

TARINAA JA TEORIAA

Oivalluksia opparista

MARGIT MANNILA (TOIM.)

---

other publikations c29

JULKAISIJA:

Vaasan ammattikorkeakoulu | University of Applied Sciences

ISSN 2489-4400 (C, other publications, 29)

ISBN 978-952-5784-50-3 (verkkojulkaisu)

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5784-50-3>

Copyright © Vaasan ammattikorkeakoulu ja tekijät

Ulkoasu: VAMK | Satu Aaltonen

Taitto: Tritonia | Merja Kallio

Vaasa 2021

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Wolffintie 30, 65200 Vaasa

julkaisut@vamk.fi

VAMK.fi

SISÄLTÖ

KATI KOMULAINEN

1. Opinnäytetyö – viimeinen este vai astinlauta tulevaisuuteen? 5

---

2. Kirjoittajat 6

MARGIT MANNILA

3. Opparista oivallettua 7

MARGIT MANNILA & NIINA VALKAMA

4. Uuden oppimista ja elinikäisiä ystäviä 13

MARGIT MANNILA & MILLA MARTIN

5. Tutkimussuunnitelma ja aikatauluttaminen 23

MILLA MARTIN & MARGIT MANNILA

6. Opinnäytetyön sisällysluettelo on osa tutkimussuunnitelmaa 32

MARGIT MANNILA & MILLA MARTIN

7. Johdantoluku on ikkuna opinnäytetyöhön 36

MARGIT MANNILA & JENNA TAPOLA

8. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja teoria 39

JENNA TAPOLA & MARGIT MANNILA

9. Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset 46

MARGIT MANNILA & MILLA MARTIN

10. Miksi viittaukset ja lähteet ovat niin tärkeitä 49

MARGIT MANNILA

11. Opinnäytetyön arviointi 53

MERJA KALLIO & MARI MÄKYNEN

12. Miten tehdä saavutettava opinnäyte 61

MARGIT MANNILA

13. Tietosuoja ja miten se liittyy opinnäytetyöhön 66

MARGIT MANNILA

14. Varmista lopuksi, että kaikki on kunnossa 70

KATI KOMULAINEN

OPINNÄYTETYÖ - VIIMEINEN ESTE VAI ASTINLAUTA TULEVAISUUTEEN?

Tehdessäni pro gradu -tutkielmaani Tampereen yliopistoon, olin pulassa. En saanut sanoja paperille, niistä ei muodostunut sanarykelmiä, joista olisi muodostunut loogisia lauseita - saati kappaleita. Ohjaajani neuvo oli viisas, kun hän sanoi, että istut vain ja kirjoitat. Ja niin aloin istua ja kirjoittaa. Sen jälkeen olenkin sitten sekä kirjoittanut että opiskellut. Kirjoittamisessa vaikeinta onkin aloittaminen.

Ammattikorkeakoulusta valmistuvat työskentelevät ammatillisissa asiantuntijatehtävissä. Useat näistä tehtävistä edellyttävät sujuvaa, mutkatonta viestintää ja laajojen asiakokonaisuuksien hallintaa. Työelämä on yhä enemmän projektikeskeinen, jolloin työelämä muodostuu projekteista ja projektit taas muodostuvat suunnitelmista, toteutuksista ja arvioinneista. Kaikissa näissä vaiheissa hyödynnetään kirjoittamista.

Kirjoittaminen on ajattelua. Kun kirjoitat, ajattelet. Joudut pohtimaan, puntaroimaan ja tarkastelemaan ajatuksiasi ennen kuin kirjoitat. Teet ajatustyötä, joka jalostuu sanoiksi, lauseiksi ja kappaleiksi. Näiden kautta saat yhteyden toisiin ihmisiin. Toki on huomattava, että yhä enenevästi kuvallinen viestintä on tapa vuorovaikuttaa ja saada yhteys toisiin ihmisiin.

Työllistyminen Vaasan ammattikorkeakoulusta on erittäin korkealla tasolla. Jokainen meiltä valmistuva ammatilliseen asiantuntijatehtävään sijoittuva kirjoittaa työssään. Opinnäytetyö on silta työelämään. Siinä opitaan, harjoitellaan ja valmentaudutaan tulevaan työelämään. On kuitenkin hyvä jokaisen muistaa, että opinnäytetyö on harjoitustyö, jossa saa olla vielä keskeneräinen. Siksi ohjaajan rooli on ammatillisen kasvun ja kehityksen näkökulmasta hyvin merkityksellinen.

Kirjoittelemissiin!

Kati Komulainen

Rehtori-toimitusjohtaja

Vaasassa 21.9.2021

KIRJOITTAJAT

Merja Kallio on työssään Vaasan yliopiston ja Vaasan ammattikorkeakoulun julkaisusihteerinä törmännyt monenlaiseen Word-tiedostoon ja ohjeistanut korkeakoulujen omiin julkaisusarjoihin kirjoittavia asiakkaitaan saavutettavuuden ihmeelliseen maailmaan.

TtT, rehtori/toimitusjohtaja Kati Komulainen on toiminut Vaasan ammattikorkeakoulussa vuodesta 2020 alkaen. Hän on intohimoinen suomalaisen koulutuspolitiikan puolestapuhuja. Hänellä on pitkä, yli 15 vuoden kokemus ammattikorkeakoulukentältä eri tehtävistä. Väitöskirjassaan hän keskittyi elämänlaadun kysymyksiin. Johtamisnäkemyksensä hän rakentaa empatiaan, etiikkaan ja estetiikkaan, jolloin ihmisten mahdollisuus kasvaa omaan potentiaaliinsa on keskiössä lempeän jämyyden tukemana.

KTT, yliopettaja Margit Mannila on toiminut vuodesta 2010 Vaasan ammattikorkeakoulun yrittäjyyden yliopettajana. Kauppatieteiden tohtoriksi Mannila väitteli Jyväskylän yliopistosta vuonna 2006. Hänen väitöskirjansa käsitteli pitkäikäisten perheyritysten jatkuvuutta ja arvoja. Mannilan akateeminen kiinnostus kohdistuu yrittäjyyteen, kauppa- ja ympäristöoikeuteen sekä elinikäiseen oppimiseen.

Milla Martin on valmistunut oikeustradenomiksi (AMK) Vaasan ammattikorkeakoulusta keväällä 2020. Opinnäytetyönsä Martin kirjoitti kohtuuttomista sopimusehdoista kuluttajasopimuksissa kuluttajan heikkomman oikeudellisen aseman näkökulmasta. Martin työskentelee Vaasan hovioikeudessa lainkäyttösihteerinä ja opiskelee Vaasan yliopistossa talousoikeuden maisteriohjelmassa kauppatieteiden maisteriksi. Martin on kiinnostunut sopimusoikeudellisista kysymyksistä, kauppatieteellisen ja oikeustieteellisen alan yhdistämisestä sekä itsensä kehittämisestä kaikilla elämän osa-alueilla.

Mari Mäkynen (HTM) toimii Vaasan tiedekirjasto Tritoniassa tietoasiantuntijana. Työssään hän vastaa mm. Vaasan ammattikorkeakoulun julkaisutiedonkeruusta sekä julkaisujen rinnakaistallennuksesta Theseukseen.

Jenna Tapola suoritti tradenominen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (tradenomi YAMK) helmikuussa 2019. Aiemmalta koulutukseltaan Tapola on markkinoinnin tradenomi (AMK) 2014 Vaasan ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetöissään Tapola keskittyi perehdyttämiseen. Alemmassa tutkinnossa hän keskittyi henkilöstön näkökulmaan perehdyttämisessä ja ylemmässä tutkinnossa hän tutki johdon näkökulmaa perehdyttämisen tarpeista. Nykyisin Tapola työskentelee Lakeuden Osuuspankissa asiakasvastaavana.

Niina Valkama aloitti opiskelemaan tradenomiksi Vaasan ammattikorkeakoulussa polkuopintojen kautta syksyllä 2019, ollessaan hoitovapaalla. Lukuvuoden 2020 hän aloitti tutkinto-opiskelijana monimuotoryhmässä. Valkaman opiskelutahti on ollut kiivas. Hän on suorittanut teoriaopintonsa kahdessa vuodessa ja paketista puuttuu enää opinnäytetyö, jossa hän keskittyy kehittämään Vaasan ammattikorkeakoulun polkuopintojen prosessia. Valkama työskentelee johdon assistenttina Hitachi ABB Power Gridsillä, josta hän on opintovapaalla.

1. OPPARISTA OIVALLETTUA

Idea tästä teoksesta syntyi opetus- ja ohjaustyötä tehdessä. Havaintoni on, että jostakin syystä opinnäytetyö saa aikaan hyvissäkin opiskelijoissa aikaan paniikin ja joissakin tapauksissa huomattavaa alisuoriutumista. Olen miettinyt ongelmaan ratkaisuja.

Yhtenä ratkaisuna ovat toimineet erilaiset tehtävänannot, jotka ohjaavat opiskelijat tarkastelemaan opinnäytetyön rakennetta. Käytännössä moni joutuu tekemään suhteellisen paljon töitä oman oppimisensa eteen. Opiskelijan aktiivinen oma osallistuminen tuntien kulkuun ja tehtävien ratkaisemiseen näyttää toimivan hyvin. Kun opiskelija uskaltautuu esittelemään keskeneräistä työtään ja ottamaan palautetta vastaan, onnistuu hän todennäköisesti oivaltamaan opinnäytetyön tekemisestä jotakin olennaista.

Aloittaessani keväällä 2020 työskentelyn teoksen Tarinaa ja teoriaa: Reppuun pakattu parissa, ajatus samalla periaatteella toteutetusta ohjaukseen liittyvästä kirjasta alkoi itää mielessäni. Kun sitten syksyllä 2020 työstin mainittua teosta ja samaan aikaan opetin kurssilla Tutkimusmenetelmät ja soveltava tutkimus, ajatus entisestään vahvistui. Opinnäytetyöstä on paikallaan kirjoittaa kirja, jossa myös opinnäytetyön tekijän ääni pääsee kuuluviin. En ole sellaista teosta löytänyt markkinoilta, ainakaan suomenkielisestä kirjallisuudesta, ellei niitä opinnäytetyön tekemisestä tehtyjä opinnäytetöitä lasketa tällaisiksi. Tosin myös niissä olen ollut havaitsevani, että lähestymisnäkökulma on perinteinen. Ja rehellisyyden nimissä on todettava, että tämäkin yritys jää hieman vaisuksi, osin ohjaavan tahon yksinpuheluksi.

Tosin parhaatkaan ohjeet ja neuvot eivät auta, jos opiskelija ei ole itse aktiivinen tiedon etsijä, osallistu opinnäytetyöhön liittyviin opintoihin, ohjaukseen ja perehdy ohjekirjallisuuteen sekä oman korkeakoulu-yhteisön opinnäytetyöohjeistukseen. Siksi neuvoni on, että tartu rohkeasti tekemiseen. Voi olla, että välillä joudut muuttamaan tai poistamaan tekstiäsi, mutta se kuuluu asiaan.

Ohessa on Timo Rautiaisen kokoama lista, joka on otsikoitu Sata neuvoa (vertaisohjetta) oppariin liittyen, havaitsee, että siinä on varsin tavanomaisia asioita, joita jokainen ohjaaja todennäköisesti oman ohjausprosessinsa aikana nostaa esille. Rautiainen on koonnut kyseessä olevan listan Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun liiketalousinstituuteissa vuosina 2004–2006 tehtyjen kyselyjen pohjalta. Kirjaan tähän listalla olevat 15+1 ensimmäistä vertaisohjetta. Tunnistan listalta samoja asioita, joita itsekin ohjausprosessin ja opinnäytetyöhön liittyvän kurssiopetuksen aikana säännöllisesti toistan.

1. Aloita opinnäytetyö ajoissa.
2. Muista oikea asenne.
3. Varaa opinnäytetyöhön paljon aikaa.
4. Valitse itseäsi kiinnostava aihe.
5. Rajaa aihe niin kapeaksi kuin mahdollista, sillä asioilla on joka tapauksessa taipumus paisua.
6. Laadi aihealueeseesi liittyen tutkimusongelma.

7. Älä unohda käsitellä tutkimussuunnitelmassasi henkilötietojen tietosuojaan liittyviä asioita. Ne ovat opinnäytetyön tekijänä sinun vastuullasi.
8. Laadi tutkimusongelmaan riittävä määrä alaongelmia, joiden tehtävänä on auttaa sinua löytämään vastaus varsinaiseen tutkimusongelmaasi.
9. Tee opinnäytetyösuunnitelma.
10. Pidä opinnäytetyösuunnitelmastasi kiinni.
11. Suunnittele aikajana ja osita opinnäytetyö pienempiin kokonaisuuksiin, jolloin projektin seuranta helpottuu, kysymys mahdolliselta toimeksiantajalta tai tutkimuksen kohdeorganisaatiolta aikataulusi realistisuutta.
12. Lue oppilaitoksesi opinnäytetyöohjeet hyvin jo ennen työn aloittamista.
13. Tutustu opinnäytetyöohjeisiin myös alan kirjoista.
14. Lue valmiita opinnäytetöitä ja niiden arvosteluja, näin saat itsellesi selkeän kuvan, mitä sinun työläsi odotetaan.
15. Ole realistinen työn suhteen - se on ammattikorkeakoulun opinnäytetyö.
16. Suunnittele opinnäytetyösi etukäteen hyvin - myös rakenteen osalta. Lisäksi pohdi myös asioita, jotka mahdollisesti voivat mennä pieleen.
17. Hahmota sisällysluettelo riittävän ajoissa, jotta näkisit minkä tyyppisiä lähteitä sinun kannattaa etsiä. (Rautiainen.)

Mikäli opettajan ohjeet tuntuvat käsittämättömiltä, osallistuminen opinnäytetyön tekemiseen liittyviin kurseihin on ehkä jäänyt vähän heikolle. Ehkä aika tehtävien tekemiseen on ollut kortilla ja siitä syystä et ole tullut oikein miettineeksi, mitä niissä on pitänyt tehdä ja olet selvittänyt tehtävät rimaa hipoen. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että mikäli opettajan ohjeet tuntuvat haastavilta, on syy todennäköisesti siinä, että opinnäytetyön tekijälle eivät ole tutkimukseen liittyvät käsitteet vielä täysin selviä. Kun siis ryhdyt työskentelemään opinnäytetyösi kanssa, ei riitä, että ystäväsi ymmärtää miten tutkimus tehdään tai opettaja sen osaa, sinun on ymmärrettävä prosessi ihan itse. Tarvitset siihen runsaasti aikaa, sillä opinnäytetyöhön liittyy monia sellaisia asioita, joiden opetteleminen vie aikaa. Mieleeni tulee oma ensimmäinen kandintyöni. Olin itselleni uuden äärellä, aivan vieraassa maailmassa, josta ei tuntunut olevan ulospääsyä. Ainut tie ulos tilanteesta oli ryhtyä lukemaan tehtyjä opinnäytetöitä ja kirjoittamisen oppaita, kuunnella seminaareissa toisia, jotka olivat jo pidemmällä ja tarttua aktiivisesti toimeen. Vähitellen asia alkoi selkeytyä.

Pilko kokonaisuus osiin

Opinnäytetyö kannattaa pilkkoa pienempiin osiin. Ajattele siihen tulevia lukuja yksittäisinä esseinä, äläkä mieti, että sinun täytyy saada aiheesta tekstiä noin 30–40 sivua. Olen koostanut Taulukkoon 1 opinnäytetyön vaiheet Ekholmin & Heinisuon (2002, 19) mukaan. Käytännössä vasemmalla puolella olevat otsikot ovat mainitusta teoksesta ja olen lisännyt oikealla oleviin palkkeihin muutamia apukysymyksiä, jotka toivottavasti helpottavat sinua jäsentämään omaa työtäsi.

Taulukko 2 on tyhjä mallipohja oman opinnäytetyösi päälinjojen suunnittelua varten. Saat työsi alkuun ja pystyt helposti kirjoittamaan työsi prosessin itsellesi ja laatimaan tarvittavan projektisuunnitelman.

TAULUKKO 1.1. Opinnäytetyön vaiheet (mukailtu Ekholm & Heinisuo 2002, 19).

OPINNÄYTETYÖN VAIHE	TARKENTAVAT APUKYSYMYKSET
Suunnittele	<ul style="list-style-type: none"> • Mitä haluat tutkia? • Pohdi, mihin tutkimusongelmaan haluaisit saada vastauksen. • Millainen tutkimuskysymys auttaa sinua vastaamaan tutkimusongelmaan?
Tee luonnos	<ul style="list-style-type: none"> • Tee tutkimussuunnitelma ja liitä siihen työsi alustava sisällysluettelo. • Hae muutama lähde valmiiksi.
Tee työsuunnitelma	<ul style="list-style-type: none"> • Aikatauluta opinnäytetyösi eri vaiheet ja arvoi vaiheisiin kuluva aika. • Hanki tarvittavat luvat, jos sellaisia on, ja tee sopimukset toimeksiantajan kanssa. • Suunnittele osallistumisesi ohjausseminaareihin. • Aseta itsellesi päivämäärä, johon mennessä pyrit saamaan opinnäytetyösi valmiiksi.
Suunnittele tiedonhankinta	<ul style="list-style-type: none"> • Kuinka teet tutkimukseesi liittyvän tiedonhankinnan? • Kuinka otat huomioon henkilötietojen käsittelyyn liittyvän sääntelyn ja huolehdi tietosuojaan liittyvän säädösten huomioimisesta? • Paljonko aikaa tarvitset tiedon käsittelemiseen ja analysointiin?
Tee raakateksti	<ul style="list-style-type: none"> • Aloita tekstin kirjoittaminen opinnäytetyön mallipohjalle. • Pyri kirjoittamaan joka päivä. • Tallenna teksti aina päivämäärällä, kun aloitat kirjoittamisen. Jätä edellinen versio aina työstäsi sellaiseksi kun se lopettaessasi oli. Jos teet suuria muutoksia ja huomaat, että vanha versio olikin parempi, et ole menettänyt mitään.
Kirjoita luvut, tiivistelmä ja kirjallisuusluettelo	<ul style="list-style-type: none"> • Kun olet saanut kaikki kirjoitettua viimeistelemään työsi. • Merkitse lähteet tekstiin ja lähdeluetteloon heti. Jälkikäteen niitä on haastava kirjata sinne. • Kirjoita lopuksi työsi tiivistelmä ja johdantoluku loppuun.
Lähetä työsi ohjaajalle	<ul style="list-style-type: none"> • Kun työsi on mielestäsi valmis, lähetä se ohjaajallesi. • Ennen työn lähettämistä käy se vielä kerran läpi tarkastuslistan avulla, että siinä on varmasti kaikki osat kohdallaan.
Tee esitetyt korjaukset ja luovuta työ	<ul style="list-style-type: none"> • Kun saat työhösi kommentit, tee pyydetyt korjaukset huolellisesti. • Valmistaudu työn esittämiseen ja tee opponointi huolella.
Työn esittäminen, oppinointi, kypsyysnäyte ja julkaiseminen	<ul style="list-style-type: none"> • Odota julkaisulupaa kypsyysnäytteen kirjoittamisen jälkeen. • Kun työsi on julkaistu, saat arvosanan opintorekisteriisi ja voit hakea tutkintoasi, mikäli kaikki tutkintoon liittyvät opinnot on suoritettu.

TAULUKKO 1.2. Suunnittele oma opinnäytetyösi. Mukailtu Ekholm & Heinisuo (2002, 19) kuvion pohjalta.

OPINNÄYTETYÖN VAIHE	TARKENTAVAT APUKYSYMYKSET
Suunnittele	
Tee luonnos	
Tee työsuunnitelma	
Suunnittele tiedon- hankinta	
Tee raakateksti	
Kirjoita luvut, tiivis- telmä ja kirjallisuuslu- ettelo	
Lähetä työsi ohjaa- jalle	
Tee esitetyt korjauk- set ja luovuta työ	
Työn esittäminen, oppinointi, kypsyys- näyte ja julkaisemi- nen	

Tämän teoksen tarkoitus on auttaa opinnäytetyön tekijää jäsentämään omaa tekemistään. Kirjassa on asiaa niin aikataulusta, sisällysluettelosta, tutkimussuunnitelmasta kuin kypsyyšnäytteestä. Tavoitteena on, kuten jo edellä mainitsin, että tässä kuuluu myös opinnäytetyön tekijän ääni.

Mukaan kirjoittamaan lähtivät alumnit Milla Martin ja Jenna Tapola sekä opinnäytetyötään aloittava Niina Valkama.

Tarkastelemme Niina Valkaman kanssa aluksi tutkimuskysymystä ja miten se ohjaa tutkimuksen tekemistä. Pyrimme tuomaan esiin tutkimuksen aloittamisesta ja kysymyksen muotoilua helpottavia malleja.

Kolmannessa luvussa lähestymme Milla Martinin kanssa tutkimussuunnitelmaa ja tutkimusprosessin aikatauluttamista. Aikatauluttamista ja sen merkitystä käsiteltiin myös Tarinaa ja teoriaa Reppuun pakattu -teoksessa useammassakin kirjoituksessa. Erityisesti kirjoituksessa Varjonen & Mannila (2020, 30–31) paneuduimme konkreettisella tasolla opintojen aikatauluttamiseen ja siihen, kuinka aika riittää opiskeluun. Jatkamme aikataulun parissa myös tässä teoksessa.

Neljännessä luvussa havainnollistamme Milla Martinin kanssa tutkimuksen sisällysluetteloa ja sitä, kuinka se muuttuu ja kehittyy prosessin aikana. Viidennessä luvussa pureudumme johdantoon.

Kuudennessa luvussa keskitymme Jenna Tapolan kanssa tutkimuksen teoreettiseen taustaan sekä seitsemännessä luvussa keskitymme tutkimuksen tuloksiin ja johtopäätöksiin.

Kahdeksannessa luvussa nostamme Milla Martinin kanssa esiin viittaukset ja lähteet.

Yhdeksännessä luvussa kirjoitan opinnäytetyön arvioinnista. Arviointiperusteet eivät ole opettajien itse keksimiä, vaan ne on asetuksella määrätty.

Kymmenes luku käsittelee saavutettavuutta. Luvun kirjoittajana ovat Merja Kallio ja Mari Mäkynen.

Luvussa 11 kirjoitan lyhyesti tietosuojasta ja siitä, miten se liittyy opinnäytetyöhön ja lopuksi Luvussa 12 on koonti siitä, miten työ kannattaa tarkastaa ja mihin asioihin kiinnittää huomiota ennen kuin sen lähettää arvioitavaksi.

Lähteet

- Ekholm, K. & Heinisuo, R. 2002. Tee Gradu. Verkkoajan tutkielmantekijän opas. BTJ Kirjastopalvelu. Helsinki.
- Rautiainen, T. Sata neuvoa tehdä opinnäytetyö paremmin. Ohjeita opinnäytetyön kokeneilta. Word-tiedosto. Viitattu 14.4.2021.
- Varjonen, S. & Mannila, M. 2020. Kaikki ajallaan. 30–33. Teoksessa Mannila, M. 2020. (toim.). Tarinaa ja teoriaa. Reppuun pakattu. Other Publication C 25. Vaasan ammattikorkeakoulu. Vaasa. Viitattu 30.3.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5784-44-2>

Saatat hyötyä näistä

- Suunnittele tutkimuksesi sisältö ja aikataulu.
- Lue aiempia tutkimuksia, joita sinua kiinnostavalta aihealueelta on tehty.
- Osallistu aktiivisesti ohjaukseen.
- Keskustele muiden samassa tilanteessa olevien vertaistesi kanssa.
- Uskalla kommentoida toisten töitä, opit samalla itse tutkimuksen tekemisestä.

2. UUDEN OPPIMISTA JA ELINIKÄISIÄ YSTÄVIÄ

Akateemisessa kirjoittamisessa on yleensä selkeä tavoite. Tavoite ilmenee tutkimuskysymyksessä. Kuten Bailey (2011, 3) kirjoittaa, on akateemisessa maailmassa kirjoittajien oltava selvillä siitä mistä he kirjoittavat ja miksi he kirjoittavat. Tavanomaisia syitä ovat raportointi kirjoittajan tekemän tutkimuksen tutkimustuloksista, kirjoittajalle esitettyyn kysymykseen vastaaminen, tarve keskustella jostakin yhteiseen tavoitteeseen liittyvästä aiheesta tai vastaavasti tieteellinen väittely tai kooste muiden tutkijoiden tekemien tutkimusten tuloksista tai kannanotto niihin.

Lähtökohtana on siis kysymys tai väite (hypoteesi), johon opinnäytetyössä lähdetään etsimään vastausta tai joka todennetaan oikeaksi tai vääräksi tutkimuksen keinoin. Käytännössä tutkimuskysymyksen (tutkimusongelman) laatiminen on usein yksi opinnäytetyön haastavimmista kohdista ja moni opiskelija kokee vaiheen hyvin rasittavaksi ja turhauttavaksi. Sen lisäksi, että sen rooli on vaikea hahmottaa, se on keskeinen ja välttämätön osa tutkimusta. Kaikki nimittäin alkaa aivan konkreettisesti tutkimuskysymyksestä ja kaikki aivan konkreettisesti riippuu tutkimuskysymyksestä.

Tutkimuskysymyksen vahvaa merkitystä havainnollistaa se tosiasia, että se määrittelee tutkimuksessa käytettävän menetelmän ja aineiston keräämisen tavan. Onneksi useimmat aiheet ovat käytännössä kuitenkin sellaisia, että niitä voidaan tutkia erilaisilla menetelmillä. Toki tutkijan pitää heti alkuvaiheessa käsittää, että tutkimuskysymyksen muotoilu ohjaa tutkimuksessa käytettävää lähestymisnäkökulmaa. Käytännössä aika usein käy niin, että tekijä ei hahmota, miksi näin on, ja siksi ehkä jumitutaan tähän vaiheeseen hyvinkin pitkäksi aikaa. (Mannila 2021; Mannila 2016.) Tähän haasteeseen törmää säännöllisesti jostakin syystä etenkin tilastollisten menetelmien kurssilla. Kurssilla on tehtävä, jossa opiskelijaa pyydetään laatimaan tutkimuskysymys, jonka ratkaisemiseksi käytetään tilastollisia menetelmiä ja kirjoittamaan tutkimussuunnitelma kysymyksen ympärille. Huomattavan usein törmää tehtäväpalautukseen, jossa opiskelija kirjoittaa toteuttavansa tutkimuksen laadullisilla menetelmillä ja ihmettelee, hylkäyksen saatuaan, että miksi työ on hylätty, sillä tutkimuskysymys ja tutkimussuunnitelma on tehty samalla tavalla kuin muillakin. Kuitenkin juuri kysymyksen muoto ja käytetty kysymyssana ratkaisevat konkreettisesti, onko tekijä ymmärtänyt, mistä tutkimuksen alalajista on kyse.

Kuinka päästä alkuun?

Mistä tutkimuskysymyksiä voi sitten löytää tai ylipäätään lähteä etsimään? Ensiksi on tietenkin omat ammatillisen kiinnostuksen kohteet, joista aihetta kannattaa lähteä etsimään. Hyvänä kakkosena ovat luennot. Luennoilta kannattaa poimia opettajien vinkkejä opinnäytetyön aiheista. Niitä tulee esiin säännöllisin vä-

liajoin oppitunneilla, sillä opettajat saattavat todeta, puhuessaan jostakin aiheesta, että tässä voisi olla yksi aihe opinnäytetyöhön. Kirjoita ylös tällaisia aiheita, joista innostut. Toisaalta ulkoapäin tuleva aihe ei kuitenkaan ole välttämättä niin kiinnostava, että siitä jaksaa tehdä opinnäytetyön. Oma innostus ja kiinnostus opinnäytetyön aiheeseen on tärkeää, sillä kiinnostava aihe motivoi tekemään työn loppuun saakka.

Kolmantena mielenkiinnon herättäjänä voi olla työn toimeksiantaja. Toimeksiantajan todellinen tarve jonkin asian selvittämiseksi on hyvä lähtökohta. Kun työllä on toimeksiantaja, se toisaalta sitouttaa tekemään työtä ja toisaalta, kun joku konkreettisesti hyötyy tekemisestä, on sellaista työtä yleensä mukava tehdä. Eikä kannata unohtaa myöskään sitä, että opinnäytetyö on mainio tapa ja käyntikortti ja konkreettinen työnäyte esitellä yritykselle omaa osaamistaan ja motivaatiota. Mieti minne haluat töihin ja myy itsesi kyseiseen yritykseen tekemään opinnäytetyötä.

Aihetta voi lähteä miettimään myös ongelmalähtöisesti. Jos havaitset jossakin oman työpaikkasi prosessissa haasteen tai tarpeen oheistaa prosessia selkeämmin, voi siinä olla hyvä tilaisuus muodostaa tutkimuskysymys ja kysyä olisiko organisaatiolla kiinnostusta lähteä mukaan opinnäytetyöprosessiin ja sen myötä saada kehittämissuunnitelma kyseiselle prosessille.

Idea voi syntyä hankeharjoituksen kurssilla. Hankkeen jatkotutkimusaiheet voivat nostaa esiin jotakin sellaista, josta on helppo innostua.

Aiempien opinnäytetöiden lukemista ei pidä myöskään unohtaa. Kun luet toisten tekemiä töitä, samalla havaitset aivan konkreettisesti, mitä asioita opinnäytetyössä tulee olla. Lisäksi jokaisessa opinnäytetyössä on mainittu jatkotutkimusaiheita. Ehkä löydät sieltä kiinnostuksen kohteesi. Erityisesti kannattaa katsoa oman oppilaitoksen opinnäytetöitä, sillä oppilaitosten ohjeistuksissa on eroavuuksia ja sinun oppilaitoksessasi opinnäytetyö arvioidaan oppilaitoksesi omien ohjeiden mukaan.

Tutkimuskysymys voi löytyä esimerkiksi omasta ammatillisesta mielenkiinnosta, opettajien vinkeistä, toimeksiantajan tarpeista tai työnantajan kehityskohteista.

Opinnäytetyöprosessiin kuuluu myös toisten esitysten seuraaminen. Opit samalla, kuinka esitys tehdään ja kuinka opponentin puheenvuoro hoidetaan. Saatat oppia myös jotakin olennaista omasta työstäsi seuraamalla toisten esityksiä.

Osallistu tutkimustyöhön liittyviin kursseihin. Tee tehtävät huolella ja kysy opettajalta, jos et ymmärrä. Kurssien tarkoitus on, että osaat itsenäisesti rakentaa tutkimussuunnitelman ja valita käyttämäsi menetelmän, eikä ohjaajasi tarvitse opettaa sinulle enää näitä perusasioita, vaan hänen kanssaan voit keskittyä substanssiin. Olisi hyvä, että ennen tutkimusmenetelmiin liittyvien kurssien käymistä aihe olisi jollakin tasolla selvillä, sillä niin kursseista saa enemmän irti. Kun tutkimusongelman saa tiivistettyä yhteen lauseeseen, on siitä helpompaa lähteä miettimään tutkimuskysymyksiä ja tutkimussuunnitelmaa. Myös tutkimusesitteen laatiminen voi olla hyvä asia.

Kun on selvinnyt kaikesta edellä kerrotusta, on hyvä aloittaa teoriaosuuden kirjoittaminen välittömästi, sillä asiat ovat tuoreessa muistissa. Aloittaminen on tärkeää siksi, että se madaltaa kirjoittamisen kynnyistä. Niin sanottu tyhjän paperin kammo voi pitää otteessaan ja aloittaminen siirtyy ja siirtyy. Esimerkiksi Lukkarila (2020) nostaa esiin psykologi Edmund Bergerin, joka määritteli tyhjän paperin kammon 1940-luvulla. Berg

kutsui sitä kirjoittajan blokiksi. Blokki tarkoittaa väliaikaista tai pysyvää tilaa, jossa luovuus, tuotteliaisuus ja motivaatio katoavat, eikä tekstiä synny. Tilasta on tunnistettu kuusi kohtaa, jotka ovat:

- Pelko
- Perfektionismi
- Inspiraation puute
- Häiriötekijät
- Viivyttely
- Ympäristö

Ehkä sinun kannattaa ostaa opinnäytetyötäsi varten pieni muistivihko ja kirjoittaa siihen kaikki opinnäytetyöhösi liittyvät muistiinpanot. Tällainen muistiinpanojen teko auttaa sinua pitämään tutkimukseen liittyvät asiat selkeinä. Tutkimusta tehtäessä ei riitä, että asioita muistaa osapuilleen oikein, vaan asioiden on oltava täsmällisesti ja oikein. (Viljanen 1986, 89.)

Selittely ja tekosyyt sille, miksi kirjoittamista ei ole aloittanut eivät edistä asiaa. Ainut tapa on saada työ tehtyä, on tarttua siihen ja tehdä se. Matikka (2012) huomauttaa, että defensesihin juuttuminen voi estää meitä kehittymästä. Vaikka defensesit ne eivät sinänsä ole hyviä tai huonoja, vaan keskeistä on se, edistävätkö ne meidän hyvinvointiamme vai haittaavatko ne sitä. On täysin normaalia, että reagoimme uhiin selkäytimellä ja siitä johtuu, että emme havaitse omien toimintatapojemme heikkouksia.

Jotta et sabotoisi itseäsi noudattamalla jotakin tiettyä kaavaa aina kriittisessä tilanteessa, on hyödyllistä tarkkailla omaa käyttäytymistään ja pohtia, mistä reaktiosi tilanteessa johtui. Kysy tällaisessa tilanteessa itseltäsi, mitä tunnetta tai ajatusta pakenet. Mistä tunnereaktiosi johtuu? Onko tilanteessa jotakin muuta todellista, kuin sinun oma tunteesi, jota projisoit tilanteeseen. (Matikka 2012.) Luultavasti arkielämän kriisit käynnistyvät tällaisissa tilanteissa ja saattavat eskaloitua hyvinkin pitkälle. Siksi kannattaa kysyä, jos ei jotakin asiaa ymmärrä.

Kirjoitusasuun saa neuvoja ja ohjeita tutkimustyön raportointikurssilta. Kirjaa muistivihkoosi opettajasi neuvoja ja omia oivalluksiasi. Kirjoittaminen ja teksti voivat olla alussa kankeita, mutta teksti kehittyy, kun sitä lähtee kirjoittamaan. Usein puhutaan juuri kirjoitustaidosta. Kaikki taidot kehittyvät, kun niitä harjoittelee. Kirjoitustaito kehittyy kirjoittamalla, ajotaito ajamalla, lukutaito lukemalla ja laskutaito laskemalla, muutamia esimerkkejä mainitaksemme.

Toisaalta muistanet, että olet opiskelujen lomassa kirjoittanut huomattavan määrän erilaisia esseetyyppisiä tekstejä. Ajattele opinnäytetyötäsi kuutena laajana esseenä, opinnäytetyössä on yleensä kuusi päälukua, niin se ei tunnu ylitsepääsemättömältä. Oppilaitoksesi mallipohja auttaa hyvin alkuun ja toisaalta opinnäytetyön pituus alemmassa AMK-opinnäytetyössä on noin 30–60 sivua, joten se ei ole pituudeltaankaan ylitsepääsemätön.

Kuinka jäsenän tutkimuskysymyksen?

Kun kiinnostava aihe on löytynyt, on seuraava kysymys, kuinka sitä voi lähteä hahmottamaan ja muokkaamaan tutkimuskysymykseksi? Ehkä tässä vaiheessa kannattaa lähteä etsimään aiheesta aiemmin tehtyä tutkimusta ja hahmottaa, millä tavalla kyseistä aihetta on aiemmin tutkittu. Tästä luultavasti sekä tutkimusmenetelmien kurssilla että ohjaajan tapaamisissa puhutaan toistuvasti. Tästä(kin) asiasta on hyvä tehdä vähän muistiinpanoja ja tarkastella, tuoko oma (suunniteltu) näkökulma aiheesta jotakin uutta tai auttaako se kohdeorganisaatiota ratkaisemaan jonkin keskeisen haasteen.

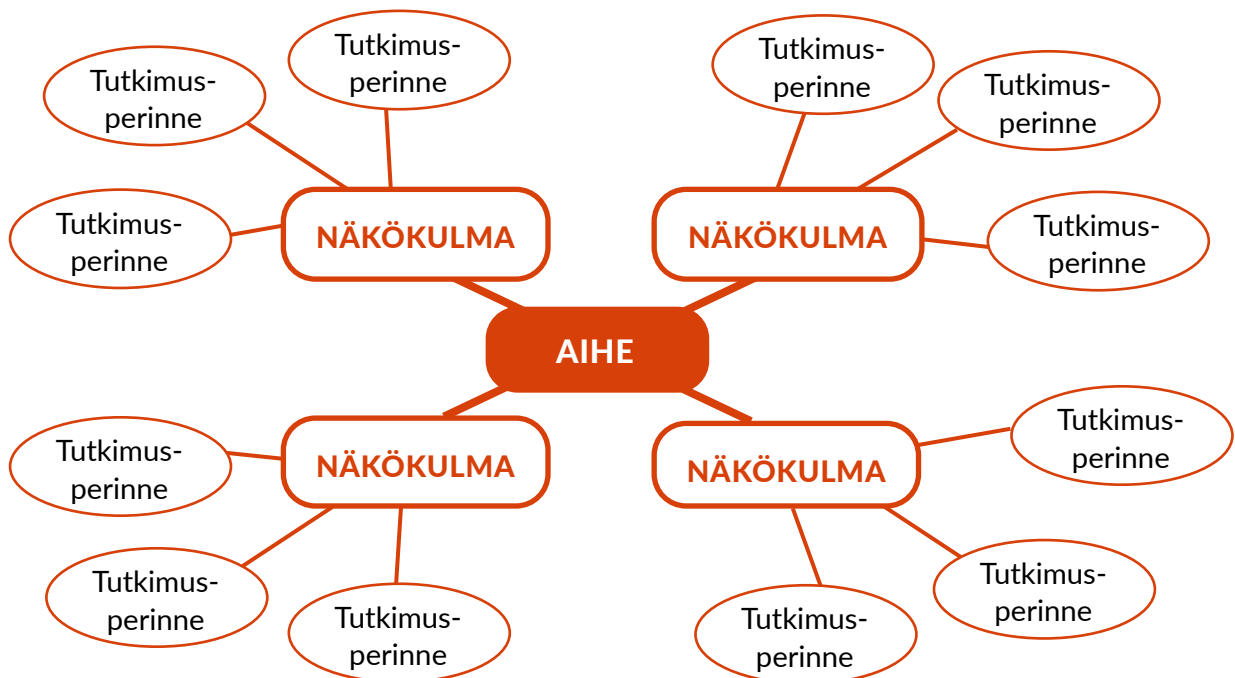
Yksinkertaisimmillaan tutkimuskysymystä voi lähteä hahmottamaan esimerkiksi kirjoittamalla lyhyesti vastauksen seuraaviin kysymyksiin, kuten Forsell (2015, 14) esittää.

Tutkimukseni aiheena on _____,

koska yritän ymmärtää kuka / mitä / milloin / missä / onko / miksi / kuinka / ... _____,

jotta lukijat ymmärtäisivät paremmin _____.

Vastaavasti Muukkonen (2003, 14–16) kirjoittamassa oppaassa Ideasta tutkimukseksi (katso myös Muukkonen 2019, 41) on apuvälineeksi esitetty ajatuskartta (Kuvio 2.1), jota hyödyntäen voi hahmotella omaan tutkimusaiheeseen liittyviä lähestymistapoja ja keskeistä lähdekirjallisuutta. Olen täydentänyt tuota mallia muutamalla kommentilla. Millaisia erilaisia dimensioita (piirteitä) tutkimusperinteestä löytyy?

KUVIO 2.1 Aikaisemman tutkimuksen etsimisen mindmap (Muukkonen 2003, 14–16).

Kun henkilö tekee ensimmäistä tutkimusta, voi olla vaikea ymmärtää, mitä tarkoitetaan erilaisilla teoreettisilla lähestymistavoilla. Havainnollistavana esimerkkinä erilaisista teoreettisista lähestymistavoista toimii

mielestämme Ervastin (2016) luentokalvo (Kuvio 2), jossa hän käsittelee konflikteja ja konfliktin ratkaisuja. Ensimmäisenä lähestymisnäkökulmana on oikeustiede (lainoppi), joka on formaalia konfliktinratkaisua, jossa toteutuu oikeusturva. Toisena on sosiologinen näkökulma. Tämän näkökulman sisällä lähestymistapoja voivat olla esimerkiksi yhteiskunnan rakenne ja erilaiset organisaatiot. Taloustieteen näkökulmasta voidaan laskea esimerkiksi kustannuksia tai ottaa vaikkapa peliteoreettinen näkökulma, jossa tarkastellaan konfliktinratkaisua menestymisen näkökulmasta. Menestyminen tarkoittaa tässä siis sitä, kuinka väite menestyy tuomioistuimessa. Onko tulossa hakijan kannalta positiivinen vai negatiivinen ratkaisu. Neljäntenä näkökulmana Ervasti tarkastelee kansainvälisiä suhteita. Tämä on taas aivan erilainen tulokulma konflikteihin. Kohteena ei välttämättä olekaan eri kulttuuritaustoista tulevien yksilöiden väliset konfliktit, vaan valtioiden väliset konfliktit ja niiden ratkaisut. Rauhanneuvottelut ja erilaiset rauhanturvatoimenpiteet kuuluvat tämän alle. Viidentenä on politiikan tutkimus. Siinä näkökulmaksi on esitetty konfliktinratkaisu ja valta.

Kuudentena lähestymisnäkökulmana voisi olla historia, seitsemäntenä antropologia ja kahdeksas näkökulma voisi liittyä vaikkapa psykologiaan.

Kuvio 2.2. Lähestymistapoja konflikteihin ja konfliktinratkaisuun (Ervasti 2016).

Tutkimuskysymystä ja tutkimusta voi lähestyä myös muotoilun avulla. Neljäntenä mallina esitämme Business Model Canvasen (Ostervalder & Pigneur 2009) perustuvan Research Model Canvasen, Toimintatutkimuksen malli (Taulukko 2.1.), jonka Anh-Duc Hoang (2020) on muokannut tutkijoille apuvälineeksi. Perusmalli saattaa olla monelle tuttu yrittäjyyden kurssilta. Tässä mallissa tutkimus ja sen osat ovat esitetty tiiviisti yhdellä paperilla. Selkeästä pohjasta on hyvä lähteä liikkeelle ja jäsentää tutkimuksen osa-alueet. Pohjan avulla oman tutkimuksen eri osien hahmottaminen on helppoa.

TAULUKKO 2.1 Action Research Canvas (Hoang 2020).

Past Research Aiempi tutkimus	Framework Tutkimuksen runko/ rakenne/sisältö	Antecedents Tutkimukseen liitty- vät työtehtävät	Modedators Rajoitukset	Consequences Tulokset
	Method & Data Metodi ja aineisto		Mediators Riippuvuudet	
Research Problems Tutkimusongelmat		Stakeholders Sidosryhmät		

Esitämme Action Research Canvas liittyvät kysymykset ja tiivistykset tähän Hoangin (2020) tekstistä ensiksi englanniksi, lisäksi tekstiin suomenkielisen käännöksen ja hieman laajentaen kysymyksiä, joiden toivon auttavan lukijaa oman tutkimussuunnitelman ja tutkimuksen käsikirjoituksen työstämisestä.

Past Research

Aiempi tutkimus otsikon alle Hoang (2020) nostaa kysymyksiä, joilla tehdään näkyväksi aiempi aiheeseen liittyvä tutkimus.

What is the area of your research?

What are grounded theories and who are key contributors in those area? What are limitations of current research? What are/will be the trends of future research?

Mikä on tutkimusaiheesi ja oma lähestymisnäkökulmasi aiheeseesi? Millaista aiempaa tutkimusta aiheesta on tehty? Millaisia lähestymisnäkökulmia näissä tutkimuksissa on ollut? Millä erilaisilla tieteenaloilla näitä tutkimuksia on tehty? Mitkä ovat perusteltuja teorioita ja ketkä ovat avainasemassa kyseisellä tutkimus-alueella? Mitkä ovat nykyisen tutkimuksen rajoitukset? Mitkä ovat / tulevat olemaan tulevan tutkimuksen suuntaukset ja aihepiirit?

Katso kuviota 2.2, johon Ervasti (2016) on hahmotellut Lähestymistapoja konflikteihin ja konfliktinratkaisuun. Siinä näkyvät hyvin ne erilaiset tutkimuksen suuntaukset, joiden parissa konfliktinratkaisuun liittyvää tutkimusta on tehty.

Framework

Tutkimuksen runko/rakenne/sisältö

List the constructs and variables that might be relevant to your research review and re-review the key theories. What are your current assumptions about key variables, which influence the phenomenon? How do your assumptions address the current research problem? Do you need to adjust/update the research problem?

Luettele ne rakenteet ja muuttujat, jotka saattavat olla merkityksellisiä tutkimuskatsauksellesi, ja tarkastele vielä uudelleen keskeiset teoriat. Mitkä ovat nykyiset oletuksesi keskeisistä muuttujista, jotka vaikuttavat tutkimaasi ilmiöön? Kuinka nämä oletukset käsittelevät nykyistä tutkimusongelmaa? Onko sinun mukautettava / päivitettävä tutkimusongelma?

Method and Data

Metodi ja aineisto

Limit the scope of the relevant data.

What kind of data will you collect?

How will you collect those data?

How will you analyze those data?

Is there anything to ensure the validity and reliability of those data?

Rajaa aihetta. Pohdi, millaisia tietoja keräät. Kuinka keräät tiedot? Onko sinun tarkoitus tehdä kysymyslomake vai haastatteletko informantteja? Entä kuinka analysoit tulokset? Kuinka varmistat saamiesi tietojen oikeellisuuden ja luotettavuuden? Onko se mahdollista?

Antecedents

Tutkimukseen liittyvät työtehtävät

What factor(s) help to explain the relationship or parts of relationship between independent variables and dependent variables? Is that factor(s) independent?

Rajaa aihetta. Pohdi, millaisia tietoja keräät. Kuinka keräät tiedot? Onko sinun tarkoitus tehdä kysymyslomake vai haastatteletko informantteja? Entä kuinka analysoit saamasi tulokset? Onko käyttämäsi menetelmä aineistoosi sopiva? Kuinka varmistat saamiesi tietojen oikeellisuuden ja luotettavuuden? Onko se mahdollista?

Entä mahdolliset väliintulevat muuttujat/ennakkotapahtumat? Mikä tekijä (t) auttaa selittämään riippumattomien muuttujien ja riippuvien muuttujien välistä suhdetta tai suhteiden osia? Onko tämä tekijä riippumaton?

Moderators

Huomioitavat seikat ja rajoitukset

What changes the strengths or direction of an effect between two variables x and y? It's qualitative (non-numerical values) or quantitative (numerical values)?

Mikä muuttaa kahden muuttujan x ja y välisen vaikutuksen vahvuuksia tai suuntaa? Onko se laadullinen (ei-numeeriset arvot) vai määrällinen (numeeriset arvot)?

Mediators

Riippuvuudet

- What explains the how or why of an (observed) relationship between two variables x and y?
- Is it full mediation or partial meditation?

Mikä selittää kahden muuttujan x ja y välisen (havaitun) suhteen miten tai miksi? Voidaanko johtopäätökset tehdä aineiston perustella/vahvistavatko tulokset oletuksia täysin vai jääkö vielä jotakin epäselväksi?

Consequences

Merkitys/tulokset

What are the outputs of the observed relationship?

What are its benefits, burdens, and harms?

Mitkä ovat lopputulokset? Mitkä ovat tehdyn tutkimuksen hyödyt, heikkoudet ja mitä ei saatu selville tai mikä meni toisin kuin ajateltiin? Kuten Hakala (1996, 214) huomauttaa, tässä ei ole tarkoitus kirjoittaa kuinka rankkaa ja aikaa vievää tutkimus oli, vaan oliko käytetty menetelmä oikea, saatiinko niitä tuloksia, joita oli tarkoitus saada ja oliko käytetty menetelmä oikea suhteessa aineistoon vai olisiko mahdollisesti jokin toinen lähestymistapa antanut parempia tuloksia. Ilman itsekriittisyyttä työn taso jää yleensä välttämättä tai tyydyttäväksi.

Research problems

Tutkimuksen haasteet/Ratkaistavat kysymykset

- What is the name of the problem(s) we are trying to solve?
- What type is the problem(s) belong to? Casuist/ Difference/Descriptive/Relational?
- What is the source(s)of the problem(s)
- Deductions from theory
- Interdisciplinary perspectives?
- Interviewing practitioners
- Personal experience
- Relevant literature?

Mihin kysymyksiin tutkimuksessa on tarkoitus saada vastaus? Mitä haasteita kokonaisuuteen liittyy? Mitä ovat sen ovat tutkimuksen havaitut tuotokset?

Millaisia johtopäätöksiä voidaan tehdä? Kuinka tieteidenväliset näkökulmat on otettu huomioon? Onko käytetty kirjallisuus (lähteet) relevanttia suhteessa tutkimuskysymykseen? Muista avainsanojen, tutkimuskysymyksen ja tutkimuksessa käytetyn teorian vahva yhteys. Millaisia johtopäätöksiä teoriasta voidaan tehdä? Miten tieteidenväliset näkökulmat on otettu huomioon?

Stakeholders

Sidosryhmät

- Who is directly involved in the project?
- Who are the potential beneficiaries of the research?
- Who might be negatively affected by it?
- Who directly or indirectly supports your research?

Lopuksi tarkastellaan sitä, kuka tai ketkä hyötyvät tehdystä tutkimuksesta, keitä prosessissa oli mukana ja oliko tutkimuksella tilaajataho, joka maksoi siitä suoraan tai epäsuorasti. Tällainen asia on hyvä tuoda esiin, sillä se vaikuttaa aina myös tuloksiin ja siihen, kuinka avoimesti aiheesta voidaan kirjoittaa.

Kun olet selvinnyt tutkimuskysymyksestä, voit siirtyä kirjoittamaan tutkimussuunnitelmaasi ja aikataulutamaan tutkimusprojektiasi.

Lähteet

Bailey, S. 2011. Academic Writing for International Studies of Business, 3rd Edition. Abingdon: Routledge. Viitattu 26.4.2021. [https://www.kau.edu.sa/Files/0013287/Subjects/academic-writing-handbook-international-students-3rd-ed%20\(2\).pdf](https://www.kau.edu.sa/Files/0013287/Subjects/academic-writing-handbook-international-students-3rd-ed%20(2).pdf).

Ervasti, K. 2016. Konfliktinratkaisu & sovittelu. Luentomoniste. Helsingin yliopisto. Oikeustieteen laitos. Viitattu 15.4.2021. <https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiwrYGVz9TZAhVCKiwKHSOmAjEQFggmMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.ulapland.fi%2Floader.aspx%3Fid%3D7b2b3504-10ce-408e-a5f2-9e3dc392fdb0&usq=AOvVaw0RKUo57xaYvcrw4nOHodWE>

- Forsell, M. 2015. Johdanto tieteelliseen kirjoittamiseen. 2. uudistettu laitos. Oppimateriaaleja 3. Centria ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.4.2021. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104302/Johdanto+tieteelliseen+kirjoittamiseen.pdf;jsessionid=CDF81BA0D5AB56ECAC460C5B3F2976EE?sequence=1>.
- Hakala, J. 1996. Opinnäyte ja sen ohjaaminen. Johdatus tutkimusprosessin hallintaan. Gaudeamus.
- Hoang, A-D. 2020. Action Research Model Canvas. Viitattu 21.4.2021. https://www.researchgate.net/publication/340018732_Action_Research_Model_Canvas_-_ARMC.
- Lukkarila, A. 2020. Kirjoittajan blokki-näin torjut tyhjän paperin kammon. Akkukustannus.com. Viitattu 11.5.2021. <https://www.akkustannus.com/luova-kirjoittaminen/kirjoittajan-blokki/>.
- Mannila, M. 2021. Kirjallisuuskatsaus opinnäytetyön muotona. VAMK. Energia-lehti. Viitattu 15.4.2021. <https://energia.vamk.fi/osaaminen/kirjallisuuskatsaus-opinnaytetyon-muotona/>.
- Mannila, M. 2016. Tutkimusongelma ja tutkimuskysymys. Perheyrittäjyys-Family Business. Viitattu 15.4.2021. <https://tutkimu.blogspot.com/2016/11/tutkimusongelma-ja-tutkimuskysymys.html>.
- Matikka, T. 2012. Älä petä itseäsi – tunnista defenssit. Alkuperäinen teksti on julkaistu Tiede-lehdessä 9/2012. Viitattu 11.5.2021. https://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/ala_peta_itseasi_tunnista_defenssit.
- Muukkonen, M. 2003. Ideasta tutkimukseksi. Joensuun yliopisto.
- Muukkonen, M. 2019. Tutkimusongelma tutkimuksen apuvälineenä. 31–47. Luku I Teoria, tutkimusongelma ja etiikka. Viitattu 15.4.2021. <https://docplayer.fi/124622190-Martti-muukkonen-luku-i-teoria-tutkimusongelma-ja-etikka.html>.
- Ostervalder, A. & Pigneur, Y. 2009. Business Model Generation. Omakustanne. U.S.A.
- Varjonen, S. & Mannila, M. 2020. Kaikki ajallaan. 30–33. Teoksessa Mannila, M. 2020. (toim.). Tarinaa ja teoriaa. Reppuun pakattu. Other Publication C 25. Vaasan ammattikorkeakoulu. Vaasa. Viitattu 30.3.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5784-44-2>.
- Viljanen, E. 1986. Tutkielman tekeminen. Otava. Helsinki.

Saatat hyötyä näistä

- Mikä aihe sinua kiinnostaa?
- Tutustu aiempiin tutkimuksiin ja listaa millaisista näkökulmista tätä aihetta on aiemmin tutkittu.
- Mikä näkökulma sinua kiinnostaisi valitsemaasi aiheeseen?
- Millaisella tutkimuskysymyksellä saisit vastauksen sinua kiinnostavaan näkökulmaan?
- Onko tästä sinua kiinnostavasta näkökulmasta tehty aiheeseen liittyvää tutkimusta?
- Kirjoita lyhyt noin 100–150 sanaa pitkä kuvaus aiheestasi.
- Piirrä ajatuskartta tutkimuskysymyksestäsi tai kirjoittamasi tekstin pohjalta.
- Aloita kirjoittaminen viipymättä, kun aiheesi on selvinnyt, sillä vain niin toimimalla ylität tyhjän paperin kammon.
- Ota käyttöösi muistikirja tai jokin tekninen apuväline, johon voit laittaa ylös tutkimukseesi liittyviä keskeisiä asioita, kuten esimerkiksi lähteitä, omia pohdintojasi, ohjaajan antamia suullisia vastauksia, keskusteluja ja kommentteja, joita työhösi liittyen saat.

3. TUTKIMUSSUUNNITELMA JA AIKATAULUTTAMINEN

Tässä kirjoituksessa tarkastelemme sekä tutkimussuunnitelmaa ja sen sisältöä, että tutkielman tekemiseen liittyvää aikataulua. Aloitamme kirjoittamisen aikatauluttamisesta, sillä käytännössä aikataulun laatiminen ja siitä kiinni pitäminen auttaa saamaan opinnäytetyön valmiiksi kohtuullisessa ajassa. Ennen kuin opiskelija pääsee aloittamaan tutkimuksen kirjoittamisen tutkimuskysymyksensä pohjalta, on hänen tehtäväksensä annettu laatia tutkimussuunnitelma. Tutkimussuunnitelma pitää sisällään tutkimuskysymyksen, lähdekirjallisuutta, tutkimuksen alustavan sisällysluettelon sekä aikataulun työn tekemiselle. Käytämme Milla Martinin ensimmäisen tutkimussuunnitelman sisällysluetteloa mallina. Näkemyksemme mukaan se auttaa tutkimussuunnitelman tekemisen alkuaan.

Miksi kannattaa laatia aikataulu?

Sanotaan, että aika on maailman tasa-arvoisin asia. Se taitaa nimittäin olla ainut asia, jota meillä jokaisella on vuorokaudessa täsmälleen sama määrä. Käytännössä aikataululla ja aikatauluttamisella on merkitystä kaikessa ihmisen tekemisessä. Esimerkiksi Hakala (1996, 84) huomauttaa, että opinnäytetyötä tehtäessä on tärkeä oppia säästämään aikaa ja heti perään hän kirjoittaa huolellisesta suunnittelusta ja järjestelmällisestä seurannasta. Myös niin sanotussa Toyotan mallissa ajankäytön merkitys on oleellinen. Liker (2006, 27) korostaa Toyotan tuotantojärjestelmän ytimessä olevan hukan eliminointi. Hukka ymmärretään lisäarvoa tuottamattomana toimintana ja Toyotan mallissa pyritään tällaisesta lisäarvoa tuottamattomasta toiminnasta eroon. Käytännössä jokaiseen hukkaan liittyy aika joko suoraan tai epäsuorasti.

Aikatauluttaminen merkitys on siinä, että se on yksi konkreettinen apu- ja ohjausväline, jonka avulla pystyt työskentelemään tavoitteellisesti ja saat ehkä oman työsi valmiiksi. Aika ja ajankäytön merkitys näkyivät konkreettisesti esimerkiksi Reppuun pakattu -teoksessa niin, että siellä käsiteltiin aikatauluttamisen merkitystä useammassakin kirjoituksessa. Esimerkiksi kirjoituksessa Varjonen & Mannila (2020, 30–31) on käytännöllinen ja helppo työkalu, jota voi soveltaa myös opinnäytetyön kirjoittamisen aikatauluttamiseen. Työkalu pohjautuu Belcherin (2009) malliin, jonka muokkasimme ja otsikoimme sen: ”Tehtäväsuunnitelma kirjoitusprojektille” (Taulukko 3.1). Tämä käytännönläheinen ja selkeä pohja opinnäytetyön eri tehtävien nimeämiselle ja aikatauluttamiselle kannattaa ottaa käyttöön.

Kirjoituksessa esitetty taulukko on helppo tehdä esimerkiksi MS Wordin taulukkotoiminnolla. Toki myös erilaiset aikatauluttamiseen ja projektinhallintaan kehitetyt ohjelmat ovat mainioita työkaluja tähän tarkoitukseen. Myös aivan tavallinen ruutuvihkokin käy hyvin.

TAULUKKO 3.1. Tehtäväsuunnitelma kirjoitusprojektille (Varjonen & Mannila 2020, 31).

VIIKKO	TEHTÄVÄ	MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU	KÄYTETYT TUNNIT
Viikko 1	Tutkimuskysymys ja tutkimussuunnitelma	x		x		x			6
Viikko 2	Kirjoitelman aloittaminen	x	x	x	x	x	x		40
Viikko 3									
	jne								

Opinnäytetyötä tehdessä tehtävän projektiluontoisuus on ehkä enemmän käsin kosketeltavaa kuin missään muussa vastaavassa opintokokonaisuudessa opintojen aikana. Ehkä siksi ajanhallinnan merkitys on niin tärkeässä roolissa. Opinnäytetyössä on useampi liikkuva osa, joka pitää saada kohdalleen ja kun on kyse ammattikorkeakoulusta, on hyvin monessa opinnäytetyössä myös toimeksiantaja tai kohdeyritys, jolle opinnäytetyö konkreettisesti tehdään. Prosessin aikana opiskelija pääsee tutustumaan varsinaisen aiheen lisäksi myös tietosuojaan, tutkimuksen eettisyyteen ja muihin vastaaviin seikkoihin.

Taulukossa 3.2 esitettiin viikkokalenterin opiskeluun tai artikkelin kirjoittamiseen Belcherin (2009) mukaan. Aloittelevasta kirjoittajasta voi näin tarkan aikataulun laatiminen tuntua ylimitoitetulta. Kannattaa kuitenkin kokeilla. Kurinalainen ja suunnitelmallinen suunnittelu auttavat saamaan aikaan niin välttämättömät työtehtävät kuin kirjoitusprojektit.

Aikataulun laatiminen helpottaa tavoitteeseen pääsemistä. Yleensä se motivoi työskentelemään opinnäytetyön parissa. Avainsana on säännöllisyys ja jo hyvinkin pieni päivittäinen satsaus, auttaa opiskelijaa saamaan työnsä valmiiksi.

Vinkkejä aikatauluttamiseen voi löytyä myös niin sanotuista Bullet Journaleista tai niihin liittyvistä applicatioista, joita on saatavissa puhelimelle. Esimerkiksi Cherry (2019) ohjeistaa Bullet Journaleista. Ne ovat hänen mukaansa lokeja, joiden sisältö jakautuu toiveisiin, pitkän tähtäimen suunnitteluun ja asioiden päivittäiseen seurantaan. Yleensä alussa kuvaat tulevaisuudensuunnitelmasi ja toiveesi isolla pensselillä. Sitten kalenterin avulla seuraat toisaalta niin lyhyen kuin pidemmänkin aikavälin tavoitteita, tehtäviä ja määräaikoja. Päivittäinen loki auttaa pysymään tavoitteissa ja seuraamaan asetettuja tavoitteita ja tehtyjä toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi. Tällainen kiinteä seuranta sopii varsin mainiosti opinnäytetyöhön sen prosessiluontoisuuden vuoksi. Lisäksi päiväkirjan alussa on myös hakemisto, jonka avulla löydät sisältösi nopeammin. Käytännössä hakemisto muodostuu usein erilaisista symboleista ja voi olla runsautensa vuoksi vähän sekavaakin. Esimerkiksi sivustolla 12 Amazing Bullet Journal Tips for Beginners on ohjeita Bullet Journal sivujen tekemiseen (Ideal Me).

TAULUKKO 3.2 Viikkokalenteri opiskeluun tai artikkelin kirjoittamiseen Belcherin (2009, 25) mukaan (Varjonen & Mannila 2020, 32).

VIIKKOKALENTERI OPISKELUUN TAI ARTIKKELIN KIRJOITTAMISEEN							
Aika	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
05:00							
06:00							
07:00							
08:00							
09:00							
10:00							
11:00							
12:00							
13:00							
14:00							
15:00							
16:00							
17:00							
18:00							
19:00							
20:00							
21:00							
22:00							
23:00							
24:00							
01:00							
02:00							
03:00							
04:00							
Työhön käytettävä aika							
Mikä osa-alue saadaan valmiiksi							

Tutkimussuunnitelma noudattelee tutkimuksen sisältöä

Hakala (1996, 85) näkee tutkimussuunnitelman olevan monessa suhteessa hyvin perustava osa tutkimusprosessia ja vastaavasti Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2001, 159) toteavat, että tutkimussuunnitelma auttaa sitoutumaan valittuun tutkimustehtävään. Tutkimussuunnitelma myös ohjaa resurssien hallintaa ja hankintaa tutkimustehtävässä. Kirjoittajat vertaavat tutkimussuunnitelmaa avaimeen, sillä suunnitelmalla turvataan pääsy opinnoissa aina seuraavaan opintojen vaiheeseen.

Mitä tutkimussuunnitelma pitää sisällään ja mitä siihen pitäisi kirjoittaa? Tietoa on saatavilla paljon, sitä kuitenkin pitää itse aktiivisesti etsiä. Esimerkiksi Hirsjärvi ym. (2001, 161) esittävät kattavan listan, mitä tutkimussuunnitelma pitää sisällään. Ensimmäisenä listalla on tutkimuksen tausta. Jo tämä vaihe edellyttää kirjallisuuteen perehtymistä. Tosin sanoen tässä kohdassa kartoitat, mitä kaavailemastasi aiheesta jo tiedetään ja mistä näkökulmasta aihetta on aiemmin tutkittu. Todennäköisesti niin tutkimuskurssia pitävä opettajasi kuin työtäsi ohjaava opettaja tätä sinulle korostavat. Et kuitenkaan todennäköisesti pääse kärryille, siitä mitä he tarkoittavat, jos et ole ollut aktiivinen oppitunneilla tai lueskellut suositeltuja oppikirjoja, jotka auttavat sinua jäsentämään asiaa perusteellisemmin.

Toisena keskeisenä kohtana ovat tutkimuksen tavoitteet. Tutkimussuunnitelmaan sisältyvät niin tutkimuskysymys, lähdekirjallisuutta, tutkimuksen sisällysluettelo sekä aikataulu tutkimuksen tekemiselle. Käytännössä tutkimussuunnitelman keskeiset elementit rakentuvat tutkimusongelman ja siitä johdettujen tutkimuskysymysten ympärille. Tutkimuskysymykset ohjaavat puolestaan teoreettisen viitekehyksen syntysijoille ja tuosta kysymyksestä(kysymyksistä) tekijä hahmottaa tutkimuksensa näkökulmasta keskeiset avainsanat ja sen myötä aiemmat tutkimukset sekä niissä käytetyt keskeisimmät lähestymisnäkökulmat. (Hirsjärvi ym. 2001, 161.)

Käytännössä tutkimussuunnitelmassa on siis kyse oman lähestymisnäkökulmasi esittelystä. Lähestymisnäkökulmasi tueksi esittelet työhösi liittyvää kirjallisuutta eli niitä keskeisiä lähdeoteoksia, joihin perustuen rakennat työsi teoreettisen viitekehyksen.

Kuviossa 3.1 esitämme tutkimussuunnitelman sisällön Hirsjärven ym. mukaan (2001, 161).

Kuvioon on lisätty muun muassa tietosuojaan liittyvä tematiikka. Lisäksi tutkimusta suunnittelevaa muistutetaan hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja saavutettavuuteen liittyvistä asioista. Henkilötietojen käsittelyyn liittyvät säädökset ja henkilötietojen sääntelyyn liittyvät asiat ovat tutkimuksen tekijän vastuulla. Sinun tulee laatia suunnitelma henkilötietojen käsittelystä. Löydät lisätietoa esimerkiksi opetusministeriön sivustolta Tanja Mehtosen (2017) kirjoittamasta artikkelista. Myös tässä teoksessa luvussa 11 käsitellään tietosuoja.

Lisäksi hyvässä tutkimussuunnitelmassa on kannanotto hyvään tieteelliseen käytäntöön ja tutkimuseettisiin periaatteisiin. Ja niitä myös noudatetaan valmiissa työssä. Saavutettavuus ja saavutettavuuteen liittyvä tematiikka koskee myös opinnäytetöitä. Merja Kallio ja Mari Mäkynen kirjoittavat saavutettavuudesta tarkemmin luvussa kymmenen.

Mikäli ajattelet hakea tutkimuksellesi apurahaa, on hyvä tutkimussuunnitelma tässä kohtaa erittäin tärkeä paperi. Käytännössä tutkimussuunnitelman avulla perustelet, miksi sinun tutkimuksesi on tärkeä ja miksi sille pitäisi myöntää apuraha.

TUTKIMUKSEN TAUSTA

- Pehdy tutkimukseen ja tuo esille, kuinka aihetta on aiemmin tutkittu.

TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

- Onko tutkimuksesi realistinen?
- Kirjoita tavoitteet näkyviin, jotta voit varmistua tästä.
- Yhteen tutkimukseen ei kannata ottaa liian monta tavoitetta.

TUTKIMUSMENETELMÄT

- Kuinka olet ajatellut tutkia aihettasi. Kerro tässä niin yksityiskohtaisesti kuin osaat, mitä sinun on tarkoitus tehdä.

ARVIOI OMAN TUTKIMUSTULOKSESI HYVÄSIKÄYTTÖMAHDOLLISUUKSIA

- Onko työlläsi yhteiskunnallista merkitystä?
- Millä tavalla kohdeyritys hyötyy tutkimuksesi tuloksista?
- Pystytkö tuottamaan jotakin aivan uutta tietoa?

SISÄLLYSLUETTELO

- Laadi työllesi alustava sisällysluettelo. Huomaa, että sisällysluettelo korjataan sen mukaan kun teksti etenee ja oma ymmärryksesi aiheestasi lisääntyy.

MUISTA GDPR:N MUKAINEN TIETOSUOJA

- Muista tutkimuksen kohteen oikeus irrottautua prosessista myös kesken.

MAHDOLLISET LUVAT

- Jos tutkit jotakin sellaista aihealuetta, joka vaatii luvat, muista hankkia ne ennen kyselylomakkeen lähettämistä.

TUTKIMUSAIKATAULU

- Arvioi oman tutkimuksen eri työvaiheisiin kuluva aika
- Huomioi realistisesti oma ajankäyttösi.

TYÖSKENTELETKÖ OSANA JOTAKIN SUUREMPAA RYHMÄÄ TAI PROJEKTIA?

- Jos, niin muista ottaa ryhmän aikataulu huomioon, kun aikataulutat omaa tekemistäsi.

KOSKA TYÖSI ON ESITYSKUNNOSSA?

- Mitä toimenpiteitä loppuvaihe sinulta vaatii?
- Miten osallistut opinnäyteseminaareihin?
- Kuinka autat vertaisiasi ja kuinka pyydät itse vertaisiltasi apua omaan työhösi?

KUVIO 3.1. Opinnäytetyön tutkimussuunnitelman sisältö Hirsjärven ym. (2001, 161) mukaan.

Kokonaisuudessaan huomaat todennäköisesti, että tutkimus sisältää niin käytännöllistä tutkimuksen tekemistä aineistonhankinnasta kirjoittamiseen ja lähdemateriaaliin etsimiseen ja siihen perehtymiseen. Joudut todennäköisesti hylkäämään huomattavan määrän löytämäsi aineistoa ja etsimään uutta. Ehkä joudut muokkaamaan tutkimuskysymyksiäsi kokonaan uudelleen ja aloittamaan kaiken alusta. Tällainen kuuluu tutkimusprosessin luonteeseen.

Esimerkki käytännöstä

Käytämme tässä esimerkkinä tekstin toisen kirjoittajan Milla Martinin opinnäytetyöprosessin tutkimussuunnitelmaa. Martin tuo esille haasteet tutkimussuunnitelman kirjoittamisprosessissa ja kuinka tutkimussuunnitelma voi myös auttaa muuttamaan tarvittaessa työn suuntaa uusille urille.

Tutkimusmenetelmäkurssilla on tehtävänä laatia tutkimuskysymys ja heti perään tuohon tutkimuskysymykseen liittyen edessä on tutkimussuunnitelman tekeminen. Vaikka aiheesta on puhuttu, saattavat ajatukset risteillä enemmän ja vähemmän. Ainakin ensimmäistä suunnitelmaa tekevä huomaa kysyvänsä itseltään, mikä tutkimussuunnitelma on ja millainen se juuri minun opinnäytetyössäni on, sillä oppitunneilla asioista puhutaan yleisellä tasolla ja soveltaminen jää opinnäytetyön tekijälle itselleen. Kuinka tutkimussuunnitelma tehdään? Osaako tehdä sen oikein? Miksi opettaja ei anna selvempää ohjetta tai kaavaa sen tekemiseksi? Lisäksi mieleen saattaa hiipiä ajatus, että mitä hyötyä tutkimussuunnitelman kirjoittamisesta oikeastaan on?

Voit olla kuitenkin huolehti, tutkimussuunnitelman tekeminen auttaa sinua konkreettisesti hahmottamaan, mitä tutkimuksessa on tarkoitus tehdä, milloin on tarkoitus tehdä ja koska työsi pitäisi olla valmis.

Kerrataan siis vielä kysymysten muodossa, jotka ovat esitetty jo osin edellä. Tutkimussuunnitelma, jonka teet sisältää muun muassa seuraavia asioita:

- Mikä on tutkimuksesi aihe? Miksi se on tärkeä?
- Mikä on opinnäytetyösi tavoite? Kenelle opinnäytetyöstä on hyötyä?
- Mikä on opinnäytetyön tutkimusmenetelmä? Mistä koostuu tutkimuksen aineisto/kohde?
- Mitkä ovat tutkimuskysymykset?
- Mitä lähteitä opinnäytetyössä käytetään? Mistä teoria löytyy ja mikä on juuri sinun tutkimuksesi näkökulmasta keskeistä aiempaa tutkimusta?
- Mikä on tutkimusstrategia, jolla etenet?
- Millä aikataululla opinnäytetyösi valmistuu?

Kun tutkimussuunnitelman avulla on tiedossa, mitä tutkimuksen kirjoittaminen ja laatiminen kokonaisuudessaan vaativat, on tutkimusta helpompi työstää.

Myös Martinin oma tutkimussuunnitelma sisälsi nämä elementit. Ensin olivat aiheen ja tavoitteiden määrittäminen ja sen jälkeen kirjattiin työvaiheet. Lisäksi työn alustava otsikko, tutkimusstrategia, aineistonke-

ruumenetelmä sekä lähteitä ja keskeiset tutkimuskysymykset sisältyivät suunnitelmaan. Myös realistisen aikataulun laatiminen kuului tutkimussuunnitelmaan, aivan kuten alustava sisällysluettelokin.

Keskustelimme siitä, onko kaikki ensimmäistä opinnäytetyötään tekeväälle helppoa ja itsestään selvää? Voimme puhua vain omasta kokemuksestamme. Kaikki tuntui aluksi vaikealta, sillä opinnäytetyö on sellaisen kokoluokan asia, mitä ei opintojen aikana ole aiemmin tehnyt. Toki jotkut opettajat olivat puhuneet aina välillä opiskelusuunnitelman tekemisestä ja opintojen aikatauluttamisesta, mutta ei sellaista tullut sitten laadittua.

Opiskelijan alkukäsitys saattaa olla, että tutkimussuunnitelman tulee olla kerralla niin sanotusti valmista tavaraa. Tämä kuvitelma saattaa nostaa kirjoittamisen kynnyistä. Ei kannata kuitenkaan tehdä suunnitelmasta valmista teosta, sillä se on todellisuudessa aivan nimensä mukaisesti suunnitelma tulevasta tutkimuksesta.

Kun suunnitelman kirjoittaa ja antaa sen tekemiseen itselleen aikaa, saattaa yllättyä, kuinka tärkeästä asiasta on kyse. Saatat havahtua positiivisella tavalla siihen, millainen potentiaali sinulla on tutkimuksen tekijänä ja innostus saattaa johtaa sinut eteenpäin opinnoissasi vauhdilla, jota et kuvitellut koskaan kokevasi.

Kun jälkepäin palaa vanhoihin tekemisiinsä, saattaa huomata, että suunnitelma vastaa täsmälleen todellisuutta ja lopputulosta tai voi olla, että ensimmäinen suunnitelma ei toteutunutkaan, mutta toinen oli jo helpompi tehdä ja se johti hyvään lopputulokseen.

Oppi, jonka tutkimussuunnitelman tekeminen tuotti ja siihen palaaminen, tämän tekstin tuottamisen yhteydessä vahvisti, oli se, että alustavan sisällysluettelon tekemiseen kannattaisi panostaa ehkä hieman enemmän. Kun ensimmäisessä versiossa kirjasin vain yleisnimet kuten tutkimuksen teoria ja viitekehys, tutkimuksen tulokset jne., olisi työtä todennäköisesti helpottanut tarkempi otsikointi. Tarkemmasta otsikoinnista olisi ollut apua esimerkiksi työn rajaamisessa. Sisällysluettelon avulla kokonaisuus opinnäytetyöstä hahmottui ja työ eteni johdonmukaisesti.

Käytämme tässä esimerkkinä Martinin ensimmäinen tutkimussuunnitelma, koskien laskurahoitussaatavien perintää yrityksessä X Oy. Suunnitelma on päivätty 31.10.2019. Tutkimussuunnitelma on myös merkittävä työkalu siitä näkökulmasta, että sen avulla käydään keskustelut työn ohjaajan kanssa. Tämä on tärkeä oivaltaa. Kun opinnäytetyön tekijä huomaa, että alkuperäinen tutkimussuunnitelma ei välttämättä kanna opinnäytetyöhön saakka. Esimerkiksi Martinin ensimmäisenä aiheena oli laatia tutkimus laskurahoitussaatavien perinnästä yrityksessä x. Keskustelut ohjaajan kanssa ja potentiaalisen toimeksiantajan kanssa osoittivat aiheen ”turhaksi”. Tutkimussuunnitelman rooli tässä oli merkittävä. Se auttoi tekijää hahmottamaan, toimiiko aihe käytännössä ja sittemmin päätyään aiheen vaihtoon.

Kun kävi selväksi, että tämä aihe ei kanna maaliin saakka, oli uuden pohdinnan paikka. Aiheeksi valikoitui kohtuuttomuus kuluttajasopimuksissa. Uusi aihe liittyi kuluttajan heikompaan oikeudelliseen asemaan. Pa-neudumme seuraavassa luvussa uuteen aiheeseen. Tarkastelemme opinnäytetyön tutkimussuunnitelman sisällysluetteloja ja sen kehittymistä ensimmäisestä versiosta valmiin työn sisällysluetteloksi.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto

- Laskurahoituksen määrittely
- Laskurahoitussaatavien perintä
- Yritys X

2. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

- Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite
- Tutkimusongelman määrittely
- Tutkimusmenetelmät ja toteutus

3. Käsitteiden määrittely

Perintä

- Vapaaehtoinen perintä
- Oikeudellinen perintä

Perintäprosessin kuvaus

Yrityssaatava

Laskurahoitus

4. Laskurahoitussaataviin sovellettava lainsäädäntö

- Laki saatavien perinnästä (513/1999)
- Luottotietolaki (527/2007)
- Ulosottoakaari
- ...

5. Empiirinen osa

- Laskurahoitussaatavien perinnän prosessikuvaus
- Perintäprosessin ongelmat
- Perintäprosessin kehitysehdotukset

6. Tutkimustulokset

7. Johtopäätökset ja pohdinta

- Johtopäätökset
- Tutkimuksen luotettavuus
- Jatkotutkimusehdotukset
- Opinnäytetyöprosessin itsearviointi

LÄHTEET

KUVIO 3.3 Milla Martin ensimmäisen tutkimussuunnitelman sisällysluettelo (Martin 2019).

Milla Martinin ensimmäisen tutkimussuunnitelman sisällysluettelo koskien kohtuuttomuutta kuluttajasopimuksissa 13.11.2019

Tutkimus

1. Johdanto
2. Tutkimuksen tausta, tarkoitus, tavoitteet ja tutkimusongelma(t)/tutkimustehtävä(t)
3. Teoreettinen viitekehys
4. Tutkimuksen metodologia
5. Tulokset
6. Johtopäätökset ja pohdinta
  - tulosten tarkastelu
  - eettiset kysymykset
  - luotettavuuden pohdinta
- Lähteet
- Liitteet

KUVIO 3.4. Ensimmäinen tutkimussuunnitelman sisällysluettelo koskien kohtuuttomuutta kuluttajasopimuksissa (Martin 2019).

Näin tutkimussuunnitelma siis lähti liikkeelle ja ajatus lähti muotoutumaan. Palaamme tähän uudelleen seuraavassa luvussa, kun tarkastelemme tarkemmin sisällysluetteloita tutkimussuunnitelman osana.

Lähteet

- Belcher, W. L. 2009. Writing Your Journal Article in 12 Weeks. A Guide to Academic Publishing Success. Sage. Thousand Oaks, California.
- Cherry, K. 2019. What Is a Bullet Journal? Viitattu 27.5.2021. <https://www.verywellmind.com/bullet-journaling-4520842>.
- Hakala, J. T. 1996. Opinnäytetyö ja sen ohjaaminen. Johdatus tutkimusprosessin hallintaan. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.–7. painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.
- Ideal Me. 12 Amazing Bullet Journal Tips for Beginners. Viitattu 27.5.2021. <https://idealme.com/bullet-journal-tips-for-beginners/>.
- Liker, J.K. 2006. Toyotan tapaan. Readme.fi. Helsinki.
- Martin, M. 2019. Tutkimussuunnitelma. Martinin kotiarkisto.
- Mehtonen, T. 2017. Tietosuoja ja opinnäytetyö. Viitattu 24.8.2021. <https://it.oamk.fi/13345>.
- Varjonen, S. & Mannila, M. 2020. Kaikki ajallaan. 30–33. Teoksessa Mannila, M. 2020. (toim.). Tarinaa ja teoriaa. Reppuun pakattu. Other Publication C 25. Vaasan ammattikorkeakoulu. Vaasa. Viitattu 30.3.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5784-44-2>

Saatat hyötyä näistä

- Tutkimussuunnitelma on opinnäytetyösi projektisuunnitelma. Projektissa on tunnistettava alku ja sillä on myös etukäteen asetettu valmistuspäivä. Aseta työllesi aikajana, jossa esität työsi alkamispäivän ja valmistuspäivän. Se pakottaa sinut tekemään jossakin vaiheessa jotakin.
- Aikatauluta työvaiheet asettamallesi aikajanelle.
- Pyri tekemään joka päivä jotakin pientä opinnäytetyösi eteen. Aseta tavoitteeksi etsiä esimerkiksi 10 lähdettä tai kirjoittaa 20 minuuttia.
- Palkitse itsesi, kun saavutat välivaiheita. Käy vaikka kahvilla tai teatterissa.
- Aloita opinnäytetyön tekeminen mielellään jo heti siihen liittyvien kurssien aikana tai heti niiden jälkeen. Viivyttely nostaa aloituskynnystä ja kuluttaa henkistä energiaasi.
- Minimoi opinnäytetyöhösi liittyvä hukka.
- Bullet Journal saattaa sopia opinnäytetyön tekemisen aikataulunhallintaan.

4. OPINNÄYTETYÖN SISÄLLYSLUETTELO ON OSA TUTKIMUSSUUNNITELMAA

Tässä luvussa käsittelemme tarkemmin opinnäytetyön sisällysluetteloa. Pyrimme antamaan vastauksen kysymykseen, kuinka sisällysluetteloa kannattaa lähteä rakentamaan omaan opinnäytetyöhön?

Sisällysluettelon laatiminen kuuluu osaksi opinnäytetyön tutkimussuunnitelmaa, ja sen tekeminen yleensä auttaa jäsentämään, mitä opinnäytetyöhön tulee kirjoittaa. Käytämme tässä kirjoituksessa esimerkkinä Milla Martinin opinnäytetyötä ja sen sisällysluetteloa. Tarkastelemme, kuinka sisällysluettelo muotoutui lopulliseen asuunsa työn edetessä. Huomautamme heti alussa, että täydellisyyteen pyrkiminen ei kannata. Se hidastaa prosessia ja käytännössä ainoastaan aloittamalla voi edetä, sillä jos ei ole tehnyt mitään, ei ole mitään, mihin tarttua, mitä kehittää ja mitä korjata. Huomaathan, että voit siis jatkuvasti muuttaa ja muokata jo tekemäsi.

Opinnäytetyön sisällysluettelon ensimmäinen versio

Opinnäytetyön sisällysluettelon ensimmäinen versio on tarkoituksenmukaista rakentaa oman oppilaitoksen opinnäytetyöohjeen pohjalle. Näin heti alusta saakka tekstin asetukset ja työhön liittyvät muut kirjoitustekniset vaatimukset tulevat otetuksi asianmukaisesti huomioon, eikä aikaa tarvitse käyttää enää työn loppuvaiheessa niiden korjaamiseen. Saat myös huomattavan määrän otsikoita opinnäytetyösi alustavaan sisällysluettelo, etenkin sen Johdanto-osuuteen, kun noudatat annettua ohjetta. Tässä suhteessa voi ajatella jo edellä esitettyä Toyotan mallin mukaista ajatusta hukan minimoimisesta (Liker 2006, 27). Yksi Toyotan tavan 14 periaatteen yhteenvedosta (Liker 2006, 37) löytyvä ajatus on luoda jatkuva prosessin virtaus tuodaksesi ongelmat esille. Ydinajatuksena on, että oikea prosessi tuottaa oikeat tulokset. Ydinprosessin kuvaus löytyy oppilaitoksesi opinnäytetyöohjeesta. Kun tätä kohtaa tutkii tarkemmin, liittyy tähän myös hukan käsite, sillä listaus sisältää ajatuksen siitä, että pyritään pääsemään eroon ajasta, jonka työprojektit seisovat tai odottavat jonkun työpanosta. Opinnäytetyön ollessa kyseessä ohjaajasi saattaa odottaa sinun tuotostasi tiettyinä ajankohtana. Jotta työ edistyy, noudata sovittua aikataulua. Tärkeintä on aloittaa. Aloittaminen antaa tunteen asioiden hallinnasta.

Kuinka opinnäytetyön sisällysluettelo muuttuu

Lähdemme tarkastelemaan opinnäytetyön sisällysluettelon muuttumista Milla Martinin opinnäytetyön avulla. Huomaat konkreettisesti kuinka suuren muutoksen, sisällysluettelon ensimmäinen versio ja valmiin työn versio välillä.

Martinin ensimmäinen tutkimussuunnitelma koskien kohtuuttomuutta kuluttajasopimuksissa 13.11.2019.

Tutkimus

1. Johdanto
2. Tutkimuksen tausta, tarkoitus, tavoitteet ja tutkimusongelma(t)/tutkimustehtävä(t)
3. Teoreettinen viitekehys
4. Tutkimuksen metodologia
5. Tulokset
6. Johtopäätökset ja pohdinta
  - tulosten tarkastelu
  - eettiset kysymykset
  - luotettavuuden pohdinta
- Lähteet
- Liitteet

KUVIO 4.1. Ensimmäinen sisällysluettelo opinnäytetyöstä 27.11.2019 (Martin 2019).

Kun kiinnostava aihe löytyi ja keskustelut ohjaajan kanssa vahvistivat käsitystä, että aiheesta voisi syntyä opinnäytetyö, oli aika kääriä hihat ja ryhtyä töihin. Aiheeseen perehtyminen saattoi alkaa ja kun työskentelyä oli jatkunut jo tovin, näkyy se myös sisällysluettelossa, joka on esitetty Kuviossa 4.2. Opinnäytetyön sisällysluettelo 7.2.2020. Sisällysluettelo on jäsentynyt jo huomattavasti ensimmäisestä versiosta. Tässä näkyy selkeästi, kuinka Johdanto-luvussa on otettu huomioon työn rakenne siten kuin se on oppilaitoksemme opinnäytetyössä ohjeistettu. Ohjaaja on todennäköisesti tässä kohtaa huokaissut helpotuksesta ja todennut, että tästä taitaa tulla hyvä, ellei peräti erinomainen työ.

1	JOHDANTO	5
1.1	Tutkimuksen kuvaus ja tarkoitus	5
1.2	Tutkimusongelma	5
1.3	Tutkimusmenetelmät ja -metodit	5
1.4	Tutkielman rakenne	5
2	KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	6
2.1	Kohtuuttomuus	6
2.2	Kuluttaja	6
2.3	Elinkeinonharjoittaja	6
2.4	Sopimus	6
3	KULUTTAJAJEN JA ELINKEINONHARJOITTAJAJEN VÄLISET SOPIMUKSET	7
4	KOHTUUTTOMUUDEN ARVIOINTI	8
5	KULUTTAJAN OIKEUDELLINEN ASEMA SOPIMUKSISSA	9
5.1	Yksipuolisesti laaditut sopimusehdot	9
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	10
	LÄHTEET	11

KUVIO 4.2. Opinnäytetyön sisällysluettelo 7.2.2020 (Martin 2020).

Kuten sisällysluettelosta voi päätellä, on tekijä tässä havainnut, mitkä asiat opinnäytetyöhön liittyvät ja hän on myös pystynyt hyvällä tavalla hahmottamaan päälukujen ylimmät otsikot.

Opinnäytetyön sisällysluettelon seuraavassa versiossa (Kuvio 4.3. Opinnäytetyön sisällysluettelo III) kehitys on jatkunut edelleen. Tässä versiossa näkyy erityisesti lukujen 3–5 sisällöllinen kehittyminen, kohti viimeisintä vaihetta. Oppimisprosessi on kuitenkin jatkunut ja uudet oivallukset ovat haastaneet vielä kerran tarkastelemaan työn sisältöä ja päivittämään otsikoita. Työn lopullisen version sisällysluettelo on edellistä jäsentyneempi ja voisi sanoa akateemisempi. Tässä näkyy hyvällä tavalla opiskelijan oppimisprosessi ja henkinen kasvu tutkimuksen tekijänä.

1	JOHDANTO (2-3 SIVUA).....	6
1.1	Tutkimusongelma.....	6
1.2	Tutkimusmenetelmät ja -metodit.....	6
1.3	Tutkielman rakenne.....	7
2	KULUTTAJASOPIMUKSEN OSAPUOLET	8
2.1	Kuluttaja.....	8
2.2	Elinkeinonharjoittaja.....	9
3	KULUTTAJASOPIMUS.....	11
3.1	Sopimuksista	11
3.1.1	Sopimuksen synty	12
3.1.2	Sopimusvapaus.....	13
3.1.3	Sopimusoikeuden periaatteita	15
3.2	Sopimustyyppiäottelu	15
3.2.1	Vakiosopimukset.....	16
3.2.2	Yksilölliset sopimukset.....	17
4	KOHTUUTON SOPIMUSEHTO	18
4.1	Euroopan yhteisöjen direktiivi.....	20
4.2	Kohtuuttomien sopimusehtojen sovittelu.....	21
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	23
5.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	23
5.2	Jatkotutkimusehdotukset.....	23
5.3	Opinnäytetyöprosessin itsearviointi.....	23
	LÄHTEET	24

KUVIO 4.3. Opinnäytetyön sisällysluettelo III (Martin 2020a).

Valmiin opinnäytetyön sisällysluettelo (Kuvio 4.4. Valmiin opinnäytetyön sisällysluettelo), osoittaa, että tekijä on ymmärtänyt tekemänsä ja hän on kyennyt hahmottamaan työnsä punaisen langan hyvällä tavalla.

Lopuksi, kun sisällysluettelo on mielestäsi valmis, varmista vielä, että sen otsikkojen sisältö vastaa sitä, mitä olet sinne kirjoittanut. Vilkaise myös avainsanojasi ja varmista, että ne löytyvät otsikkotasolla työstäsi.

Vielä muutama kommentti sisällysluettelosta

Tiivistämme tähän lopuksi Hirsjärven ym. (2001) teoksen Tutki ja kirjoita pohjalta muutamia kommentteja sisällysluetteloon liittyen. Jotta pääset alkuun, voi ensimmäisessä sisällysluettelossa olla jäsenyyksenä vaikkapa vain asiansanoista muodostettuja otsikoita. Muista, että rinnasteisia alalukuja tulee olla vähintään kaksi. (Hirsjärvi ym. 2001, 39).

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
1.1	Aiemmat tutkimukset	5
1.2	Tutkimuksen aihe ja tavoitteet	7
1.3	Tutkimusongelma	8
1.4	Tutkimusmenetelmät ja tutkimusmenetelmät	9
1.5	Tutkimuksen rakenne	10
2	KULUTTAJASOPIMUKSEN OSAPUOLET	11
2.1	Kuluttaja	11
2.2	Elinkeinonharjoittaja	13
3	KULUTTAJASOPIMUS	14
3.1	Sopimuksista yleisesti	15
3.1.1	Sopimuksen synty	15
3.1.2	Sopimusvapaus ja sopimuspakko	17
3.1.3	Sopimusoikeuden periaatteita	18
3.1.4	Sopimuksen tulkinta	18
3.2	Sopimustyyppiäjohtelu	20
3.2.1	Vakiosopimukset	20
3.2.2	Yksilölliset sopimukset	22
4	KOHTUUTON SOPIMUSEHTO	23
4.1	Euroopan yhteisöjen direktiivi	26
4.2	Kohtuuttomien sopimusehtojen sovittelu	32
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
5.1	Tutkimustulokset	36
5.2	Jatkotutkimusehdotukset	42
5.3	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	43
5.4	Pohdinta	46
	LÄHTEET	50

KUVIO 4.4. Valmiin opinnäytetyön sisällysluettelo (Martin 2020b 6.4.2020).

Lähteet

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki- ja kirjoita. 6.-7. painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Liker, J.K. 2006. Toyotan tapaan. Readme.fi. Helsinki.

Martin, M. 2019. Opinnäytetyön sisällysluettelo. Martinin kotiarkisto.

Martin, M. 2020. Opinnäytetyön sisällysluettelo. Martinin kotiarkisto.

Martin, M. 2020a. Opinnäytetyön sisällysluettelo. Martinin kotiarkisto.

Martin, M. 2020b. Opinnäytetyön sisällysluettelo. Martinin kotiarkisto.

Saatat hyötyä näistä

- Tutustu huolella oppilaitoksesi opinnäytetyöohjeeseen ja noudata heti alusta saakka sen ohjeita omissa opinnäytetyössasi.
- Jos käsittelet henkilötietoja opinnäytetyössasi, muista ottaa johdantolukuun yksi alaotsikko, jossa kerrot siitä.

5. JOHDANTOLUKU ON IKKUNA OPINNÄYTETYÖHÖN

Mitä opinnäytetyön johdantolukuun pitäisi kirjoittaa? Johdantoluku on ikkuna opinnäytetyöhön. Nimensä mukaisesti johdanto aloittaa opinnäytetyön ja siinä lukija saa tiivistetyn katsauksen siitä, mitä opinnäytetyössä tutkitaan, kuinka aihetta käsitellään ja mihin tutkimusperinteeseen aihe liittyy. Siinä perustellaan myös se, miksi tekijä valitsee juuri sen näkökulman, millä hän lähtee aihetta tutkimaan. Lisäksi tekijä tarkastelee sitä, kuinka aihetta on aiemmin tutkittu, millaisia tuloksia niissä tutkimuksissa on saatu ja mitä lisäarvoa käsillä oleva tutkimus tähän kontekstiin tuo.

Tärkeä huomio on, että johdanto kirjoitetaan valmiiksi vasta aivan lopussa, kun kaikki muu on jo täysin valmista. Tämä on varsin loogista. Työn valmistuttua sen rakenne voidaan kuvailla, mitä siinä on tehty ja missä järjestyksessä tutkielman osa-alueet ovat ja mitä tuloksia on saatu.

Nykyisin tutkimuksen johdannossa tulee ottaa kantaa myös henkilötietojen käsittelyyn. Tietosuojaan liittyvä lainsäädäntö koskettaa kaikkia inhimillisiä toimintoja, niin myös opinnäytetyötä ja sen parissa tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä ja niiden tietosuojaa. Tämän vaatimuksen toteuttaminen vaatii opiskelijalta hieman enemmän ponnisteluja. Opinnäytetyön tekijä joutuu todennäköisesti ottamaan kantaa henkilötietojen käsittelyyn omassa työsään ja käytännössä johdanto on oikea paikka käsitellä sitä ja siihen liittyvää tietosuojaa. Tätä ei välttämättä tule ajatelleeksi, sillä opintojen aikana tapahtuvat henkilötietojen käsittelyt katsotaan kuuluvaksi henkilökohtaisessa toiminnassa tapahtuvaksi käsittelyksi (kotitalouskäyttö) ja tästä seuraa se, että tietosuoja-asetusta ei tarvitse soveltaa välttämättä harjoitustehtäviin. Kuitenkin myös tällöin asianmukainen henkilötietojen käsittely tulee huomioida. (Tietosuojaohje opiskelijoille.)

Kuten Mannila (2021) toteaa, tietosuojasta säädetään niin meidän kansallisissa laeissa kuin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksissa. Suomen perustuslaissa 731/1999 10 §:ssä säädetään, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain 22 §:n säännöksen mukaisesti julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Vastaavasti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU 2016/679 ensimmäisen artiklan säädöksen mukaan Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyn yhteydessä on perusoikeus. Euroopan unionin perusoikeuskirjan (myöhemmin perusoikeuskirja) 8 artiklan 1 kohdan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 16 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Nimenomainen EU-asetus on tuotu kansalliselle tasolle säätämällä tietosuojalaki (1050/2018), joka kumosi, voimaan tullessaan, vuonna 1999 säädetyt henkilötietolain (523/1999). Tähän aihepiiriin liittyy lisäksi erityislainsäädäntöä, joka tulee otettavaksi huomioon. Lisäksi on muistettava, että opinnäytetyössä henkilötietojen käsittely on opinnäytetyön tekijän vastuulla. (Mannila 2021.)

Taulukossa 5.1. on esitetty Tutkimuksen käsikirjoitus Muukkosen (2003) laatiman rungon mukaisesti. Muukkosen esille nostamat yksityiskohdat ovat vasemmassa sarakkeessa ja Mannilan (2013) lisäykset ovat taulukon oikealla puolella.

Johdantoluvussa esitellään tutkimus ja sen sisältö. Siinä lukijalle avataan niin tutkimuskysymykset, mihin tutkimuksessa haetaan vastausta kuin tutkimuksen päätulokset pääpiirteissään. Johdantoluku auttaa lukijaa pääsemään käsitykseen siitä, vastaako tutkimus omiin tiedollisiin tarpeisiin ja kannattaako siihen tustua lähemmin.

TAULUKKO 5.1. Tutkimuksen käsikirjoitus Muukkosen (2003) mukaan (Mannila 2013).

JOHDANTOLUKU/ -LUVUT	SISÄLTÖ PÄÄPIIRTEISSÄÄN
<p>"Myyntikappale"</p> <p>Miten herätät lukijan mielenkiinnon aiheeseen?</p> <p>Miksi tutkimus on tärkeä?</p>	<p>Myyntikappaleella lunastat "oikeuden" tehdä tutkimuksesi. Perustelet miksi aihe on tärkeä ja mitä lisäarvoa se tuo tiedollisesti alasi tutkimukseen.</p> <p>Muukkonen (2003) puhuu tutkimusaukosta ja havainnollistaa, että myyntikappaleessa osoitat, mihin tutkimusaukkoon käsillä oleva tutkimus antaa vastauksen.</p>
<p>Keskusongelma</p> <p>Mihin kysymykseen tutkimus pyrkii antamaan vastauksen?</p>	<p>Tutkimuskysymys on koko tutkimuksesi tärkein juttu. jos sen laadinnassa menee joku asia pieleen, menee kaikki pieleen.</p> <p>Tutkimuskysymys määrää mm. sen teetkö tutkimuksesi käyttäen kvalitatiivista vai kvantitatiivista menetelmäpakkaa, mikä on tulokulmasi aiheeseen (=mitä teoriaa tarvitset/mitkä ovat alan aiemmat tutkimukset)</p> <p>Jos et tässä vaiheessa tajua, että kaikki tutkimuksen osat liittyvät kiinteästi toisiinsa, olet loppuvaiheessa jokseenkin pulassa.</p>
<p>Aikaisempi tutkimus</p> <p>Miltä osin ja mistä näkökulmasta keskusongelmaa on aikaisemmin tutkittu?</p> <p>Mitkä ovat olleet keskeiset tulokset?</p> <p>Millä metodein asiaa on tutkittu?</p> <p>Miten aikaisempaa tutkimusta voi hyödyntää omassa työssä?</p> <p>Mikä on tutkimusaukko, jota oma tutkimus paikkaa?</p>	<p>Tässä kohtaa aloitat tutkimuksesi teoreettisen viitekehyksen rakentamisen.</p>
<p>Tutkimustehtävä(t)</p> <p>Mitä toimenpiteitä keskusongelmaan vastaaminen vaatii?</p> <p>Mitkä ovat alaongelmat?</p> <p>Mitkä ovat niistä nousevat tutkimustehtävät?</p> <p>Mitä metodeja mihinkin kysymykseen vastaaminen edellyttää?</p>	<p>Mitä tutkit?</p> <p>Mikä on tutkimuskysymyksesi, johon haluat saada vastauksen?</p> <p>Miten lähdet ratkaisemaan tätä kysymystä?</p> <p>Mitä sinun pitää tehdä käytännössä (mennä haastattelemaan, laatia lomake, jonka lähetä ja analysoit?)</p> <p>Millä tavalla laadit kysymykset että saat vastauksen siihen, mihin haluat saada vastauksen?</p> <p>Jos siis tutkit sosiaalisen median käyttöä yrityksen markkinointikanavana, mieti millä tavalla saat nimenomana tietoa siitä markkinointikanavana.</p>

ANALYYSILUVUT

SISÄLTÖ PÄÄPIIRTEISSÄÄN

”Tarinan” kulku

Miten tutkimuksen raportointi etenee alkaen johdannosta ja päätyen loppuyhteenvetoon?

Miten otsikot kuvaavat työn etenemistä?

Johdantoluvussa tavataan esittää, aivan sen loppupuolella, lyhyesti mitä raportti pitää kokonaisuudessaan sisällään. Sen avulla lukija saa nopeasti käsityksen raportin sisällöstä, käytetyistä menetelmistä ja tutkimuksen lopputuloksesta.

PÄÄTÖSLUKU

SISÄLTÖ PÄÄPIIRTEISSÄÄN

Keskustelu

Miltä osin keskuston- gelmaan on pystytty vastaamaan?

Miten tulokset olisivat poikenneet saaduista, jos olisi käytetty muita menetelmiä?

Mitä jää myöhemmän tutkimuksen tehtäväksi?

Älä unohda kriittisyyttä tekemäsi kohtaan. Kriittisyys tarkoittaa nimenomaisesti pohdintaa käytettyjä menetelmiä ja muita tutkimuksellisia kohtaan.

Johdannon avulla on helppo tiivistää myös työn abstrakti, koska abstraktissa on tavoitteena esittää työn sisältö kolmen peruskysymyksen avulla: mitä tutkitaan? millä menetelmällä tutkitaan ja millaisia tuloksia saatiin? Toisin sanoen käytännössä sisältö on sama kuin johdantoluvussa, mutta tiiviissä muodossa.

Johdantoluku on tiekartta tutkimuksen sisältöön. Sen luettuaan lukija tietää, mitä on tulossa ja millaisia tutkimuksen tulokset ovat ja halutessaan hän voi jatkaa lukemista itselleen relevanteimmista kohdista.

Lähteet

Mannila, M. 2021. Tietosuoja huomioon myös opinnäytetyössä. Energiaa-verkkolehti. VAMK. Viitattu 18.8.2021. <https://energiaa.vamk.fi/osaaminen/tietosuoja-huomioon-myos-opinnaytetyossa/>.

Mannila, M. 2013. Tutkimuksen laatimisskeema. Perheyrittäjyys-Family Business. Viitattu 16.8.2021. <http://tutkimu.blogspot.com/2013/01/tutkimuksen-laatimisskeema.html>.

Tietosuojaohje opiskelijoille. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 13.8.2021. <https://kamu.uef.fi/student-book/tietosuoja-ohje-opiskelijoille/>.

Saatat hyötyä näistä

- Johdanto kirjoitetaan vasta kun muu osa työstäsi on valmis.
- Johdanto nimensä mukaisesti johdattelee lukijan työn sisältöön. Se toimii tutkimuksen tiekarttana.
- Johdannon avulla on helppo kirjoittaa työn abstrakti.

6. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA TEORIA

Tarkastelemme tässä luvussa tutkimuksen teoreettista viitekehystä ja kirjallisuuskatsausta. Teoreettinen tausta on perinteisesti ensimmäistä opinnäyteytöään tekeväälle vähän mörkö. Käytämme tässä kirjoituksessa esimerkkinä perehdyttämistä ja siihen liittyvää kahta tutkimusta.

Kaikki alkaa tutkimuskysymyksestä

Kun tutkimussuunnitelmaa ryhdytään kirjoittamaan, rakentuu se tutkimuskysymyksen varaan. Teoreettisen viitekehysten valmistuttua sukellaan kirjallisuuskatsauksen avulla valitun aiheen näkökulmasta relevanttiin tutkimukseen, jossa käsitellään kohteena olevaa aihetta ja aiheesta saatuja aiempia tutkimustuloksia. Kun aiemmissa tutkimuksissa käytettyjä teoreettisia valintoja havainnoidaan, ja niitä tarkastellaan kriittisesti, samalla pohditaan, olisiko joku lähestymistapa sopiva kulloinkin käsillä olevaan tutkimukseen. Toisin sanoen, jotta työlle voidaan lähteä etsimään teoreettista taustaa, täytyy olla tutkimuskysymys, jonka avulla suodatetaan se, mitä tutkimukseen kirjoitetaan.

Tässä kohtaa yleensä tutkimuksen tekijälle puhutaan siis teoreettisesta viitekehyksestä. Tällä tarkoitetaan käytännössä niitä toimenpiteitä, joita tehdään ennen aineiston keruuta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2001, 130.) Joskus kirjallisuuskatsaus ja teoreettinen viitekehys näyttävät tarkoittavan puheessa samaa asiaa. Käytännössä tämä saattaa hankaloittaa aiheen ymmärtämistä. Korostamme vielä kerran, että tutkimuskysymyksen rooli on tässä ratkaiseva.

Mitä tutkijan täytyy tehdä ennen kuin aineistoa voi ryhtyä keräämään? Noudatamme tässä Hirsjärvi ym. (2001, 112) listaa, jossa jäsennellään viiden otsikon alle teoreettisen viitekehysten sisältö. Otsikot ovat: ongelmanasettelun taso, tieteenfilosofinen taso, tutkimusstrateginen taso ja teoreettisen ymmärtämisen taso.

Ongelmanasettelun tason kohdalla kysymyksiä ovat kuinka täsmällisesti ongelma voidaan nimetä, miten se jäsennetään ja miten ongelma muotoillaan selvästi ja ymmärrettävästi?

Toisena olevan tieteenfilosofisen tason kohdalla kysymyksiä ovat miten tutkittava kohde ymmärretään, ja toisaalta miten tietoa saadaan? Ensimmäisessä on kyse ontologisesta kysymyksestä ja toisessa on kyse epistemologisesta kysymyksestä.

Tutkimusstrateginen taso sisältää kysymykset mikä strategia tuo parhaan vastauksen asetettuun ongelmaan ja mitä vaihtoehtoisia tapoja ratkaisulle on olemassa. Tässä kohdassa tarkastellaan myös perusteluja valinnoille sekä millaista aineistoa tulee kerätä, jotta tutkimuskysymykseen voidaan vastata.

Viimeisenä on teoreettisen ymmärtämisen taso. Tämän osa-alueen kohdalla käydään keskustelua siitä, mitkä teoriat liittyvät tutkimuksen aiheeseen? Mikä suhde tutkimuksella on teoriaan. Toisin sanoen teoriaa testataan tai rakennetaan. Tutkimuksen avainkäsitteet (käytännössä kirjallisuuskatsaus kirjoitetaan niiden ympärille). Lisäksi käsiteiden määrittely tulee ajankohtaiseksi. Mitä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan esimerkiksi perehdyttämällä. Keskusteltavaksi tulee myös kysymys, että tulevatko tutkimuksessa kyseeseen hypoteesit ja jos, niin kuinka ne astellaan. (Hirsjärvi ym. 112.)

Tutkimustehtävät tulisi asettaa siten, että ne olisivat riittävän ankarasti rajattu, sillä tutkimustehtävä toimii aina tutkimuksen lähtökohtana. Epämääräisesti rajattu tehtävänasettelu vaikeuttaa käytännössä työskentelyä. Erityisesti, jos tavoitteet korkeimpia arvosanoja (4–5), kannattaa sinun ”tuijottaa tehtävän asettelua toiseenkin kertaan”. (Hakala 1996, 121–122.)

Esimerkiksi Ketola (2010, 17) tarkastelee väitöskirjassaan perehdyttämistä otsikolla: Tulokkaasta tuottavaksi asiantuntijaksi. Perehdyttäminen kehittämisen välineenä eräissä suomalaisissa tietoalan yrityksissä. Ketolan tausta-ajatuksena on osaaminen ja osaamisen varmentaminen, sillä ammattialojen jatkuva kehittyminen edellyttää myös jatkuvaa oppimista. Toisaalta myös työturvallisuuslaki 738/2002 2:14 §. omalta osaltaan velvoittaa perehdyttämiseen. Aloittelevalle tutkijalle Ketolan (2010) käyttämä grounded theory ei ole lähtökohtaisesti helpoin teoreettinen tapa lähestyä tutkimuksen aihetta. Käytännön aineistonkeruumenetelmänä käytetty teemahaastattelu on sen sijaan varsin käyttökelpoinen tapa kerätä aineistoa myös aloittelevalle tutkijalle.

Ketola (2010, 32–69) hahmottaa tutkimuksensa viitekehyksen seitsemän teeman avulla. Ensimmäisenä hän nostaa esiin tulkintaprosessin, johon liittyy aiempi tieto, ennakkokäsitykset ja kokemukset. Toisena on säännönmukaisuuksien etsiminen perehdyttämisprosessista ja toisaalta tehtävistä. Kolmantena ovat henkilöstöjohtaminen ja hyvä henkilöstöjohtaminen. Neljäs teema liittyy perehdyttämiseen ja työssä oppimiseen ja toisaalta myös asiantuntijana kehittymiseen. Viides tarkastelunäkökulma liittyy ammatilliseen osaamiseen ja konstruktivismiin oppimisena. Perehdyttämistä tarkastellaan erityisesti oppimisprosessin näkökulmasta. Kuudentena tulokulmana on mentorointi ja verkostot osana toimintaympäristöä. Seitsemäs näkökulma liittyy sisäiseen yrittäjyyteen ja perehdyttämiseen. Tästä hän päätyy teemallisesti neljään osa-alueeseen, jotka ovat:

1. Työtehtäviin perehdyttäminen
2. Työnantajayrityksen arvot ja kulttuuri ym.
3. Verkoston tuntemus
4. Työnantajayrityksen laajempi tuntemus.

Vastaavasti Jenna Tapola (2019) lähti tarkastelemaan perehdyttämistä johdon tarpeista käsin. Tapola tarkastelee perehdyttämistä ja työhön sitoutumista toisaalta hän nostaa esiin työturvallisuuslain 738/2002 ja sen säädökset, joissa säädetään johdon velvollisuudeksi huolehtia työhön ja työympäristöön liittyvästä perehdyttämisestä. Työtä voi luonnehtia johdon velvollisuuksien ja toisaalta johdon intressien välisen näkökulman yhteensovittamiseksi.

Siinä kun Ketolan (2010) tutkimuksessa aihetta lähestyttiin kehittämisen näkökulmasta, on Tapolan (2019) lähestymistapa kahtalainen. Hän tarkastelee ensiksi perehdyttämistä laaja-alaisesti, kartoittaen johdon näkökulman tarvehajaisesti ja toisaalta välineellisesti, millaisia työkaluja perehdyttämiseen tarvitaan ja

sitten hän lisäksi työstää yritykselle perehdyttämisen oppaan, joka toimii käytännössä myös yhtenä keskeisenä laadunvarmistuksen välineenä tutkimuksen kohteena olleessa yrityksessä.

Tapolan (2019, 47) teemat olivat:

1. Perehdyttämisen nykytila.
2. Perehdyttämisen onnistuminen.
3. Perehdyttämisen haasteet.
4. Perehdyttämisessä käytettävä materiaali.

Oheisesta kuvakaappauksesta Jenna Tapolan (2019) opinnäytetyön sisällysluettelosta (Kuvio 6.1) lukija voi nähdä otsikkotasolla, kuinka tutkija kuljettaa tarinaa yleisestä kohti yksityistä tasoa. Toisin sanoen tutkija hahmottaa ensiksi suuren kuvan, mitä perehdyttäminen on käytännössä ja nostaa esille myös sen säädosperustan. Luvussa kolme tarkastellaan muun muassa perehdyttämisen suunnittelua ja sen osapuolia.

2	PEREHDYTTÄMINEN.....	15
2.1	Perehdyttämisen tarkoitus ja tavoitteet.....	16
2.2	Perehdyttämistä ohjaava lainsäädäntö.....	18
2.3	Perehdyttämisen haasteet ja hyödyt.....	20
3	PEREHDYTTÄMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ.....	25
3.1	Perehdyttämisen suunnittelu.....	25
3.2	Perehdyttämisen osapuolet.....	26
3.3	Johdon rooli perehdyttämisessä.....	29
3.4	Työnopastus osana perehdyttämistä.....	30
3.5	Perehdyttämisprosessi.....	32
3.6	Perehdyttämisessä käytettävä materiaali.....	36
3.7	Perehdyttämisen seuranta ja kehittäminen.....	39

KUVIO 6.1. Kuvakaappaus Jenna Tapolan opinnäytetyön sisällysluettelosta (Tapola 2019).

Sisällysluettelo auttaa jäsentämään kirjoitusta

Sisällysluettelon avulla teorian kirjoittaminen sujuu huomattavasti sujuvammin kuin ilman sisällysluetteloita. Sisällysluettelo tekee näkyväksi tarinan rungon ja juonen. Se auttaa kirjoittajaa toisaalta pohdiskelemaan otsikon sisältöä ja toisaalta analysoimaan sen sopivuutta kokonaisuuteen. Sisällysluettelo tarkkailemalla tutkija kysyy itseltään, liittyykö tämä kokonaisuus aiheeseen? Ja aivan tutkimuksen tekemisen alkuvaiheessa sisällysluettelon alle voi tehdä muistiinpanoja, kirjoittaa siihen muistiksi sopivia lähteitä ja ehkä jo valmista tekstiäkin.

Sisällysluettelo auttaa myös siinä, että teksti etenee loogisesti, eikä poukkoile asiasta toiseen. Kun rakenne on kunnossa, on tekstiä helppo lukea ja myös lukijan ajatukset pysyvät kasassa.

Esimerkiksi Mannila (2021) tiivistää Salmisen (2011, 3) tekstiä, jossa esitellään kirjallisuuden perusteella viisi keskeistä tavoitetta tutkimuksen kirjallisuuskatsaukselle:

1. Olemassa olevan teorian kehittäminen ja sen rinnalle uuden teorian rakentaminen.
2. Nykyisen teorian arvioiminen.
3. Kokonaiskuvan rakentaminen tutkimuksen kohteesta
4. Tutkimuskohteeseen liittyvien ongelmien tunnistaminen.
5. Kirjallisuuskatsauksen avulla on myös mahdollisuus tarkastella ja kuvata jonkin teorian historiallista kehityskaarta.

Käsityksemme mukaan hyvin usein opinnäytetöissä on kyse joko tutkimuskohteeseen liittyvien ongelmien tunnistamisesta (Tapola 2019) tai laajemman kokonaiskuvan rakentaminen tutkimuksen kohteesta (Ketola 2010).

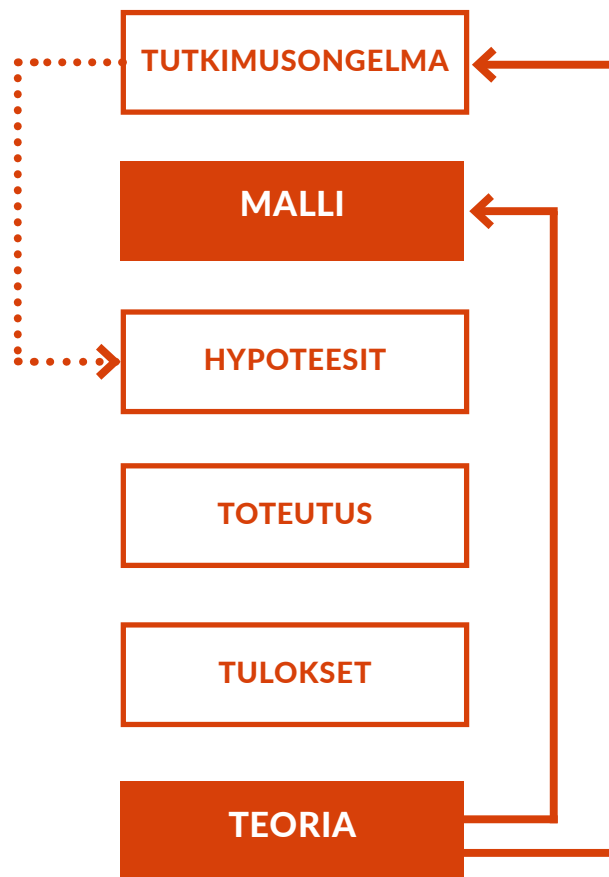
Teoria ja käsitteet tutkimuksessa

Hirsjärvi ym. (2001, 130) tiivistävät teorian muodostuvan joukoista lakeja, jotka systematisoivat (käsillä olevaa) ilmiöaluetta koskevat empiiriset säännönmukaisuudet. Teoria tarjoaa oikotien kommunikoinnille ja se järjestää ideoita sekä voi myös paljastaa piiloisia oletuksia. Se luo uusia ideoita ja saattaa myös tuoda esille ongelman monimuotoisuuden. Teorian avulla luodaan selityksiä ja ennusteita ja se voi näennäisesti osoittaa erillisten ongelmien yhteenkuuluvuuden. (Hirsjärvi ym. 2001, 131.)

On tilanteita, joissa teoriaa ei löydy ja kiusaus nimetä mikä tahansa malli teoriaksi on suuri. Tätä tapahtuu varsin usein opinnäytetöissä ja koska opiskelijan ja ohjaajan näkemys teorian oikeellisuudesta eroavat, kokee opiskelija arvioinnin olevan vääränlaista. Toinen ongelmakohta on, että malli samaistetaan teoriaan. Malli ja teoria ovat kuitenkin eri asia. Malli on kuvitelma tai abstraktio todellisuudesta. Mallin tarkoituksena on yksinkertaistaa näkemystämme tutkimuksen kohteesta ja tuoda esiin olennaiset piirteet siitä. Mallit ovat tieteellisessä toiminnassa teorian muodostamisen apuvälineitä. Tämä on esitetty kuviossa 6.2. Tutkimuksen tekijän tulisi harkita tilannekohtaisesti, käytetäänkö termiä teoria vai onko kyseessä jokin muu aines. Esimerkiksi oppikirjojen tekstit eivät ole teoriaa siinä nimenomaisessa merkityksessä, mitä teorialla lähtökohtaisesti tarkoitetaan. (Hirsjärvi ym. 2001, 134–136.) Tähän moni ensimmäistä tutkimusta tekevä sortuu. Teoriaksi väitetään kaikkea, mikä on lainattu jostakin kirjallisesta lähteestä, toisinaan jopa sanoma-lehtiartikkeleja.

Ongelmanasettelu tekee näkyväksi tutkimuksen keskeiset käsitteet. Käsitteiden määrittelemineen kuuluu myös tutkimukseen. Käsitteet määritellään, kun ne termiä käytetään ensimmäisen kerran tosin alan perusopetuksessa olevat tavanomaiset käsitteet eivät määrittelyä kaipaa, ellei se ole tutkimuksen nimenomaisena kohteena. (Hirsjärvi ym. 140-141.)

Kun puhutaan käsitteen operationaalistamisesta, termillä tarkoitetaan sitä, miten käsitettä pystytään mittaamaan. Kirjoittajat määrittelevät operationaalisen määritelmän Piagen ”esioperationaalinen vaihe”-termin avulla. Tämä on esitetty Taulukossa 6.1. Operationaaliseen määritelmään liittyy haasteita. Mikä määritelmä on paras, sellaista työkalua ei ole olemassa, jolla tämä voitaisiin päättää. Tätä tarkoitetaan validiusongelmalla eli mittaako muuttuja/muuttujat juuri sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. (Hirsjärvi ym. 2001, 144.) Jos tutkitaan esimerkiksi maahanmuuttajien puolisojen työllisyysmahdollisuuksia, niin silloin ei kirjoiteta henkilöiden ruoanlaittotaidosta tai harrastuksista.

KUVIO 6.2. Mallit ja teoria (Hirsjärvi ym. 2001, 135).

Taulukossa 6.1. on esitetty Operationaalisen määritelmän esittäminen Piagen termin esioperationaalinen vaihe- mukaan. (Hirsjärvi ym. 2001, 144–145.)

TAULUKKO 6.1. Operationaalisen määritelmän esittäminen Piagen termin esioperationaalinen vaihe mukaan. (Hirsjärvi ym. 2001, 144–145.)

TEOREETTINEN KÄSITE	TEOREETTISEN KÄSITTEEN MÄÄRITELMÄ	OPERATIONAALINEN MÄÄRITELMÄ
Esioperationaalinen vaihe	Kehitysvaihe, jolloin lapsi uskoo asioiden olevan sellaisia, miltä ne näyttävät välittömässä havainnossa.	Piirtämistehtävästä kertyvä pistemäärä: lapsen pitää piirtää kukkulan ääriviivat ja kukkulalle talo savupiippuineen ja savuineen sekä puita.

Prosessi ei etene suoraviivaisesti

Opinnäytetyö on prosessi. Tämä näkyy myös teoreettisen viitekehyksen kirjoittamisessa. Kirjoittaminen etenee vaiheittain. Usein käy niin, että tänään kirjoitettu ei tunnukaan huomenna enää relevantilta. Tutkimuskysymys voi täsmentyä tai sitä perustellusta syystä muutetaan ja näkökulmaa aiheeseen tarkennetaan. Tällä on luonnollisesti usein välitön vaikutus myös kirjallisuuskatsauksen sisältöön. Siksi ei pidäkään huo-

lestua siitä, että joutuu jotakin muuttamaan, ottamaan jotain pois tai lisäämään. Tutkimusprosessi käytännössä on juuri sitä, että se elää ja muuttuu. Myös Hakala (1996, 125) viittaa tähän. Hän huomauttaa, että tutkimuksen aihe voi muuttua kesken tutkimustyön. Löytyy ehkä joku alkuperäistä merkityksellisempi tai kiinnostavampi näkökulma. Toisaalta prosessi ei saisi myöskään muuttua toistuvaksi aiheen vaihtamiseksi ”parempaan ja kiinnostavampaan”. Jo aiemmin syntynyttä tekstiä ei välttämättä saa hyödynnettyä käsikirjoitukseen. Tämä saattaa ahdistaa ja turhauttaa opiskelijaa.

Lisäksi, kuten Hakala (1996, 124) huomauttaa, tutkimuksessa tulisi voida esittää jotakin sellaista, jota ei aiemmin koskaan ennen ole aiheesta sanottu. Tämä ajatus voi ensimmäistä tutkimustaan tekevää ahdistaa. Käytännössä kandintasoisessa työssä se ei välttämättä ole tarpeenkaan. Pääasia on, että opiskelija oppii mistä tutkimuksen tekemisessä on kyse ja saa projektinsa päätökseen.

Kun viitekehys on saatu valmiiksi, siirrytään kirjallisuuskatsaukseen. Kirjallisuuskatsaukseen selvitetään, millaista tutkittua tietoa aiheesta on olemassa. Mistä näkökulmasta käsittelemäsi aihetta on käsitelty. Eri-tyisen hyviä ovat niin sanotut kirjallisuuskatsaukset, joissa tutkijat ovat kartoittaneet alan tutkimusta laaja-alaisesti tai jostakin tietystä näkökulmasta käsin. Näistä tutkija saa laajan lähdepankin tutkimusaiheestaan ja voi valita helposti erilaisia näkökulmia aiemmasta tutkimuksesta omaan työhönsä. Kolme peruskysymystä ohjaavat niin tutkimuskysymyksen rajaamisessa kuin teorian etsinnässä. Mitä aiheesta tiedetään jo ennalta? Miten aihetta on aiemmin tutkittu? Millaisia tuloksia tutkimuksissa on saatu?

Tässä kohtaa on hyvä palauttaa mieliin tutkimuskysymyksen rooli. Se on joka vaiheessa se suodatin, jonka läpi kirjallisuutta tarkastellaan. Tärkeät avainsanat nimittäin löytyvät työn tutkimuskysymyksestä ja työn otsikosta. Onko tämä lähde sellainen, että sen sisältämä tieto auttaa vastaamaan tutkimuskysymykseen tai edesauttaa aiheesta käytävää keskustelua? Mikäli vastaus on ei, silloin lähde hylätään.

Tutkimuksen käsitteiden valinnassa ja määrittelemisessä on Hirsjärven ym. (2001, 147) mukaan kokonaisuus, jossa tutkija ottaa huomioon tutkimuksessa käytettävät tärkeimmät käsitteet ja määrittelee ne. Kun käsitteet ovat selvillä, tuodaan esiin se näkökulma tai teoriasuuntaus, josta käsin tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan. Tästä päästään tutkimuksen peruskäsitteisiin eli teoreettisiin käsitteisiin. Pyrkimys ymmärtää omassa tutkimuksessa käytetyt peruskäsitteet syvästi ja monitahoisesti on tärkeä asia. Tässä kohtaa puhutaan yleensä avainsanoista. Niitä on tutkimuksessa yleensä 3–5 kappaletta. Jos huomaat, että sinulla on näitä keskeisiä teoreettisia käsitteitä enemmän, kannattaa sinun todennäköisesti karsia niitä rankalla kädellä. Toki tutkimuksessa on muitakin tarpeellisia käsitteitä, joita on selvitettävä. Niistä osa liittyy puhtaasti käytännöllisiin seikkoihin.

Mieti onko perusteltua keksiä kokonaan uusia käsitteitä. Useinkaan ei ole, joten pitäydy jo olemassa olevissa. Käsitteitä ei kuitenkaan kannata lainata mekaanisen jäykästi toisista tutkimuksista, käyttämättä harvinaista. Mikäli samasta termistä on useampi määritelmä, tulee niistä valita yksi ja käyttää sitä. Valinta on syytä perustella. Operationaalistaminen on aina tulkintaa, mutta operationaalinen määrittely ei tuo esiin termien merkitystä. Työn luvut pyritään otsikoimaan siten, että ne ilmaisevat lukujen sisältöä. (Hirsjärvi ym. 2001, 147.)

Lähteet

Hakala, J. T. 1996. *Opinnäytetyö ja sen ohjaaminen. Johdatus tutkimusprosessin hallintaan.* Gaudeamus. Tampere.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. *Tutki ja kirjoita.* Helsinki: Tammi.

Ketola, H. U. 2010. Tulokkaasta tuottavaksi asiantuntijaksi. Perehdyttäminen kehittämisen välineenä eräissä suomalaisissa tietualan yrityksissä. Jyväskylä Studies in Business and Economics 92. Väitösk. Publishing Unit, University Library of Jyväskylä. Viitattu 17.8.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/24954/9789513940157.pdf>.

Mannila, M. 2021. Kirjallisuuskatsaus opinnäytetyön muotona. Energiaa. Vaasan ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.8.2021. <https://energiaa.vamk.fi/osaaminen/kirjallisuuskatsaus-opinnaytetyon-muotona/>.

Tapola, J. 2019. Johdon näkökulma perehdyttämisen tarpeista. VV-kuivaus Oy. Vaasan ammattikorkeakoulu. YAMK. Theseus. Viitattu 17.8.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/159916/Jenna_Tapola.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Työturvallisuuslaki 738/2002. Finlex. Viitattu 17.8.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>.

Saatat hyötyä näistä

- Tutustu aiheesta tehtyyn aiempaan tutkimukseen.
- Kirjoita työsi heti oppilaitoksesi mallipohjalle.
- Tee viittaukset heti oikein. Et muista niitä myöhemmin.
- Lisää käyttämäsi lähde oikein heti lähdeluetteloon.
- Älä pitäydy pelkästään suomenkieliseen kirjallisuuteen, vaan etsi englanninkielisiä lähteitä. Journal-artikkelit tutkimuksesi alalta ovat laadukkaita lähteitä.
- Pelkästään oppikirjatasoisilla lähteillä et yllä korkeimpiin arvosanoihin (4-5).
- Opinnäytetyö ei ole koko elämä eikä sen pitäisi olla elämänmittainen projekti. Päätä aihe, aseta tutkimuskysymys ja tee työ. Pääasia on, että valmistut.
- Muista pysyä aiheessa. Älä lähde rönsyilemään. Parhaat rönsyt kannattaa käyttää hyväksi jatkotutkimusaiheiden listassa.
- Kirjoita myös silloin kun tuntuu, että kirjoittaminen on hankalaa ja teksti ei etene.
- Muista aina tallentaa työsi aina muutosten jälkeen uudella nimellä (päivämäärällä). Todennäköisesti palaat edeltäviin versioihin. Näin mitä todennäköisemmin käy vaikka juuri nyt väittäisit muuta. Esimerkiksi tätä kirjaa on kirjoitettu siten, että joka kerta, kun kirjoittamista on aloitettu uuden työpäivän alussa, on tiedosto tallennettu päivämäärällä sen omaan kansioon.
- Tulosta työsi aina välillä. Tee siihen merkintöjä ja säilytä nämä versiot, kunnes työsi on valmis. Todennäköisesti hyödyt näistä merkinnöistä.

7. TUTKIMUKSEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Käsitlemme tässä luvussa lyhyesti tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä.

Tutkimuksen alussa tehdyt valinnat ohjaavat sitä, miten aineistoa käsitellään ja tulkitaan. Tutkimusongelmat ohjaavat menetelmien ja analyysien valintaa ja parhaimmillaan tutkijan tekemät valinnat muodostavat yhtenäisen ja loogisen kokonaisuuden. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 207.)

Tutkimuksessa on yleensä tapana esittää saadut tulokset ja sitten tehdä niistä tulkinta ja johtopäätökset. Toisin sanoen ei riitä, että tulokset on analysoitu, vaan ne tulee analysoida ja tulkita. Käytännössä tulkinta tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tekijä pohtii tekemänsä analyysin tuloksia ja tekee saamistaan tuloksista johtopäätökset. (Hirsjärvi ym. 2001, 211.)

Esimerkkinä meillä on Tapolan opinnäytetyön sisällysluettelo (Kuvio 7.1.), jossa tutkimuksen tulokset on käsitelty teemojen mukaisesti. Tutkija on pysynyt asianmukaisesti käyttämässään teemoissa ja tuo sen selkeästi esiin.

5	TUTKIMUSTULOKSET	47
5.1	Perehdyttämisen nykytila	47
5.2	Perehdyttämisen onnistuminen	50
5.3	Perehdyttämisen haasteet	54
5.4	Perehdyttämisessä käytettävä materiaali	57
5.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	62

KUVIO 7.1. Tutkimustulokset (Tapola 2019).

Oheisessa kuviossa (Kuvio 7.2.) Luvun aloitus näkyy selkeästi, kuinka tekijä esittelee lukijalle, mitä on odotettavissa. Tällainen jäsentely on lukijaystävällinen ja toisaalta se auttaa myös tekijää itseään tarkastamaan, ovatko kaikki tarvittavat osat paikoillaan.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä tutkimuksessa saatu aineisto on jaettu neljään eri pääryhmään haastattelussa käytyjen teemojen mukaisesti. Jokainen haastattelussa käsitelty teema piti sisällään viisi apukysymystä. Käsitellyt teemat olivat:

1. Perehdyttämisen nykytila.
2. Perehdyttämisen onnistuminen.
3. Perehdyttämisen haasteet.
4. Perehdyttämisessä käytettävä materiaali.

KUVIO 7.2. Luvun aloitus (Tapola 2019).

Yhteenveto ja johtopäätökset luvussa tutkija palaa vielä käyttämäänsä teoriaan ja peilaa, ovatko omat tulokset linjassa sen kanssa. Kaikki poikkeamat ovat aina mielenkiintoisia ja niiden avulla tutkimuksen johtopäätöksiin saa yleensä kiinnostavia elementtejä ja toisaalta tällaisista asioista voi myös nousta jokin asia, josta on mielekästä tehdä jatkotutkimusta.

Hirsjärvi ym. (2001, 212) huomauttavat, että tuloksista tulisi laatia synteesejä, sillä synteetit kokoavat yhteen pääiseikat ja näin asetettuihin tutkimusongelmiin saadaan selkeitä vastauksia. Opinnäytetöissä tämä osio ei välttämättä tule riittävällä tasolla otetuksi huomioon. Eikä myöskään juuri pohdita sitä, mikä laajempi merkitys saaduilla tuloksilla on tai voisi olla. Tämä saattaa osin johtua siitä, että aloitteleva tutkija ei täysin hahmota, mitä hänen tulisi tehdä.

Kuten Jyväskylän yliopiston menetelmävinkeissä sanotaan, johtopäätösten ja tulkintojen muodostamisessa on olennaista havaita niiden yhteys muuhun tutkimuskirjallisuuteen ja aiempaan tutkimukseen (Tutkimuksen toteuttaminen). Lisäksi tässä kohtaa on tärkeä huomata, että tässä nimenomaan käytetään oman työn teoriaosuudessa olevaa tutkimuskirjallisuutta ja aiempaa tutkimusta. Mikäli käyttää jotakin muuta, tulee se lisätä teoriaosuuteen. Toisin sanoen, tämä on siis se kohta, kun ohjaaja toteaa, että käydään vuoropuhelua teorian ja tulosten välillä.

Tulosten esittämisen tapa eroaa määrällisen ja laadullisen tutkimuksen tulosten osalta. Määrälliset tulokset esitetään yleensä kuvioina tai taulukoina. Jos siis vaikkapa esität määrällisen tutkimuksen tulokset havaintomatriisina, se ei ole tulosten esittämistä. Tulosten esittämistä on havaintomatriisiin perusteella tehty kuvio. Jotta tulosten ymmärtäminen on helppoa, on hyvä käyttää niin taulukkoja, kuvioita kuin tunnuslukuakin. Käytännössä ne havainnollistavat tekstiä sekä lisäävät tekstin ymmärtämistä ja päinvastoin. (Vilkkä 2014, 134–135.)

Luotettavuus ja pätevyys

Tutkimuksen tekemisessä tavoitteena on välttää virheitä. Käytännössä kuitenkin tulosten luotettavuutta (reliabiliteetti) ja pätevyyttä (validiteetti) ei kuitenkaan välttämättä saavuteta.

Tutkimustulosten reliabelius tarkoittaa siis sitä, että tulokset voidaan toistaa eikä mittari anna sattumanvaraisia tuloksia. Jos siis kaksi arvioijaa päätyy samaan tulokseen, voidaan mittaria pitää luotettavana. Vastaavasti validius tarkoittaa mittarin tai käytetyn tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä oli tarkoitus mitata. Toisin sanoen, mittari ei välttämättä ole yksiselitteinen tai sellainen, millainen tutkija sen kuvittelee olevan. Jokin kyselylomakkeen kysymyksistä saattaa olla sellainen, että siihen on kyllä vastattu, mutta vastaaja on käsittänyt kysymyksen eri tavalla kuin tutkija on sen tarkoittanut. (Hirsjärvi ym. 2010, 213.) Aivan kuten Hirsjärvi ym. (2001, 214) huomauttavatkin, eivät tulokset ole luotettavia ja päteviä, mikäli tutkija käsittelee tuloksia oman henkilökohtaisen ajattelumaailmansa mukaisesti. Käytännössä kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden todentaminen on yleensä helpompaa kuin kvalitatiivisen. Jälkimmäisen luotettavuutta lisää tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja omista sidonnaisuuksista sekä mahdollisista ajatusvinoumista.

Lähteet

Hakala, J. T. 1996. Opinnäytetyö ja sen ohjaaminen. Johdatus tutkimusprosessin hallintaan. Gaudeamus. Tampere.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Tutkimuksen toteuttaminen. Koppa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 18.8.2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetaelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen#johtop-t-sten-ja>.

Vilka, H. 2014. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Viitattu 18.8.2021. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>.

Saatat hyötyä näistä

- Tutkimuksen tulokset esitetään sellaisena kuin ne ovat. Älä muuntele niitä.
- Jos johonkin kysymykseen ei saada vastausta, älä sepiä sitä, vaan pohdi, miksi vastausta ei saatu.
- Tutustu salassapitoon liittyvään lainsäädäntöön. Sovi ennalta toimeksiantajan kanssa voidaanko työ julkaista. Arvoitu opinnäytetyö on lähtökohtaisesti viranomaisen asiakirja ja sen perusteella julkinen. Liikesalaisuuteen liittyviä asioita voidaan salata.
- Muista ottaa kantaa myös tutkimuksen luotettavuuteen ja pätevyyteen.
- Arvioi omasta henkilökohtaisesta asenteesta tai arvomaailmasta tulevia ajatus- ja tulkintavääristymiä.

8. MIKSI VIITTAUKSET JA LÄHTEET OVAT NIIN TÄRKEITÄ

Olemme sivunneet jo edellä olevissa teksteissä niin lähteiden käyttöä kuin viitustekniikkaakin. Miksi siitä puhutaan niin paljon ja miksi se on yksi arvioinnin kohde kielen ohella? Käytännössä tämä liittyy tekijyyteen, sillä jokaisella kirjoittajalla on oikeus tekstiinsä. Meillä on oikeus käyttää toisen tekstissä olevia ajatuksia omin sanoin, mutta hyvän tavan mukaisesti meidän tulee viitata käyttämiimme teoksiin.

Tekijänoikeuksiin liittyy säädösperusta

Kaiken taustalta löytyy yleensä jokin säädös ja näin asia on myös tekijänoikeuksien kohdalla. Tekijänoikeuslain 404/1961 säädöksessä säädetään, että sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Laissa ei ole tehty mitään eroa erilaisten teosten välillä. Käytännössä teos voi olla vaikkapa kaunokirjallinen, selittävä kirjallinen tai suullinen esitys. Teos voi olla sävellys- tai näyttämöteos, elokuva, valokuva, kuvataiteellinen teos. Teos voi olla myös rakennustaiteellinen teos, taidekäsityö tai taideollinen tuote. Näitä kaikkia koskevat tekijänoikeuslain säännökset. Lisäksi kartta, selittävä piirustus, graafinen tai palstallisesti muotioltu teos sekä tietokoneohjelma ovat säädöksessä tarkoitettuja teoksia, joita tekijänoikeus suojaa. Lista on siis varsin moninainen. (Mannila 2021.)

Tekijänoikeuden lisäksi kyseessä on hyvä tieteellinen käytäntö. Hyvää tieteellistä käytäntöä tarkastellaan Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. (HTK-ohje 2012) ja tieteen etiikkaan liittyvää ohjeistusta vastaavasti TENK:n (2019) ohjeistuksessa. HTK-ohjeessa (2012, 6) käsitellään toimintatapoja, jotka tiedeyhteisö on tunnustanut käytettäväksi tutkimuksessa. Näillä toimintatavoilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa noudatetaan niitä toimintatapoja, jotka tiedeyhteisö on tunnustanut. Mainittuja toimintatapoja ovat muun muassa yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa. Rehellisyys kuuluu myös tähän kategoriaan sekä varsin usein etenkin opinnäytetöissä keskustelua herättävä vaade tutkimustulosten esittämisessä sekä tutkimuksen tulosten arvioinnissa. (Hyvä tieteellinen käytäntö 2012, 6; Mannila 2021.)

Oman oppilaitoksesi kirjoitusohjeet

Lähteisiin viittaamisessa kunkin oppilaitoksen kirjoitusohjeet ovat avainasemassa, kun opinnäytetyötä kirjoitetaan. Kirjoitusohjeisiin kannattaa tutustua huolella ennen kuin aloittaa opinnäytetyön kirjoittamisen. Ohjeiden noudattaminen on avainasemassa, sillä arviointi perustuu juuri oman oppilaitoksen ohjeen noudattamiseen. Toisen oppilaitoksen ohjetta käytettäessä lopputulos ei vastaa vaadittua ja erilaiset käytännöt, muuttuvat virheiksi tutkijan oman kotiorganisaation ohjeen mukaan.

Todennäköisesti opinnäytetyön kirjoitusohjeessa on selitetty erityyppisiin lähteisiin olevat viittaamisen tavat. Ohjeen noudattamatta jättäminen laskee arvosanaa. Pääsääntö on, että lähdeluettelossa olevat lähteet tulevat aakkosjärjestyksessä. Mikäli oppilaitoksesi tai oppiaineesi alakohtaisessa ohjeessa, ohjataan erottelemaan eri tyyppiset lähteet, silloin ne tulee erotella ohjeen mukaisesti. Tällainen tyyppikohtainen lähteeseen viittaamisen käytäntö käytössä esimerkiksi oikeustieteellisissä tiedekunnissa.

Viittaaminen tekstissä

Kun käytät jotakin aineistoa ja siinä olevaa ajatusta kirjoitelmasi, se tuodaan esiin ja tehdään näkyväksi tekemällä viittausmerkintä mainittuun tekstiin.

Kun kirjoitat tekstiä ja teet siinä viittauksen aiempaan tutkimukseen (käyttämäsi lähdemateriaaliin) osoitat viittauksen keston pienillä yksityiskohdilla. Jos lainaat teoksesta vain yhden lauseen, tulee viittaus kirjoittaa niin, että teoksen kirjoittajan nimi (nimet) ovat sulkeen sisällä ja mahdollinen sivunumero tulee pilkulla erotettuna teoksen julkaisuvuoden jälkeen. Kun tekstissä käytetään lähdettä, ilmaistaan se niin itse tekstissä kuin myös työn lopussa olevassa lähdeluettelossa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 318). Eli tässä kohdassa on käytetty yhden lauseen ajatusta mainitusta Hirsjärvi ym. (2001) teoksesta. Tämän osoittaa virkkeen lopussa oleva oleva piste.

Tekstiviite ohjaa lukijan kirjoituksen lopussa olevaan lähdeluetteloon, josta hän saa lähteestä tarkemmat bibliografiset tiedot ja voi sitten halutessaan tutustua teokseen tarkemmin. Lähdeluetteloon ei merkitä sellaisia julkaisuja, joita tekstin kirjoittaja ei ole omin silmin lukenut tai jos on lukenut, mutta ei ole nimenomaisesti tekstissä viitannut. Kirjoitelmassa käytettävän kirjallisuuden harkittu valinta, huolellinen tukinta ja lähdeviitteiden merkitseminen tekstiin kuuluu huolelliseen tutkimusentekoon. Tutkielman tarkastajien kuin myös muiden tutkimusta lukevien pitää voida helposti erottaa, mikä tekstissä on tutkijan omaa panosta ja mikä aines on muualta saatua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 318–319.) Koska tässä edeltävässä kappaleessa on otettu useampi lause samaisesta teoksesta, tulee piste sulkujen sisään. Tällä yksityiskohdalla osoitetaan, että edellä olevassa kohdassa on useampi lause mainitusta lähteestä. Myös sivunumeroiden välissä olevalla viivan pituudella on merkitystä. Pidemmän viivan saat Word tekstinkäsittelyohjelmassa painamalla näppäinyhdistelmän Ctrl - (miinus). (Mannila 2017.)

Kuviot ja taulukot

Kuvioihin ja taulukoihin viittaaminen tuottaa välillä päänvaivaa. Sääntö on yksinkertainen. Kun viittaat taulukkoon, tulee sen otsikko taulukon yläpuolelle ja vastaavasti kun viittaat kuvioihin, tulee otsikko kuvion alapuolelle. Tekstissä olevat kuviot ja taulukot numeroidaan juoksevasti. Kuvioita ovat kaikki muut havainnollistamiskeinot kuin taulukot. Esimerkiksi piirroksia tai valokuvia kutsutaan kuvioiksi. (Hirsjärvi ym. 2001, 291, 297.)

Plagiointi

Ellei viittauksia tehdä ja käytetään toisen henkilön tekstiä, on kyseessä plagiointi. Plagiointi on vakava asia ja pahimmillaan sen seurauksena voi olla jopa tutkinnon mitätöiminen. Viittasimme jo tämän tekstin alku-

puolella hyvään tieteelliseen käytäntöön, jota tarkastellaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeessa vuodelta 2012 (HTK-ohje 2012). Tiedemaailmassa puhutaan plagioinnista. Plagioinnilla tarkoitetaan siis sitä, että joku henkilö käyttää hyödykseen toisten tutkimuksia, mutta ei tuo tätä kirjoitelmaansa julki. Plagiointiin voi toki syyllistyä myös tahattomasti, mikäli asiasta ei puhuta. Käytännössä siitä olisikin syytä keskustella ja ohjeistaa jo aivan ensimmäisistä koulupäivistä alkaen. Plagioinnista puhutaan ja sen välttämiseksi huomautetaan, huolimaton viittaaminen on kuitenkin hyvin yleinen tiedevilpin muoto. (Hirsjärvi ym. 2001, 107–108.)

Plagioinnin lisäksi yksi tiedevilpin muoto on esimerkiksi väärentäminen. Väärentäminen on vähentää tieteellisen työn uskottavuutta ja toisaalta se myös heikentää tutkimusedellytyksiä. (Hirsjärvi ym. 2001, 107–108.)

Ei riitä, että Suomessa on oltu edelläkävijöitä tiedevilpin torjunnassa (Spoof 2018). Käytännössä vastuu tiedevilpin torjunnassa on jokaisella tutkimustyötä tekevällä (Mannila 2021). Myös omiin aiempiin teksteihin tulee viitata, mikäli käyttää niissä kirjoitettua aiheistoa hyväkseen uudessa kirjoituksessa. Lähteisiin viittaaminen ohjeiden mukaan on kirjoittajan omalla vastuulla.

Lähteiden valinta – Ajantasaiset ja alkuperäiset lähteet

Tutkimuksen tavoitteena on uuden tiedon tuottaminen, siksi lähteiden valinnassa kannattaa kiinnittää huomiota niiden ajantasaisuuteen (lähteen ikä). Lisäksi tulisi pyrkiä siihen, että käyttää alkuperäisiä lähteitä aina kun vain on mahdollista. Näin toimitaan siksi, että jos esimerkiksi toinen kirjoittaja on tulkinut käyttämänsä lähde virheellisesti, jatkaa virhetulkinta sitten mahdollisesti seuraavissakin töissä. Kirjoittajan arvovalta ja tunnettuus ovat myös lähteiden valintakriteerejä. Jos jonkun kirjoittajan nimi toistuu eri lähteissä, on kyseessä todennäköisesti ns. auktoriteetti, jonka ajatuksiin tulee tutustua. (Hirsjärvi ym. 2001, 41 & 43, 98–100.)

Usein näkee opiskelun alkuvaiheen oppi- tai käsikirjoja opinnäytetyön lähteenä. Ne eivät lisää työn arvoa, sillä oppikirjoissa tieto on usein kirjoitettu hyvin yleisellä tasolla, eikä useinkaan ole selvää tiedon alkuperästä. Lisäksi lähteen julkaisijan arvovalta on yksi kriteeri, kun lähde valitaan. Oppilaitosten sarjoissa julkaistut teokset, samoin kuin opinnäytetyötkin saattavat olla tieteelliseltä laadultaan hyvinkin vaihtelevia, eivätkä siis välttämättä lisää tekeillä olevan työn painoarvoa. Myös työn kieleen kannattaa kiinnittää huomiota. Lähtökohtaisesti tutkimuksen kielen ja tutkimuksen tekotavan tulisi olla objektiivista. (Hirsjärvi ym. 2001, 99–100.) Tutkimuksen tekeminen on kuitenkin inhimillistä toimintaa ja tekstiin saattaa päätyä ajattelun vinoumia, jotka on hyvä tuoda esiin.

Lähteet

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.–7. painos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. HTK-ohje. Viitattu 19.8.2021. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf?_ga=2.129892293.857345194.1611557373-1631332483.1611557373.

Mannila, M. 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö kirjallisissa tehtävissä ja tutkimuksissa. Energiaa. Vaasan ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.8.2021. <https://energia.vamk.fi/nakokulmia/hyva-tieteellinen-kaytanto-kirjallisissa-tehtavissa-ja-tutkimuksessa/>.

Mannila, M. 2017. Lähdeviittaukset ja viittaustekniikka. Perheyrittäjyys–Family Business. Viitattu 19.8.2021. <http://tutkimu.blogspot.com/2017/10/lahdeviittaukset-ja-viittaustekniikka.html>.

Spoof, S-K. 2018. Tutkimusetiikan itsesääntelyjärjestelmä – Suomen malli askel askeleelta. Viitattu 25.1.2021. <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/tutkimuseiikan-itsesaantelyjarjestelma-suomen-malli-askel-askleelta>.

Tekijänoikeuslaki 404/1961. Finlex. Viitattu 19.8.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>.

TENK 3/2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Viitattu 19.8.2021. <https://tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarvoint>

Saatat hyötyä näistä

- Käytä oman oppilaitoksesi opinnäytetyöohjetta.
- Kirjallisten lähteiden määrä saattaa säilyttää. Tutkimuksessa kaikki väitteet kuitenkin tulisi perustella.
- Tee lähdeviittaukset tekstiisi heti oikein ja lisää käyttämäsi lähde myös lähdeluetteloon. Ylimääräisiä/turhiksi osoittautuneita lähteitä ja viittauksia on huomattavasti helpompi poistaa kuin etsiä oikeita lähteitä myöhemmin.
- Lähdeluettelo on aakkosjärjestyksessä.

9. OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Arviointi ja arviointiperusteet ovat esitetty oppilaitoksen opinnäytetyöohjeessa. Lisäksi yleensä oppilaitoksen sivustolla on aiheeseen liittyvää informaatiota. Opiskelijan on hyvä perehtyä näihin kriteereihin jo työtä aloittaessaan, jotta hänellä on selkeä kuva niistä vaatimuksista, jota opinnäytetyöhön liittyvät. Lisäksi opiskelijan on hyvä tiedostaa, että arvioitu opinnäytetyö on viranomaisen asiakirja ja siten siis julkinen. Mikäli työ tehdään yritykselle, tämä työn julkisuuteen liittyvä seikka on hyödyllistä ottaa puheeksi jo työtä aloitettaessa yrityksen edustajan kanssa. Mikäli työssä on jotakin sellaista, mikä kuuluu yrityksen liikesalaisuuden piiriin ja on siksi perusteltua salata, on siitä hyödyllistä sopia jo työtä aloitettaessa.

Arviointi ja arviointiperusteet eivät ole koulujen oma keksintö, saati opettajan itse muotoilemia periaatteita, vaan arviointi on perustunut valtioneuvoston asetukseen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 120/2017. Asetuksen määräys tasolla 6 koski aiemmin vain ammattikorkeakoulututkintoja ja alempia korkeakoulututkintoja.

TAULUKKO 9.1. Aiempi valtioneuvoston asetus

ASETUKSEN MÄÄRÄYS	KOSKEE
<p>”Taso 6 Hallitsee laaja-alaiset ja edistyneet oman alansa tiedot, joihin liittyy teorioiden, keskeisten käsitteiden, menetelmien ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen ja arvioiminen. Ymmärtää ammatillisten tehtäväalueiden ja/tai tieteenalojen kattavuuden ja rajat. Hallitsee edistyneet kognitiiviset ja käytännön taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa, kykyä soveltaa ja kykyä luoviin ratkaisuihin ja toteutuksiin, joita vaaditaan erikoistuneella ammatti-, tieteen- tai taiteenalalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseksi.</p> <p>Työskentelee itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä ja kansainvälisessä yhteistyössä tai toimii yrittäjänä. Johtaa monimutkaisia ammatillisia toimia tai hankkeita. Kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Vastaa oman osaamisensa arvioinnin ja kehittämisen lisäksi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehityksestä. Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa huomioiden yhteisölliset ja eettiset näkökulmat. Viestii hyvin suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Viestii ja on vuorovai- kutuksessa toisella kotimaisella kielellä sekä kykenee kansainvä- liseen viestintään ja vuorovaikutukseen omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä.” (A120/2017.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ammattikorkeakoulutut- kinnot • Alemmat korkeakoulutut- kinnot

Mainittua asetusta muutettiin vuonna 2020, A67/2020 Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen muuttamisesta. Vaikakaan asetuksen tekstiä ei sisällön osalta muutettu, otan sen tähän uudelleen. Uuden asetuksen taso 6 koskee edelleen ammattikorkeakoulututkintoja ja alempia korkeakoulututkintoja. Lisäksi se koskee nykyisin myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutuksia, joiden kohderyhmänä ovat niin alemman korkeakoulututkinnon kuin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt. Lisäksi määräyksen piiriin on otettu kirkon erityiskoulutukset ja pastoraalitutkinto.

TAULUKKO 9.2. Uusi asetus 61/2020.

ASETUksen MÄÄRÄYS

KOSKEE

Taso 6 Hallitsee laaja-alaiset ja edistyneet oman alansa tiedot, joihin liittyy teorioiden, keskeisten käsitteiden, menetelmien ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen ja arvioiminen. Ymmärtää ammatillisten tehtävälueiden ja/tai tieteenalojen kattavuuden ja rajat. Hallitsee edistyneet kognitiiviset ja käytännön taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa, kykyä soveltaa ja kykyä luoviin ratkaisuihin ja toteutuksiin, joita vaaditaan erikoistuneella ammatti-, tieteen- tai taiteenalalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseksi. Työskentelee itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä ja kansainvälisessä yhteistyössä tai toimii yrittäjänä. Johtaa monimutkaisia ammatillisia toimia tai hankkeita. Kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Vastaa oman osaamisensa arvioinnin ja kehittämisen lisäksi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehityksestä. Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa huomioiden yhteisölliset ja eettiset näkökulmat. Viestii hyvin suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Viestii ja on vuorovaikutuksessa toisella kotimaisella kielellä sekä kykenee kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä.” (A61/2020.)

- Ammattikorkeakoulututkinnot
- Alemmat korkeakoulututkinnot
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset, joiden kohderyhmänä ovat alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt
- Kirkon erityiskoulutukset
- Pastoraalitutkinto

Oman oppilaitoksen ohje

Olemme jo korostaneet, että työn arviointi perustuu nimenomaan opiskelijan oman oppilaitoksen ohjeeseen ja sen noudattamiseen. Mikäli opiskelija on käyttänyt jonkin toisen oppilaitoksen ohjetta, näkyy se todennäköisesti raportoinnissa sen kaltaisina erilaisuuksina, jotka arvioija tulkitsee negatiivisesti ohjeen noudattamatta jättämiseksi.

Opinnäytetyö arvioidaan opinnäytetyöohjeessa olevan arviointitaulukon mukaisesti. Mainitussa taulukossa arvosanojen vaatimukset on kirjoitettu auki opinnäytetyön liitteissä olevassa taulukossa 3. Otan mainitun taulukon tähän sekä myös opinnäytetyön arviointipohjan, jossa ovat näkyvissä eri osa-alueiden painotukset.

Ensimmäiseksi esitän kuvion 9.1. josta ilmenevät arvioinnin osa-alueiden painotukset ja toiseksi esitän taulukon 9.1., jossa ovat arvioinnin kohde ja sen arvosanakohtaiset kuvaukset. Avaan arviointia tarkemmin korkeimpien arvosanojen tasolla.

VAMK
Vaasan ammattikorkeakoulu
Vammasta ja ammattiosaamista

OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI
pvm tähän

Koulutusala:

Koulutusohjelma:

Tekijät:

Opinnäytetyön nimi:

Ohjaajat:

[Arviointikriteerit \(https://www.vamk.fi/tutustu-opintoihin/valitsemisen-operaatio/\)](https://www.vamk.fi/tutustu-opintoihin/valitsemisen-operaatio/)

Täällä lomake on vain ohjeellinen apuväline. Ne eivät ole tulostettavissa. Työssäsi on alustavasti yllä olevia ohjeita tuljään laittamaan.

Arviointi	Painotus	Arvosana
Aiheen valinta	5 %	<input type="text" value="0"/>
Tietoperusta	20 %	<input type="text" value="0"/>
Toteutus	25 %	<input type="text" value="0"/>
Tulosten analysointi ja pohdinta	35 %	<input type="text" value="0"/>
Raportointi	15 %	<input type="text" value="0"/>
Opinnäytetyön arvosana		<input type="text" value="0"/>

Opinnäytetyön arvosana:

Kirjallinen lausunto:

KUVIO 9.1 Opinnäytetyön arviointi. (Kuvakaappaus VAMK arviointilomake).

Jokainen kohta arvioidaan asteikon 0-5 mukaisesti. Ensimmäisenä kohtana arvioidaan opinnäytetyön aiheen valinta. Sen painoarvo on kokonaisarvosanasta 5 %. Parhaissa töissä on arviointilausekkeen mukaan kunnossa seuraavat asiat: ”Aihe kehittää omaa ammattialaa ja on sen kannalta merkityksellinen ja ajan-kohtainen. Aihe vastaa työelämän toimeksiantajan tarpeeseen. Opiskelija osaa kyseenalaistaa ja perustella oman alansa kehittämistarpeita aiheen valinnassa. Aihe on opiskelijan ammatillisten tietojen, taitojen ja pätevyyden näkökulmasta innovatiivinen ja työelämän kannalta uusia näkökulmia avaava.” (Opinnäytetyö-ohje 2020.)

Ensimmäisenä on oman alan kehittämiskaava ja lisäksi työn merkityksellisyys ja ajankohtaisuus. Tämä on kova tavoite ja siksi on hyvä, että tämän ensimmäisen kohdan painoarvo on ainoastaan tuon 5 %. Toinen kiitettävän tai erinomaisen työn ominaispiirre on, että aihe vastaa työelämän toimeksiantajan tarpeeseen. Tämä usein pystytään jollakin tasolla saavuttamaan ja siksi työelämälle tehdyt kehittämistyöt katsotaan yleensä positiivisesti. Käytännössä kuitenkin harvoin niissä toteutuu kolmantena oleva vaade oman alansa kehittämistarpeiden perustelemisesta ja kyseenalaistamisesta. Tämä jää usein hyvissäkin töissä toteutumatta. Usein näkee enimmäkseen listauksia asioista, mutta harvemmin perustelua tai keskustelua siitä, miksi juuri nämä asiat ovat merkityksellisiä.

Ammatillisten tietojen ja taitojen ja ammatillisen pätevyyden näkökulmasta työn tulisi olla innovatiivinen ja avata työelämän kannalta uusia näkökulmia. Tähän harvassa työssä kyetään. Aiheet ovat lähtökohtaisesti tavanomaisia. Esimerkiksi jollakin käsikirjalla saattaa olla yrityksen kannalta suuri arvo, mutta käsikirjat ja erilaiset oppaat ovat prosesseina tavanomaisia ja eivät sinänsä tuo mitään uutta alalle, ainoastaan saattavat esimerkiksi kohdeyrityksen laatuasiat yksien kansien väliin. Jotta tällaiseen työhön tulisi innovatiivisuutta ja kehittävä otetta, lähestymisnäkökulman tulisi olla innovatiivinen ja käyttöteorian perinteisestä poikkeava. Usein perustavaa laatua oleva keskustelu käytännössä puuttuu kokonaan. Tämä väistämättä laskee työstä saatavaa arvosanaa.

Toisena oleva tietoperusta on painoarvoltaan 20 % kokonaisarvosanasta. Parhaan arvosanan kuvaus sisältää seuraavat elementit: ”Opiskelija on rakentanut tietoperustan valikoiduista monipuolisista ja ilmiön kannalta relevanteista lähteistä. Hän osaa tehdä aineistosta johdonmukaisesti synteesejä ja johtopäätöksiä. Opiskelija käyttää ja määrittelee käsitteet monipuolisesti ja luo työllään alalle uutta käyttöteoriaa.” (Opinnäytetyöohje 2020.)

TAULUKKO 9.3. Opinnäytetyön arviointikriteerit, alempi tutkinto. (VAMK Opinnäytetyöohje)

KOHDE/ ARVIOINTI	ERINOMAINEN (5) - ERIT- TÄIN HYVÄ (4)	HYVÄ (3)	TYYDYTTÄVÄ (2) - VÄLT- TÄVÄ (1)	HYLÄTTY (0)
Aiheen va- linta	Aihe kehittää omaa ammatti- alaa ja on sen kannalta merki- tyksellinen ja ajankohtainen. Aihe vastaa työelämän toimek- siantajan tarpeeseen. Opis- kelija osaa kyseenalaistaa ja perustella oman alansa kehittä- mistarpeita aiheen valinnassa. Aihe on opiskelijan ammatillis- ten tietojen, taitojen ja päte- vyyden näkökulmasta innova- tiivinen ja työelämän kannalta uusia näkökulmia avaava.	Aihe vastaa työelämän toimek- siantajan tarpeeseen. Opiskeli- ja ymmärtää ja osaa analysoida oman alansa kehittämistarpeita aiheen valinnassa ja hän osaa esittää ne johdonmukaises- ti. Aihe kehittää opiskelijan amatillisia tietoja, taitoja ja pätevyyttä ja on haasteellinen.	Opiskelija tunnistaa oman alan- sa kehittämistarpeet aihevalin- nassa. Aihe vastaa opiskelijan amatillisia tietoja, taitoja ja pätevyyttä. Aihe kehittää opis- kelijan omaa osaamista, minkä opiskelija osaa perustella.	Aiheen valinta ei perustu oman alan työelämän todennettuun tarpeeseen. Aiheen valinta ei liity oman alan ammattitaidon kehittämiseen. Ammattikorkea- koulututkinnon vähimmäisvaa- timukset (EQF 6) eivät täyty
Tietoperusta	Opiskelija on rakentanut tietoperustan valikoiduista monipuolisista ja ilmiön kan- nalta relevanteista lähteistä. Hän osaa tehdä aineistosta johdonmukaisesti synteesejä ja johtopäätöksiä. Opiskelija käyttää ja määrittelee käsitteet monipuolisesti ja luo työllään alalle uutta käyttöteoriaa.	Opiskelija tunnistaa ilmiön alan asiantuntijuutta osoittaen. Käsitteiden käyttö ja määrittely on analyttistä ja perustelee- vaa. Opiskelija on rakentanut laajan tietoperustan käyttäen luotettavia lähteitä. Opiskelija määrittelee ilmiöt kriittisesti, monipuolisesti ja myös uusia näkökulmia avaten.	Opiskelijan perehtyneisyys ilmiöön on hyvää, mutta kapea-alaista. Käsitteiden ymmärtämiseen ja määrittelyyn tarvittaisiin laaja-alaisempaa lähestymistä. Tietoperusta on suppea. Lähdeaineiston käyttö on laajaa, mutta synteisien, analyysien ja määrittelyjen tekeminen sen perusteella osoittautuu haasteelliseksi.	Tietoperusta on vajaa, kapea ja epävalidi. Ammattikorkeakou- lututkinnon vähimmäisvaati- mukset (EQF 6) eivät täyty.

KOHDE/ ARVIOINTI	ERINOMAINEN (5) - ERITÄIN HYVÄ (4)	HYVÄ (3)	TYYDYTTÄVÄ (2) - VÄLTÄVÄ (1)	HYLÄTTY (0)
Toteutus	<p>Opiskelija löytää aiheen/ongelman keskeiset kysymykset luovasti ja rajaa ongelmat perustellusti ja johdonmukaisesti. Opiskelija löytää aiheeseen hyvin soveltuvat menetelmät, jotka hän hallitsee hyvin. Työprosessissa näkyy opiskelijan asiantuntijuus ja sen jakaminen yhteistyökumppaneiden kanssa. Opiskelija arvioi omaa työskentelyprosessiaan analyttisesti ja osoittaa kykyä kehittää sitä.</p>	<p>Opiskelija tunnistaa aiheen/ongelman kannalta olennaiset kysymykset ja rajaa ongelman onnistuneesti suhteessa aiheeseen ja opinnäytetyön vaatimuksiin. Opiskelija käyttää aiheeseen soveltuvia menetelmiä ja osoittaa hallitsevansa ne hyvin. Opiskelija työskentelee itsenäisesti, mutta kykenee myös rakentamaan yhteistyöhön eri osapuolten kanssa. Aikataulu ja työprosessi on hallittu. Opiskelijan työote on aloitteellinen, kehittävä ja reflektiivinen.</p>	<p>Opiskelija tunnistaa aiheen/ongelman kannalta olennaisia kysymyksiä, mutta ongelman rajaaminen on epämääräistä. Menetelmät ovat tavanomaiset ja niiden hallinta mallin mukaista. Aikataulussa ja toteutussuunnitelmassa pysyminen tuottaa hankaluuksia. Opiskelija saattaa työn päätökseen tavoitteiden mukaisesti ja asiantuntijuutta osoittaen.</p>	<p>Työote on selkeästi puutteellinen eikä toteudu sovitussa aikataulussa tai ei ollenkaan neuvoista ja oheistuksesta huolimatta. Tietoperustalla, menetelmillä ja toteutuksella ei ole validia yhteyttä. Ammattikorkeakoulututkinnon vähimmäisvaatimukset (EQF 6) eivät täyty.</p>
Tulosten analysointi ja pohdinta	<p>Tulokset osoittavat alan kehittymisen kannalta kiinnostavaa asiantuntijuutta. Opiskelija kykenee tietoperustaan soveltaen jäsentämään uudella tavalla työelämän kompleksisia ongelmia ja muuntamaan tulokset sitä palvelevaksi käyttökelpoiseksi sovellukseksi (uusi näkökulma, innovaatio, oman alan kehittäminen). Opiskelija osaa suhtautua kriittisesti ja analyttisesti tuloksiin sekä käyttämiinsä menetelmiin. Hän pystyy muodostamaan selkeän käsityksen ja mallin alalla tarvittavista jatkotoimenpiteistä ja kehitystarpeista ja perustelemaan ne johdonmukaisesti.</p>	<p>Opiskelija kykenee soveltaen laajaa tietoperustaa onnistuneesti erikoistuneen alan ongelman ratkaisemisessa. Opiskelija osaa tarkastella kriittisesti tuloksia, teorioita ja käyttämiään menetelmiä. Opiskelija osaa soveltaa tuloksia ja esittää työyhteisön ja alan kannalta relevantteja jatkotoimenpiteitä. Hän osaa määritellä alan osaamisen kehittämistarpeet.</p>	<p>Opinnäytetyön tulokset vastaavat tavoitteita pääosin. Opiskelija osaa tarkastella tuloksia kriittisesti ja arvioida omaa osaamistaan ja asiantuntemustaan suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi on pintapuolista. Opiskelija osaa esittää jatkotoimenpiteitä ja kehittämis ehdotuksia. Ne täyttävät alan osaamisen perusvaatimukset.</p>	<p>Tuloksilla ei ole yhteyttä ratkaistavaan ongelmaan, teoriaan ja menetelmiin. Tuloksia ei voi soveltaa ammatillisten käytäntöiden kehittämiseen. Tulosten kriittinen arviointi on hyvin puutteellista. Ammattikorkeakoulututkinnon vähimmäisvaatimukset (EQF 6) eivät täyty.</p>

KOHDE/ ARVIOINTI	ERINOMAINEN (5) - ERIT- TÄIN HYVÄ (4)	HYVÄ (3)	TYYDYTTÄVÄ (2) - VÄLT- TÄVÄ (1)	HYLÄTTY (0)
Raportointi	Raportointi osoittaa toimialan kehittymisen kannalta kiinnostavaa asiantuntijuutta. Raportti osoittaa erinomaista kielen hallintaa ja se välittää opiskelijan ajattelun jäsentyneesti, kirkkaasti ja havainnollisesti. Kieli on virheetöntä ja hyvää asiatyyliä. Suullinen raportointi on vakuuttavaa ja tuo opiskelijan asiantuntijuuden hyvin esiin.	Opiskelija osaa esittää tulokset ja johtopäätökset perustellusti, analyttisesti ja havainnollisesti. Hän osaa viestiä onnistuneesti tuloksista erilaisille sidosryhmille, osoittaen kykyä kriittiseen ajatteluun ja edelleen kehittyvään asiantuntijuuteen. Kieli on virheetöntä hyvää asiatyyliä. Suullinen raportointi on havainnollista ja kohderyhmälle suunnattua.	Opiskelija noudattaa ammatikorkeakoulun raportointiohjetta. Raportointi on jäsentynyt ja kieli melko virheetöntä hyvää asiatyyliä. Suullinen raportointi on jäsentynyt ja keskittyy sisällön esittämiseen.	Raportointiohjetta ei ole noudatettu. Kielessä ja jäsenyksessä on puutteita. Työssä on havaintoja plagioinnista. Ammattikorkeakoulututkinnon vähimmäisvaatimukset (EQF 6) eivät täyty.

Ongelmaksi muodostuu, että hyvin moni opiskelija käyttää oppikirjoja ja oman työn taseisia opinnäyteitä lähdeaineistona. Nämä eivät ole valikoituja ja monipuolisia lähteitä, eivätkä ilmiön kannalta erityisen relevantteja. Synteesit ja johtopäätökset jäävät tekemättä ja usein tietoperusta on listaus erilaisia lähteitä ja käsitteiden määrittelyä jää tekemättä eikä lähteiden laadulla ja määrällä aina päästä tavoitteisiin. Käyttöteorian luominen toteutuu harvassa työssä. Harmillisen usein tietoperusta ei näy myöskään työn lopussa, kun tuloksia tulkitaan ja analysoidaan.

Toteutuksen painoarvo on 25 % kokonaisarvosanasta. Arviointiperusteet ylimmässä arvosanalokassa ovat seuraavat: ”Opiskelija löytää aiheen/ongelman keskeiset kysymykset luovasti ja rajaa ongelmat perustellusti ja johdonmukaisesti. Opiskelija löytää aiheeseen hyvin soveltuvat menetelmät, jotka hän hallitsee hyvin. Työprosessissa näkyy opiskelijan asiantuntemus ja sen jakaminen yhteistyökumppaneiden kanssa. Opiskelija arvioi omaa työskentelyprosessiaan analyttisesti.” (Opinnäytetyöohje 2020.)

Erityisesti menetelmien hallinnassa on puutteita. Opiskelija saattaa kirjoittaa, että tekee tutkimusta kvalitatiivisella menetelmällä mutta ei ymmärrä, että kvalitatiiviset menetelmät ovat menetelmien kokonaisuus, joita on esimerkiksi Hirsjärvi, Remes & Sajavaaran (2001, 153) mukaan ainakin 43 kappaletta eri lajeja. Tähän lajikirjoon kuuluu niin Delphi-tutkimus, fenomenografia, sisällönanalyysi kuin tapaustutkimus. Maininta siitä, että työ tehdään kvalitatiivisilla menetelmillä ei kerro vielä yhtään mitään. Esimerkiksi Hakala (1996, 206) huomauttaa, että tutkimukseen päästetään usein pelkkää luokittelematonta aineistoa. Tämä konkretisoi käytännössä sen, että mitään menetelmää ei ole käytetty tai työn alussa kuvattua ja luvattua menetelmää ei ole osattu käyttää. Tämä puute laskee työn arvosanaa.

Tulosten analysointi ja pohdinta ovat painoarvoltaan 35 % kokonaisarvosanasta. Tässä osuudessa korkeimman arvosanan kriteerit ovat seuraavat: ”Tulokset osoittavat alan kehittymisen kannalta kiinnostavaa asiantuntemusta. Opiskelija kykenee tietoperustaansa soveltaen jäsentämään uudella tavalla työelämän kompleksisia ongelmia ja muuntamaan tulokset sitä palvelevaksi käyttökelpoiseksi sovellukseksi (uusi näkökulma, innovaatio, oman alan kehittäminen). Opiskelija osaa suhtautua kriittisesti ja analyttisesti tuloksiin sekä käyttämiinsä menetelmiin. Hän pystyy muodostamaan selkeän käsityksen ja mallin alalla tarvittavista jatkotoimenpiteistä ja kehitystarpeista ja perustelemaan ne johdonmukaisesti.” (Opinnäytetyöohje 2020.)

Arvioinnissa näkyy kriittisyys ja analyttisyys tuloksiin ja käytettyihin menetelmiin. Harvassa työssä näkee tätä. Mutta tämä on juuri se kohta, jossa ”jyvät erottuvat akanoista”, kuten Hakala (1996, 201) asian ilmaisee. Hakala (1996, 201–202) jatkaa, että hyvässä tutkimuksessa opiskelija kykenee kyseenalaistamaan käyttämänsä menetelmän ja saamansa tulokset ja pohdiskelemaan, mitä olisi voinut saavuttaa toisenlaisella näkökulmalla. Kun kriittinen arviointi puuttuu, se on aina puute. Lisäksi usein opiskelija kuvittelee, että työn tarkastaja ei huomaa työssä olevia heikkouksia. Hakalan sanoin, tällaisesta uskosta on syytä luopua jo aivan työtä aloittaessa. Arvioinnissa nimenomaisesti keskitytään juuri näihin ydinkohtiin, jotka tekevät tutkimuksesta tutkimusta. Valitettavan usein näkee sitä, että työn lopussa kirjoitetaan kiireestä ja tutkimuksen tekemisen vaikeudesta ja ajan loppumisesta. Sillä ei ole mitään tekemistä akateemisen kriittisyyden tai tutkimuksen tulosten kanssa, eivätkä tällaiset selostukset koskaan lisää tehdyn työn painoarvoa tai paranna saatua arvosanaa.

Viimeisenä arvioinnin kohteena on työn raportointi. Sen painoarvo on 15 % kokonaisarvosanasta. Raportoinnin osalta erinomaisessa työssä: ”Raportointi osoittaa toimialan kehittymisen kannalta kiinnostavaa asiantuntemusta. Raportti osoittaa erinomaista kielen hallintaa ja se välittää opiskelijan ajattelun jäsentyneesti, kirkaasti ja havainnollisesti. Kieli on virheetöntä ja hyvää asiatyylä. Suullinen raportointi on vakuuttavaa ja tuo opiskelijan asiantuntemuksen hyvin esiin.” (Opinnäytetyöohje 2020.)

Raportointi, ulkoasu, opinnäytetyöhjeen rakenteen noudattaminen, kieliasu ovat arvioinnin kohteena viimeisessä kohdassa ja niiden painoarvo on 15 % arvosanasta. Raportointi kannattaa pitää kunnossa työn alusta pitäen ja mikäli ohjaaja on jostakin kielivirheestä huomauttanut, kannattaa se viipymättä korjata ja varmistaa, että virhe ei toistu läpi työn.

Lähteet

A67/2020. Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen muuttamisesta. Finlex. Viitattu 24.8.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200061>.

A120/2017. Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä. Finlex. Viitattu 24.8.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170120>.

Hakala, J. 1996. Opinnäyte ja sen ohjaaminen. Johdatus tutkimusprosessin hallintaan. Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki- ja kirjoita. 6.-7. painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Opinnäytetyön arviointi. Vaasan ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.8.2021. https://www.vamk.fi/fi/opiskelijoille/opinto-opas/opiskeluvamkissa/thesis/opin_arviontilomake_fi.pdf

Opinnäytetyöhje ja mallipohja. 2020. Vaasan ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.8.2021. [https://www.vamk.fi/fi/opiskelijoille/opinto-opas/opiskeluvamkissa/thesis/](https://www.vamk.fi/fi/opiskelijoille/opinto-opas/opiskeluvamkissa/thesis/:): Opinnäytetyöhje ja mallipohja.

10. MITEN TEHDÄ SAAVUTETTAVA OPINNÄYTE

Monelle kirjoittajalle saavutettavuusvaatimukset tulevat ensimmäistä kertaa vastaan opinnäytettä kirjoitettaessa. Mitä silloin kannattaa muistaa?

Suomen laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (2019) seuraa EU:n saavutettavuusdirektiivin (2016) vaatimuksia. Korkeakoulujen julkaisuarkistot kuuluvat julkishallinnon verkkopalveluina lain piiriin ja laki koskee siten myös niihin tallennettuja opinnäytteitä. Saavutettavuuteen liittyvästä valvonnasta vastaa Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Opinnäytteiden saavutettavuuden ohjaaminen kuuluu korkeakoululle, mutta toteutus opiskelijalle. Saavutettavan opinnäytetyön mallipohjan käyttäminen on koettu ammattikorkeakouluissa parhaaksi tavaksi taata opinnäytetöiden saavutettavuus ja suurin osa ammattikorkeakouluista onkin ottanut mallipohjan käyttöön. Jos opinnäytteille on korkeakoulun tarjoama valmis pohja, sen saavutettavuus on myös korkeakoulun vastuulla. Saavutettavasta pohjasta huolimatta opinnäytetöissä voi kuitenkin esiintyä saavutettavuuspuutteita ja lopputulos on myös opiskelijasta kiinni. (Tolonen, 2020) (Theseuksen saavutettavuusseloste, 2020)

Saavutettavuusosaamisesta voi olla opinnäytteen kirjoittamisen jälkeen hyötyä monilla aloilla. Jo nyt se on julkishallinnossa vaatimuksena, mutta sääntely todennäköisesti laajenee (Kirsi & Yläne, 2020). Kaikki opinnäytettä lukevat hyötyvät helppokäyttöisestä ja selkeästä pdf-tiedostosta, jossa kirjanmerkit toimivat ja kuvat ja taulukot ovat täsmällisiä ja ajatuksella käytettyjä.

Tässä tekstissä keskitytään lähinnä Wordin¹ ja² ja sillä tehtyjen pdf-tiedostojen tekniseen saavutettavuuteen. Vaikka muiden ohjelmien termit voivat vaihdella, voit käyttää tätä artikkelia taustana myös muita tekstinkäsittelyohjelmia käyttäessäsi. Koska versioissa on eroja käyttöliittymissä ja työkalut löytyvät eri kohdista, ei tähän artikkeliin ole kirjoitettu minkään ohjelman yksityiskohtaisia ohjeita. Voit etsiä tarkempia ohjeita tämän artikkelin lopussa olevasta ohjepankista, jonka linkeistä suurin osa ohjaa Microsoftin Officeen ja erityisesti Wordin ohjeisiin.

Wordin tyylit

Opinnäytteen fontti ja rivinvälit on useimmiten määritelty korkeakoulun omissa ohjeissa. Joskus korkeakoululla on tarjota myös oma kirjoituspohja, joka on voinut tulla tutuksi jo harjoitustöitä kirjoittaessa. Valmiissa pohjassa on useimmiten määritelty muun muassa otsikkotyylit³ valmiiksi.

Jos valmista opinnäytetyön pohjaa ei ole tai käytät esimerkiksi LaTeX-ladontaohjelmaa, varmista, että kaikki otsikot ja leipätekstit ovat paitsi ulkonäön puolesta, niin myös teknisesti oikein. Pelkkä lihavointi tai kirjasinkoon vaihtaminen ei riitä otsikoksi, vaan ne pitää aina määritellä.

Useimmiten väliotsikoiden tyyli puuttuu valmiista pohjasta, mutta joskus niitä tarvitaan tekstin järkevään ryhmittelyyn. Jos tekstissäsi on käytetty kolmea otsikkotasoa, voit tehdä haluamasi väliotsikon tasoksi 4. Muista tarkistaa, ettei väliotsikko tule sisällysluetteloon ja tarvittaessa poista se⁴. Tämä tapa saattaa aiheuttaa saavutettavuustarkistuksessa⁵ virheilmoituksen, jos ensimmäisen tai toisen tason otsikon alla on väliotsikko, mutta käytännössä tämä on parempi ratkaisu kuin se, ettei otsikkoa ole määritelty lainkaan.

Kuviot ja vaihtoehtoinen teksti⁶

Vaihtoehtoinen teksti, alt-teksti eli alternative text. Siinä missä muu saavutettavuus saadaan teknisesti ja tekstinkäsittelyohjelman työkaluilla, niin vaihtoehtoinen teksti vaatii tekijältä myös sisällön tuottamista. Ruudunlukuohjelmat tunnistavat kyseessä olevan kuvan, joten tekstiä ei tarvitse aloittaa sanoilla ”kuva” tai ”kuvassa”. Ohjelmat lukevat kuvan kohdalla vaihtoehtoisen tekstin, siten se on osa muuta tekstiä.

Ruudunlukuohjelmilla on rajoitteita vaihtoehtoisten teksteille, etenkin sen pituudelle. Siksi teksti ei saa olla liian pitkä. Monimutkaisena kaaviona tai kuviona kohdalla mitään tietoa ei saisi jäädä puuttumaan. Monissa opinnäytetyöohjeissa on kielletty lisäämästä kuviota ja taulukkoa samasta aiheesta, vaikka se saavutettavuuden kannalta olisi hyvä ratkaisu monimutkaisten ja paljon tietoa sisältävien kuvioiden kohdalla. Voit kysyä ohjaajasi mielipidettä ja korkeakoulusi linjausta, jos tietoa ei suoraan opinnäyteohjeista löydy.

Vaihtoehtoisessa tekstissä ei toisteta tietoja, joita on jo muussa tekstissä tai kuvatekstiä. Tästä syystä kuvan lisäämisessä opinnäytteeseen pitää aina miettiä, miksi kuva on siinä, mitä lisätietoa se antaa ja miten kuvailla kuvaa henkilölle, joka sitä ei näe.

Yleensä tieteellisessä tekstissä ei käytetä kuvituskuvia, jotka voisi merkitä koristeellisiksi, joten vaihtoehtoinen teksti on lisättävä kaikille kuville ja kuvioille, myös usein opinnäytteen kansilehdellä olevan korkeakoulun logolle, ellei se opinnäytepohjassa jo valmiina ole.

Värit

Värejä saa käyttää! Värien täytyy erottua riittävästi toisistaan eli niillä tulee olla riittävä kontrasti, apuna kuvioissa voi käyttää myös viivoja. Verkosta löytyviä työkaluja kontrastin tarkastamiseen on listattu muun muassa Saavutettavasti.fi-sivustolle⁷.

Värit eivät kuitenkaan saa olla ainoa tapa välittää tietoa, vaan lisäksi kuviossa täytyy olla esimerkiksi lukumäärät tai prosenttiosuudet ja taulukossa vastaavat tekstit ja selitteet.

Taulukot

Taulukon kopioiminen Excelistä Word-tiedostoon kuvana on luvattoman helppoa. Siten ei kuitenkaan saada saavutettavaa tiedostoa, joten liitä tai lisää aina taulukko taulukkona. Jos lisäät taulukon kuvana, katso ohjeet kuvioista ja vaihtoehtoisesta tekstistä.

Vältä yhdistettyjä soluja, äläkä käytä taulukkoa tekstin muotoiluun. Taulukko luetaan vasemmalta oikealle, rivi kerrallaan ylhäältä alas. Kaikki tästä poikkeava taulukon sisältö aiheuttaa ongelmia saavutettavuudessa.

Tarkista, että taulukon otsikkorivi toistuu joka sivulla, vaikka taulukko mahtuisi yhdelle sivulle. Se auttaa ohjelmistoja ja ruudunlukijoita tulkitsemaan taulukon ensimmäisen rivin otsikkoriviksi.

Opinnäytteiden tiivistelmätaulukko on usein poikkeus näistä säännöistä ja se saattaa aiheuttaa saavutettavuuden tarkistamisessa virheilmoituksen.

Linkit

Saavutettavuusohjeiden mukaan linkit tulisi lisätä siten, että ne kuvaillaan kertomalla linkin kohteesta. Tieteelliseen kirjoittamiseen kuitenkin kuuluu se, että linkit lisätään ilman kuvailuja ja siitä syystä lähdeluettelosta tulee saavutettavuustarkistuksessa huomautettavaa. Tarkista kuitenkin, että linkki erottuu muusta tekstistä vaikkapa tutulla alleviivauksella.

Matemaattiset kaavat

Jos matemaattinen kaava on lisätty kuvana, niin vaihtoehtoiseen tekstiin ei saa lisättyä erikoismerkkejä. Paras vaihtoehto on käyttää LaTeXin merkintätapaa⁸. Toinen vaihtoehtoinen merkintätapa on MathML, mutta sen tuki ruudunlukijoilla ei ole täydellinen (Pahaoja, 2020).

Tiedoston tiedot

Uusi Word osaa automaattisesti tulkita dokumentin kielen, mutta voit myös määritellä sisällön tuottamisen kielen erikseen⁹. Tiedoston ominaisuudet kannattaa muuttaa asetuksista ja antaa tiedostolle kuvaava nimi ja tekijän nimi, voit lisätä myös omia avainsanoja¹⁰.

Tiedostomuoto

Opinnäytteen tiedostojen tulee olla pysyvästi säilytettävä (Arkistolaki, 1994), eli itse opinnäytteen tiedoston tulee olla PDF/A-muodossa saavutettavan PDF/AU-muodon sijaan. Korkeakoulun vastuulla on ohjeistaa, mutta opiskelijan vastuulla on varsinainen oikeaan muotoon tallentaminen.

Tarkista vielä ennen viimeistä tallennusta PDF/A-muotoon, että työ on viimeistelty eikä muutoksia enää tule ja että tiedosto on saavutettava. Muista käyttää tallennusta, ei tulostustoimintoa ja että pdf-tiedostoon siirtyvät kirjanmerkit asiakirjan otsikoista ja asiakirjan ominaisuudet.

Wordin Windows-versiossa PDF/A-muotoon tallentaminen onnistuu suoraan. Mac-käyttäjät joutuvat sen sijaan turvautumaan muihin ohjelmiin. Korkeakoulullasi saattaa olla tietokoneillaan tarjolla ohjelmia, joilla saat joko tavallisen pdf-tiedoston tai Word-tiedoston muunnettua PDF/A-muotoon, kuten PDF-XChange Editor¹¹, jonka 9. tai sitä uudemmalla versiolla saat tarkistettua myös saavutettavuuden¹². Voit ladata omalle

koneellesi Adobe Acrobat Pro -ohjelman yhden viikon ilmaisen koejakson¹³ tai ehkäpä Tai ehkä olet jo aiemmin siirtynyt kokonaan toiseen tekstinkäsittelyohjelmaan, kuten LibreOffice¹⁴.

Ja lopuksi tallenna oikea pdf-tiedosto sellaisella nimellä, joka voi korkeakoulusi julkaisuarkistossa olla näkyvillä ja jonka tunnustat lopulliseksi versioksi.

Opinnäytteen liitteet

Opinnäytteiden liitteiden tiedostomuoto on vapaampi kuin itse opinnäytteen. Tiedoston kuitenkin tulee olla myös pitkäaikaissäilyttämiseen siirto- ja säilytyskelpoinen tiedostomuoto, käytännössä yleisimmät tiedostomuodot ovat tällaisia (Kansalliset pitkäaikaissäilytyspalvelut, 2021).

Saavutettavuus tulee huomioida kunkin tiedostomuodon mukaisesti, eli esimerkiksi videolla tulee olla tekstivastine tai tekstitys ja kuvilla vaihtoehtoiset tekstit.

Theseus

Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta (2019) koskee myös julkaisuarkistoja kuten ammattikorkeakoulujen yhteistä Theseusta. Vastuu saavutettavuuden toteutumisesta jakaantuu Theseuksen osalta siten, että Kansalliskirjasto vastaa Theseuksen käyttöliittymän saavutettavuudesta, AMKIT-konsortio vastaa Theseuksen yleisistä ohjeista. Ammattikorkeakoulut vastaavat itse omien sisältöjensä saavutettavuudesta ja opiskelijoiden ohjaamisesta.

Opiskelijan kannalta tärkein saavutettavuutta koskeva ohjeistus on oman ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohje sekä mallipohja. Vastuu saavutettavuuden ohjauksesta on siis ammattikorkeakouluilla. Ammattikorkeakoulujen omien ohjeiden lisäksi Theseuksen käyttöliittymästä löytyy kattavat opinnäytetyön saavutettavuusohjeet, jotka on laadittu yhteistyössä Celian kanssa.¹⁵

Ohjepankki

- 1 [Saavutettavasti.fi: Saavutettavat asiakirjat, Word](#)
- 2 [Saavutettavuusvaatimukset.fi: Kuinka tehdä saavutettavia tiedostoja \(osa 2/3\)](#)
- 3 [Word: otsikkotyylit](#)
- 4 [Word: sisällysluettelon muokkaaminen](#)
- 5 [Word: saavutettavuuden tarkistaminen](#)
- 6 [Word: vaihtoehtoisen tekstin lisääminen](#)
- 7 [Saavutettavasti.fi: Tiivistelmä väreistä ja kontrasteista verkkopalvelun saavutettavuudessa](#)
- 8 [Equations: MathML, Images and LaTeX \(englanniksi\)](#)
- 9 [Word: kieliasetukset](#)
- 10 [Word: tiedoston ominaisuuksien muuttaminen](#)
- 11 [PDF-Xchange Help Site \(englanniksi\)](#)
- 12 [PDF-Xchange Editor V9: Accessibility Check \(englanniksi\)](#)
- 13 [Adobe Acrobat Pro DC: kokeiluversio](#)
- 14 [LibreOffice: How to create accessible LibreOffice files \(englanniksi\)](#)
- 15 [Theseus: Opinnäytetyön saavutettavuusohjeet](#)

Lähteet

Edellä mainitut ohjepankin linkit

Arkistolaki. (1994). 831/1994. Finlex. Noudettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940831>

Kansalliset pitkäaikaissäilytyspalvelut. (2021). Säilytys- ja siirtokelpoiset tiedostomuodot. Digitalpreservation.fi. Noudettu osoitteesta <https://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020100578095>

Kirsi, M.; & Yläne, K. (2020). Opinnäytetyöt ja saavutettavuusvaatimukset: Alustus opinnäytetöiden saavutettavuusohjeista. Opinnäytetöiden saavutettavuus -webinaari ke 3.6.2020 klo 9–11. wiki.eduuni.fi. Noudettu osoitteesta https://wiki.eduuni.fi/download/attachments/149654150/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6n_saavutettavuus_Celia.pdf

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. (2019). 306/2019. Finlex. Noudettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2019/20190306>

Pahaoja, R. (19. 10 2020). ”Tässä nyt yhden yliopistossa tietojenkäsittelyä ja matikkaakin opiskelleen sokean mielihope...”. Facebook: Verkkopalvelujen saavutettavuus [julkinen ryhmä]. Noudettu osoitteesta https://www.facebook.com/groups/saavutettavuus/posts/3262911683835936/?comment_id=3263052327155205

Saavutettavuusdirektiivi. (2016). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102, julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta. EUR-Lex. Noudettu osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj>

Theseuksen saavutettavuusseloste. (2020). Theseus. Noudettu osoitteesta https://www.theseus.fi/theseus_saavutettavuusseloste.html

Tolonen, T. N. (2020). Theseuksen saavutettavuus ja PAS: Ammattikorkeakouluille vastuu saavutettavuuden ohjauksesta. Kreodi. Noudettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020061343092>

Saatat hyötyä näistä

- Tutustu käyttämäsi tekstinkäsittelyohjelman ominisuuksiin ja työkaluihin.
- Kirjoita opinnäytetyösi mallipohjalle ja huolehdi omalta osaltasi saavutettavuudesta alusta saakka.
- Saavutettavuus on vaatimuksena julkishallinnossa.

11. TIETOSUOJA JA MITEN SE LIITTYY OPINNÄYTETYÖHÖN

Tietosuojalaki (1050/2018) astui voimaan vuonna 2018 ja se aiheutti huomattavan paljon erilaisia muutoksia henkilötietojen käsittelyyn liittyviin käytäntöihin. Henkilötietoihin liittyvä säädäntö ei ole tosin mikään uusi asia maassamme. Suomen perustuslaissa 731/1999 10 §:ssä säädetään, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Edelleen perustuslain 22 §:n säännöksen mukaisesti julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tietosuojalaki kuitenkin täsmensi käytäntöjä ja vahvisti rekisteröidyn oikeuksia. Mannila (2021) tiivistää, että Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU 2016/679 ensimmäisen artiklan säädöksen mukaan Luonnollisten henkilöiden suojeleminen henkilötietojen käsittelyn yhteydessä on perusoikeus. Euroopan unionin perusoikeuskirjan (myöhemmin perusoikeuskirja) 8 artiklan 1 kohdan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 16 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Kyseinen EU-asetus on tuotu kansalliselle tasolle säätämällä edellä mainittu kansallinen tietosuojalaki (1050/2018). Aihepiiriin liittyy myös erityislainsäädäntöä.

Opinnäytetyön tekijä on rekisterinpitäjä

Henkilötietojen keräämiseen ja käsittelyyn liittyvät säädökset tulevat noudatettavaksi opinnäytetyötä tehtäessä. Opinnäytetyössä opinnäytetyön tekijä on lähtökohtaisesti rekisterinpitäjä ja käytännössä vastuussa siitä, että henkilötietoja käsitellään työssä asianmukaisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Opinnäytetyöhön, jos siinä käsitellään henkilötietoja, tulee siihen ottaa kantaa työn johdantoluvussa ja kuvata, miten niitä käsitellään sekä laatia tarvittavat asiakirjat. Mikäli henkilötietoja ei käsitellä, päästään helpolla, mutta jos niitä käsitellään, tarvitaan tietosuojaan liittyviä toimenpiteitä. Asioita joita tulee ottaa huomioon ovat:

- Tietosuojaseloste
- Tutkittavan informointi
- Suostumus tutkimukseen osallistumiseen
- Suostumus henkilötietojen käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen
- Tietosuojan ennakoarvio
- Tietosuojan vaikutustenarviointi. (Tietosuojahje opiskelijoille 2021.)

Mainitut dokumentit tulee säilyttää vähintään aineiston säilyttämisen ajan. Aineisto tulee hävittää tietoturvallisesti. (Tietosuojahje opiskelijoille 2021.)

Mistä tunnistaa, onko omassa työssä kyse henkilötietojen keräämisestä ja käsittelystä? Pääsääntö on, että mikäli aineisto liittyy elossa oleviin ihmisiin, silloin on aina kyse henkilötietojen keräämisestä ja käsittelystä. Tietosuojasäännöksiä ei kuitenkaan sovelleta valmiiksi anonymisoiuihin aineistoihin, mutta se koskee myös julkaistuja henkilötietoja, kuten esimerkiksi verkosta kerättäviä tietoja. (Tietosuojahje opiskelijoille.)

Vaikka sääntelyn ensisijaisena tarkoituksena on nimenomaisesti suojata tutkittavia ja heidän oikeuksiaan, kun he ovat tutkimuksen kohteena, niin käytännössä tietosuojasetuksen (EU 2016/679) ja tietosuojalain (1050/2018) noudattamisella varmistetaan myös tutkijan oma oikeusturva. Kun säädöksiä noudatetaan, varmistetaan tutkittavien oikeudet ja minimoidaan konfliktit tai jos niitä syntyy, tutkijalla kuin organisaatiolla valmis toimintamalli, jolla asioihin saadaan selko ja ne voidaan ratkaista. (Mannila 2021.)

Arkiajattelussa ei tule välttämättä huomanneeksi, kuinka helposti henkilötietoja tulee keränneeksi. Käytännössä tietojen voi käytännössä tapahtua usealla erilaisella tavalla, kuten kyselylomakkeella, joka voi olla paperinen tai digitaalinen. Tietoja voi kerätä myös haastattelemalla tutkittavia, havainnoimalla, keräämällä tietoja verkkopalveluista, joko suoraan yritysten tai henkilöiden sivustoilta tai esimerkiksi lehtihaastattelusta. Myös haastateltavan ääni, valokuva tai video ovat henkilötietoa. Välttämättä ei tule ajatelleeksi, että myös nimettömänä vastattavissa kyselytutkimuksista käsitellään henkilötietoja, mikäli vastaaja voidaan tunnistaa suoraan tai välillisesti kerätystä tiedosta. Tunnistettavuus toteutuu, mikäli henkilön lähipiiri tai tutkimusta tekevä voi henkilön tunnistaa. (Tietosujoaohje opiskelijoille.)

Moni ei tule ajatelleeksi, että tutkimuskontekstissa tutkittavia tulee informoida erityisesti siitä, miten aineistoja käsitellään heidän henkilötietojensa näkökulmasta. Esimerkki 1. Jos haluat tutkia esimerkiksi Vaasan ammattikorkeakoulun opettajakuntaa ja lähetät kyselylomakkeen, jossa kysyt taustamuuttujaksi henkilön koulutusta, työyksikköä, ikää ja tehtävänimikettä, on käsissäsi sellainen tietokokonaisuus, joka riittää henkilön tunnistamiseen koko työyhteisössä ja pienellä taustatietojen etsimisellä todennäköiset vastaajat ovat myös kenen tahansa ulkopuolisen tunnistettavissa. (Mannila 2021.)

Käytännössä tietosuojalla tarkoitetaan siis henkilötietojen käsittelyä koskevien vaatimusten huomioon ottamista kaikessa työyhteisön toiminnassa.

Itä-Suomen yliopiston Tietosujoaohje opiskelijoille -sivustolla on ohjeet siitä, mitä tulee huomioida ennen henkilötietojen käsittelyn aloittamista. Aihe on laaja, joka paljastuu siitä, että ohje on huomattavan pitkä.

1. Määrittele tutkimussuunnitelmassa tarkasti mitä, mihin ja miten henkilötietoja käsittelet.
2. Kuvaa tutkimussuunnitelmassasi opinnäytetyössä/tutkimuksessa tarvittavien henkilötietojen käsittelyä ja säilytystä koskevat asiat. Älä kerää tarpeettomia tietoja ja muista, että voit käyttää tietoja vain kuvattuun tarkoitukseen. Tätä kutsutaan käyttösidonnaisuustarkoitukseksi.
3. Rekisterinpitäjän arviointi ja tunnistaminen:
  1. jos suoritat tutkimuksen itsenäisesti, olet rekisterinpitäjä,
  2. jos määrittelet yhdessä toisen opiskelijan kanssa, sairaalan tai yliopiston kanssa on kyse yhteisrekisterinpitäjyydestä,
  3. mikäli yritys määrittelee ne yksin (teet opinnäytetyön toimeksiantona ja yritys haluaa tietyt taustamuuttujat) on silloin tilaaja rekisterinpitäjä ja opiskelija noudattaa tilaajan tietosuojaja tietoturvaohjeita ja toimii niiden mukaisesti,
  4. tutkimushankkeessa tehtävä opinnäytetyö on taho, joka vastaa tutkimusrekisteristä.

Opinnäytetyötä tehtäessä tulee pohtia seuraavia rekisterinpitäjyyteen liittyviä kohtia THL:n tietosuojavastava Jaakko Reitun muistion mukaan, jota on lainattu myös tekstissä Tietosujoaohje opiskelijoille, ja josta olen sen tähän tekstiin ottanut:

- ”henkilötietojen käsittelyn aloittamisesta (aloittaa henkilötietojen käsittely ja hyötyy siitä.
  - miksi henkilötietoja käsitellään (käsittelyn tarkoitus)
  - mitä henkilötietoja käsitellään
  - miten kauan henkilötietoja käsitellään/säilytetään/arkistoidaan
  - ketkä saavat käsitellä henkilötietoja ja mihin niitä siirretään
  - miten henkilötietoja käsitellään (käsittelyn keinot).” (Tietosuojaohje opiskelijoille.)
4. Sinun tulee laatia tietosuojaseloste, jossa hän kuvaa henkilötietojen käsittelyn. Vaikka suoria henkilötunnisteita ei kerättäisikään ja riski henkilön tunnistamiseen epäsuorilla tunnistetuilla olisi hyvin pieni, kannattaa seloste silti laatia. Voit sillä osoittaa tarvittaessa, että olet noudattanut tietosuojalainsäädäntöä. Sen voi liittää myös opinnäytetyön liitteeksi.
  5. Huolehdi tutkittaville tiedote tutkimuksestasi.
  6. Jos keräät tietoja viranomaisen henkilörekisteristä, tarvitset todennäköisesti tutkimusluvan.
  7. Varmista, että tietoja ei tarvitse siirtää muille. Varmista myös, että niitä ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle ns. kolmansiin maihin, sillä se on kiellettyä ilman tietosuoja-asetuksessa säädettyjä suojatoimia. Tiedot saattavat siirtyä kolmansiin maihin, jos käytät tallentamiseen pilvipalveluja tietokoneellasi tai mobiililaitteellasi.
  8. Tietosuojan vaikutustenarviointi tulee tehtäväksi, jos työssäsi käsitellään laajasti niin sanottuja arkaluontoisia henkilötietoja, joita ovat esimerkiksi uskonto, rotu, terveystiedot, ammattiliittoon kuuluminen, seksuaalinen suuntautuminen. Voit joutua tekemään myös tietosuojan vaikutusten arvioinnin, jossa arvioit henkilötietojen käsittelyn aiheuttamaa riskiä tutkittaville. Tämän voit selvittää tekemällä tietosuojan ennakoarvioinnin, jonka perusteella voit päätellä, tuleeko vaikutustenarviointi tehtäväksi.
  9. Eettisen ennakoarvioinnin tarpeen arviointi kannattaa keskustella ohjaajan kanssa. Lähtökohtaisesti opinnäytetyön aiheen tulee olla sellaisia, että niistä ei tarvitse eettistä ennakoarviointia pyytää. (Tietosuojaohje opiskelijalle.)

Siispä opinnäytetyön osalta tarkastelun kohteeksi ottaa ainakin seuraavia keskeisiä elementtejä, joihin lukeutuvat tietojärjestelmät, opinnäytetyössä käsiteltävät henkilötiedot, kuinka, missä ja miten henkilötietoja käsitellään ja mitkä ovat kyseisten henkilötietojen käyttötarkoitukset ja mitkä ovat niiden oikeusperusteet. Voidaanko esimerkiksi kolmas tunnistaa tutkimukseen osallistuneen kautta? Lisäksi huomioon otettavaksi tulevat erilaiset luvat, esimerkiksi alaikäisten henkilötiedot (huoltajan lupa) ja kyselylomakkeen lähettäminen omaan korkeakouluuyhteisöön (tutkimuslupa). (Mannila 2021.)

Opinnäytetyön tekijän kannattaa laatia riskiarviointi ja kartoittaa siinä myös tietoturvaloukkausten mahdollisuus ja kuinka häiriöistä ja tapahtuneista tietoturvaloukkauksista ilmoitetaan sen kohteelle. Esimerkiksi yritykseltä vaaditaan seloste käsittelytoimista ja niiden informaatio rekisteröidylle (tietosuojaselosteet) lisäksi muu asiaan liittyvä osoitusvelvollisuus. Mikäli tietoja siirretään eri toimijoiden välillä, tulee myös kumppanin hallinta olla kunnossa. Tähän osa-alueeseen liittyvät mahdolliset siirrot ja sopimukset sekä myös toimenpiteiden lainmukaisuuden arviointi. Luonnollisesti kaiken lähtökohtana on jo edellä mainittu riskit tiedostava työskentelytapa, johon sisältyy niin vaikutusten arviointi kuin myös tietoturvariskien kartoittaminen ja toimenpiteet niiden hallintaan. (Mannila 2021.)

Tietosuojaan perehtyminen on hyvää harjoittelua käytännön työelämään, sillä henkilötietojen käsittely on arkipäivää yritystoiminnassa ja tietosuojaan liittyvät säädökset tulevat otettavaksi huomioon. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna opinnäytetyöprosessissa on tutkimusaiheen lisäksi mainio mahdollisuus oppia

tietosuojasta. (Mannila 2021.) Tietosuojaan perehtyminen on tärkeä käytännön työelämätaito ja niiden oppiminen on ammattikorkeakoulutuksessa keskeistä.

Lähteet

Mannila, M. 2021. Tietosuoja huomioon myös opinnäytetyössä. Energiaa-verkkolehti. VAMK. Viitattu 18.8.2021. <https://energiaa.vamk.fi/osaaminen/tietosuoja-huomioon-mynos-opinnaytetyossa/>.

Suomen perustuslaki 731/1999. Finlex. Viitattu 20.8.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Tietosuojalaki 1050/2018. Finlex. Viitattu 20.8.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>.

Tietosuojahje opiskelijoille. 2021. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 20.8.2021. <https://kamu.uef.fi/student-book/tietosuojahje-opiskelijoille/>.

12. VARMISTA LOPUKSI, ETTÄ KAIKKI ON KUNNOSSA

Tässä luvussa tarkastelen lyhyesti työn tarkastamiseen liittyviä yksityiskohtia. Teksti ei ole tyhjentävä ja siksi opinnäytetyötään tekevän kannattaa perehtyä tarkemmin aiheesta kirjoitettuihin oppaisiin ja oman oppilaitoksensa ohjeisiin.

Onneksi olkoon, olet nyt siinä vaiheessa, että sinun on aika jättää työsi arvioitavaksi ohjaajallesi. Olet todennäköisesti aika puhki ja ajattelet, että nyt saa riittää. Hyvä niin. Malta kuitenkin vielä ihan pieni hetki. Istu alas ja tarkastele työtäsi kriittisesti. Olet toivottavasti alusta saakka tehnyt työhösi liittyviä valintoja arviointikriteeristön perusteella ja sinulla on kokonaiskuva siitä, millä tasolla työsi on. Kannat siitä itse vastuun.

Käsikirjoituksesi voit tarkistaa katsomalla oman oppilaitoksesi opinnäytetyöohjetta vielä kerran tai voit käyttää siihen tehtyjä listauksia, joita löytyy alan oppaista. Esimerkiksi teoksessa, Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara (2001, 399–409) löydät listauksen, jonka avulla tämä työ sujuu mukavasti. Mikäli olet kuunnellut tutkimuksen tekemiseen liittyvillä kursseilla tarkasti, on opettaja todennäköisesti maininnut sinulle tästä prosessiasi helpottavasta työtavasta. Tarkastuslista etenee opinnäytetyön rakenteen mukaisesti. Toisin sanoen ensiksi otetaan tarkasteluun työsi nimiösivu (kansilehti). Tarkista siitä kaikki yksityiskohdat, että olet muistanut kirjoittaa siihen asiat, joita siinä oppilaitoksesi odotetaan olevan. Jos olet käyttänyt jonkin toisen oppilaitoksen ohjetta, ymmärtänet, että tämä seikka vaikuttaa todennäköisesti arvosanaasi laskevasti.

Muista, että kriittisyys on tässä kohtaa hyve. Kun kykenet tarkastelemaan omaa toimintaasi perustellusti arvioiden, saat todennäköisesti aikaan hyvän lopputuloksen. Sain aikoinaan omalta ohjaajaltani listan, joka oli läpikäytävä ennen, kun työn palautti lopulliseen tarkastukseen. Lista perustuu mainittuun Hirsjärvi ym. (2001) teokseen. Luultavasti oivallat, listaa täyttäessäsi, jotakin siitä, mitä ohjaajasi on yrittänyt sanoa sinulle. (Mannila 2015.) Ainakin voin oman kokemukseni perusteella sanoa, että oman työn huolellinen tarkastelu auttoi minua löytämään työstäni runsaasti kehitettäviä kohtia ja kykenin vielä aivan viimeisillä hetkillä tekemään sellaisia korjauksia, jotka auttoivat minua selkeyttämään työtäni ja todennäköisesti saamaan hitusta paremman arvosanan.

Vastaukseksi ei missään kohtaa riitä, *pitäisi olla tai luultavasti on.*

Korostan, oman ohjaajani tavoin, että vastaukseksi ei missään kohtaa riitä, pitäisi olla tai luultavasti on.

Koostan mainitun Hirsjärvi ym. (2001, 399–409) teoksen perusteella sinulle lyhyen listan työsi sisällön tarkastamisen kohdista. Käytän hyväkseni myös Ekholmin ja Heinisuon (2002) teosta. Neuvon sinua kuitenkin etsimään käsiisi joko mainitun teoksen tai jonkin muun vastaavan ohjekirjan. Näin saat todennäköisesti laajemman ymmärryksen siitä, mihin sinun tulisi nyt juuri tässä kohdassa kiinnittää huomiota.

1. Lue tekemäsi opinnäytetyö vielä kerran. Ota esille oppilaitoksesi opinnäytetyöohje ja opinnäytetyön arviointikriteerit.
2. Aloita tarkastelu nimiösivusta (kansilehti). Oletko noudattanut siinä oppilaitoksesi asettelua, kirjasinkokoa ja muita muotoseikkoja?
3. Onko työssäsi tiivistelmä (abstrakti)? Oletko tehnyt sen oppilaitoksesi ohjeiden mukaisesti? Varmista asia lukemalla ohje vielä kertaalleen. Ovatko avainsanat tiivistelmän lopussa? Katso myös jo tässä kohdassa, löytyvätkö avainsanat myös sisällysluettelosta ja työsi otsikosta.
4. Tarkista seuraavaksi työsi kokonaiskuva. Käytä tässä sisällysluetteloa. Tarkista tässä yhteydessä oletko numeroinut sivut oppilaitoksesi opinnäytetyöohjeen mukaisesti. Oletko muistanut päivittää sisällysluettelon ja oletko muistanut vaihtaa fontit kohdalleen. Vastaavatko yksittäisten lukujesi sisällöt niiden otsikkoa?
5. Seuraava tarkastelun kohde on johdantoluku. Katso onko sen sisältö oppilaitoksesi opinnäytetyöohjeen mukainen. Oletko ilmaissut johdantoluvussa tutkimuksen tavoitteen ja määritellyt tutkimusongelmasi selvästi? Onko tutkimuksesi rajaus kunnossa? Entäpä houkuttelevatko perustelusi lukijaa tarttumaan työhösi ja lukemaan tutkimuksesi loppuun?
6. Tutkimuksen teoreettinen tausta on seuraavaksi työssäsi. Oletko esitellyt tutkimuksesi kannalta keskeiset teoriat ja löytyykö niiden yhteys tutkimuksen ongelmiin? Oletko ollut kriittinen, kun olet valinnut lähdemateriaalia työhösi? Tämä kohta on myös arvioinnissa painoarvoltaan merkitsevää.
7. Käyttämäsi menetelmät ja aineiston keruun esittely ovat myös tärkeä osa työtäsi. Onko tämä osuus kunnossa? Oletko käyttänyt menetelmiä asianmukaisesti ja oletko myös perustellut niiden valinnan? Älä myöskään unohda vielä kerran tarkistaa, onko käyttämäsi menetelmä sellainen, että se sopii tekemääsi tutkimukseen.
8. Tutkimuksesi tulokset ja johtopäätökset kiinnostavat lukijaa. Oletko esittänyt ne selvästi? Saitko vastausten asettamiisi tutkimusongelmiin? Entäpä miten saamasi tulokset ovat linjassa aiemman tutkimuksen kanssa? Ovatko tuloksesi luotettavia? Oletko kirjannut tulokset selvästi ja kirjoittanut perustellut johtopäätökset tuloksista ymmärrettäväsi? Muista, että tieteellisessä tutkimuksessa pyritään puolueettomaan esitystapaan ja olemaan tieteellisesti tarkkoja.
9. Tutkielmasi lopussa on tarkastelu. Oletko muistanut käsitellä käyttämäsi menetelmän rajoituksia ja heikkouksia? Osaatko ottaa kantaa siihen, olisiko joku toinen menetelmä sopinut työhösi paremmin tai mitä jonkun muun menetelmän avulla olisi ollut lopputuloksena, jos olisit sellaista käyttänyt? Osaatko myös pohtia sitä, miten tutkimus on muuttanut tai lisännyt tietoa aiheesta, jota olet tutkinut. Lopuksi tarkasta vielä, oletko muistanut esittää työsi loppupuolella mahdollisia jatkotutkimusaiheita.
10. Lopuksi käy vielä läpi tekstiviitteet ja lähdeluettelo. Varmista, että tekstissäsi on vain ne julkaisut tai vastaavat lähteet, joihin olet viitannut tekstissäsi. Tarkista vielä kerran ohjeesta, että olet viitannut tekstityyppiin, sillä tavalla, miten siihen kuuluu viitata. Lisäksi katso ovatko lähteesi aakkosjärjestyksessä.
11. Työssäsi on todennäköisesti myös kuvioita ja taulukoita ja ehkä myös liitteitä. Käy ne vielä kerran läpi ja varmista, että ne löytyvät luetteloistaan asianmukaisesti. Varmista, että niissä käyttämäsi numerointi on oikein myös tekstissä.
12. Varmista, että olet noudattanut saavutettavuus-ohjeistusta.
13. Työsi yhtenäisyys ja johdonmukaisuus ovat tärkeitä asioita. Eteneekö työsi johdannosta loppuun saakka loogisesti. Ovatko päälukujen etenemisjärjestykset kunnossa?
14. Sitten vielä kieleen ja tyyliin liittyvät seikat. Ovatko kappaleet jäsenneltyjä ja löytyvätkö asiat kappaleista helposti. Kappaleen alussa tärkeät asiat keskellä vähemmän tärkeät ja lopussa taas tärkeät. Onko ilmaissut tiivistä. Poista turhat sanat. Kiinnitä myös huomiota sanavalintoihisi. Onko tekstisi asiatekstiä? Oletko käyttänyt täsmällisiä ilmaisuja? Toki oikeinkirjoituksen varmistaminen kuuluu myös tähän vai-

heeseen. Yritä saada tekstisi ennen lähettämistä mahdollisimman virheettömäksi. Kielenohjaaja lukee kovan aikataulupaineen alla työtäsi ja hänen tehtävänsä ei ole osoittaa sinulle jokaisen pisteen ja pilkun oikeaa paikkaa. Ensisijaisesti se on sinun oma tehtäväsi. Jos sinulla on jokin erityiskysymys, kirjoita siihen liittyvä kommentti tai kysymys, vaikka kansilehteen, jotta se tulee huomioiduksi.

15. Jos sinulla on perheenjäsen tai joku ystävä, joka kykenee lukemaan työsi läpi ja antamaan sinulle kommentteja työhösi, älä epäröi hyödyntää heitä.
16. Vielä kerran, ennen kuin lähetät työsi lopulliseen tarkastukseen, varmista, että työsi on oppilaitoksesi ohjeiden mukainen. Jos voit vilpittömästi sanoa, että olet tehnyt kaikkesi, palauta työsi ohjeiden mukaan ohjaajallesi.

Mikäli tässä kohdassa saat vielä kieleen ja työn sisältöön liittyviä kommentteja, ota ne vakavasti. Työsi ohjaaja ja kielenopettaja käyttävät heille resurssoitua työaika sinun hyväksesi ja heidän tavoitteenaan on, että selviäisit työstäsi mahdollisimman hyvin. Huomaathan myös sen, että kielenhuollolliset kysymykset eivät kuulu ohjaajallesi (Hakala 1996, 213), mikäli hän kuitenkin antaa sinulle kieleen liittyviä kommentteja, korjaa havaitut puutteet viipymättä.

Tekijänä sinun tulee olla säälimätön itseäsi kohtaan (Hakala 1996, 214). Käytännössä ilman reflektointia itsekirittävyyttä työsi taso jää todennäköisesti välttämättä tai tyydyttäväksi.

Ota huomioon, että aikaikkuna, jonka ohjaaja saa yhtä työtä kohden on 15 tuntia (tilanne 14.4.2021). Tee oma osuutesi niin, että ohjaaja kykenee tekemään tuon 15 tunnin resurssin siten, että se ei ylitä. Resurssista kuluu työaika työsi loppuarviointiin noin tunti, esityksen ja opponoinnin vastaanottamiseen noin tunti, kypsyysnäytteen suunnittelemiseen ja arviointiin noin 30 minuuttia. Työhösi liittyvään loppukirjeenvaihtoon, alkaen siitä hetkestä, kun palautat työsi arvioitavaksi ja kun olet julkaissut työsi ja saanut arvosanan noin kaksi tuntia. Yhteensä aikaa menee tällaisiin rutiineihin 4–5 tuntia. Ohjaukselle jää aikaa yhteensä noin 10 tuntia, josta osa ajasta kuluu työsi lukemiseen ja kommenttien antamiseen. Käytä tämä aikaresurssi viisaasti. Ei ole suositeltavaa käyttää ohjaajasi aikaa kysymällä sellaisia asioita, jotka sinun pitäisi tietää jo käymiesi menetelmä- ja metodikurssin perusteella tai joihin vastaus löytyy joko opinnäytetyöohjeesta tai menetelmäkirjallisuudesta.

Huomaa, että opinnäytetyötä arvioidaan kokonaisprosessina ja kun ohjaajasi havaitsee, että et ole tehnyt läksyjäsi, vaikuttaa perusasioissa annettu ohjaus arvosanaasi. Toisin sanoen, kun tavoittelet korkeaa arvosanaa, sinun tulee osoittaa kyvykkyytesi omatoimisesti tekemilläsi valinnoilla. Ymmärrät varmaan, että jos ohjaajasi huomauttaa sinulle useamman kerran samoista perusasioista, se ei ole arvosanasi näkökulmasta positiivinen asia.

Mikäli ohjaajasi tarjoaa käyttöösi ohjausseminaarit, osallistu niihin aktiivisesti. Valmistaudu hyvin jokaiseen tilaisuuteen, esitä omaa säännöllisesti työtäsi, kommentoi muiden töitä ja kysy itsellesi epäselviä asioita. Ne saattavat olla muillekin osallistujille epäselviä ja autat samalla myös vertaisiasi oivaltamaan tutkimuksen tekemiseen liittyvää problematiikkaa.

Jos sinulla on mahdollisuus keskustella työstäsi henkilökohtaisesti ohjaajasi kanssa, valmistaudu tilaisuuteen huolellisesti. Tee kysymyksiä etukäteen ja lähetä työsi ohjaajallesi hyvissä ajoin. Tee tapaamisessa muistiinpanoja ja kysy jos et jotakin ymmärrä. Muista kuitenkin, että ohjaajasi tehtävä ei ole kertoa sinulle sellaisia yksityiskohtia, jotka on käyty läpi tai perusasioita jotka löytyvät menetelmäoppaista.

Kunnioita ohjaajasi asettamia aikarajoja. Älä lähde sellaisesta oletuksesta, että sinun työsi on ohjaasi ainut työtehtävä ja hän kommentoi työtäsi lukematta sitä. (Hakala 1996, 227.) Harvalla ohjaajalla nimittäin on

kristallipalloa tai muita vastaavia epätyypillisiä työkaluja, joilla hän kykenisi tarkastelemaan työtäsi, jos sinä et sitä hänelle hyvissä ajoin lähetä luettavaksi.

Lähteet

Ekholm, K. & Heinisuo. 2002. Tee Gradu! Verkkoajan tutkielmantekijän opas. R. BTJ Kirjastopalvelu. Helsinki.

Hakala, J. 1996. Opinnäyte ja sen ohjaaminen. Johdatus tutkimusprosessin hallintaan. Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki- ja kirjoita. 6.–7. painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Mannila, M. 2015. Tutkielman käsikirjoituksen itsearviointi. Viitattu 14.4.2021. <http://tutkimu.blogspot.com/2015/06/tutkielman-kasikirjoituksen.html>.

Saatat hyötyä näistä

- Pyydä ystävääsi lukemaan ja kommentoimaan työsi.
- Tee pyydetyt korjaukset viipymättä, jotta ne eivät jää roikkumaan ja ohjaajasi joudu käyttämään niihin uudelleen aikaa.
- Tee kaikki mahdolliset korjaukset, jotka osaat, ennen työn viimeisen version lähettämistä ohjaajallesi.
- Kun työsi tulee kielenohjauksesta tutustu ehdotettuihin korjauksiin huolella ja käy työ vielä kerran läpi mahdollisten kirjoitus- ja kielioppivirheiden löytämiseksi.